

ADISA

'HET TEKEN'

Andrea neemt een Afrikaanse vluchteling, Adisa, die ze 's avonds laat 'vindt' mee van het station naar huis om haar te helpen. Adisa is gevlucht voor de verschrikkingen in haar vaderland Sierra Leone en heeft nu een keer geluk. Ze mag blijven, mede doordat Julia, de zus van Andrea omgekomen is, worden zussen en blijken goed bij elkaar te passen. Beiden zijn ze 15 jaar oud. In Rotterdam, waar ze wonen, is het 's avonds voor meisjes alleen eigenlijk te gevaarlijk om op straat te lopen. Er gebeuren dan ook erg akelige dingen, maar Adisa staat als een rots in de branding en met haar teken is zij sommige kerels te snel af. Maar een bijzonder hardnekkige kerel moet gestraft worden en Andrea en Adisa gaan dat samen aan. Het zal hun leven veranderen...

Karin Hilterman

2010-07-30

Hoofdstuk 1

Dat ik het gedaan heb, bijna gedaan heb eigenlijk, dat wij het gedaan hebben, bijna, is zo logisch achteraf. Zo vanzelfsprekend dat ik er helemaal geen spijt van heb. Het was echt die kerel of ik, hij of wij en je kiest uiteindelijk voor jezelf. Toch? Dat is de oudste wet van de wereld. Ook al is ons dat als meisjes niet ingegoten in de opvoeding, het is meer een natuurwet. Maar mijn leven is wel zwaarder geworden door het besef dat mij zoiets afschuwelijks kan overkomen en dat ik tot zo'n ingreep in staat ben.

Had ik het maar kunnen vermijden. Adisa zegt het nooit, maar ik zie het af en toe in haar ogen en dan zwijgen we en grijpen elkaars hand of schouder. We begrijpen elkaar zonder woorden. Woorden verpesten vaak dat wat je bedoelt. De voorvallen zitten in ons haar als vruchten van de kleeftplant. We kunnen ze niet meer verwijderen zonder stukken af te knippen. Zonder pijn. Hoe graag we het ook zouden willen zonder de schaar of een scherp mes te gebruiken.

We ontmoetten Adisa op het station. Mama en ik waren naar oma geweest en het was al laat. Oma had per se uitgebreid voor ons willen koken en het was erg gezellig. We hadden gewoon niet weg kunnen komen. Toen we op ons eigen station aankwamen en naar de uitgang liepen, stevig gearmd, zagen we een meisje bij de uitgang staan. Ze stond een beetje gebogen, zag er moe uit en had een tas bij zich. Toen wij haar passeerden, keek ze afwachtend naar mijn moeder en mij, eigenlijk ook een beetje verdrietig. Wachtte ze op iemand? Het was niet duidelijk, ze keek ons op een heel aparte manier aan, toen mama en ik langs haar heen naar de roltrap liepen. Net of ze iets wilde vragen. Ik hield in, maar mama trok mij mee. Het was gewoon erg laat en ik wist dat zij het ook niet zo had op vreemdelingen. Vooral niet 's avonds laat. Maar dit meisje was kleiner dan ik. Misschien wel even oud. Dat was dan toch niet zo'n vreemde vreemdelinge? En ze was helemaal alleen. Ik zei niets maar liep stevig door, op huis aan. Het was laat, mama moest morgen weer werken en ik naar school.

Maar gedurende de hele weg naar huis bleef haar gezicht mij sterk bij. Wat was er met dat meisje? Had ik niet moeten vragen of ik haar kon helpen? Of iemand haar af kwam halen? Thuis vroeg ik het mijn moeder. Ze keek me behoedzaam aan en wachtte even met haar antwoord.

‘Ze wachtte vast op iemand, maak je maar geen zorgen over haar,’ zei ze toen.

Even later in bed kreeg ik het beeld van dat donkere meisje niet uit mijn hoofd. Ik kon er niet van slapen, telkens kreeg ik weer die blik toegeworpen vanuit het donker in mijn kamer. Het leek wel of ze me riep. Te meer daar er al zo'n tijd dat hartstikke lege bed naast het mijne stond, dat ook leek te roepen om iemand die erin zou kruipen. Moeder en ik hadden het nog niet op kunnen brengen het weg te halen uit mijn kamer. Het was alleen niet meer opgemaakt, dat niet.

Het donkere meisjes met de vragende ogen zou heel blij zijn als ik naar haar toe ging. Ik wist het ineens zeker en zat al rechtop in bed. Mama was ook gaan slapen, het was heel stil in huis. Het enige geluid was dat van Karel, onze zwarte kater, die spinnend op mijn voeteneind lag.

Voor ik het besepte wat ik ging doen, stond ik naast mijn bed, trok mijn broek, schoenen en trui aan en stond ik al buiten, jas en de sleutel van ons huis in mijn hand en deed ik de deur achter me op slot. Heel snel rende ik naar het station. Zou ze er nog staan?

En ja, daar, boven aan de roltrap stond ze nog steeds. Haar houding was nu meer angstig, afwerend. Er stond een man op haar in te praten. Een oudere man met een niet zo aardig gezicht. Het was duidelijk dat ze niet wilde luisteren. Ik zag het aan haar rug. Toen ik naderbij kwam, hoorde ik hem dwingend in het Engels zeggen: 'Good place for you, come, come with me, you girl, you must come with me!' Hij pakte haar al bij haar arm om haar mee te trekken, maar ze deed een stap achteruit en hief haar vrije hand. Was het zo erg dat ze hem wilde slaan?

Toen ik haar schouder zachtjes aanraakte, draaide ze zich met een ruk om. Ze keek me eerst boos aan, maar toen ze me leek te herkennen, lachte ze heel voorzichtig. Een angstig lachje waar wat hoop in doorschemerde..

Ja, het was echt net of ze me herkende. Maar ik heb het haar later nooit gevraagd. Ik denk gewoon dat ze het zo was. Dat voelt fijner.

Het was duidelijk dat ik net op tijd kwam. De man keek kwaad naar mij, maar ik pakte haar arm en zei: 'You'd better come with me, girl. Don't trust that man.'

Zonder erbij na te denken zei ik dat, misschien omdat ik het me uit een film herinnerde. Vreemd.

Maar alsof ze erop gewacht had, liep ze direct met me mee, stapte op de roltrap en keek me woordeloos aan. Er blonk een beetje vertrouwen in haar donkere ogen. Op straat wist ik niet meer wat ik kon zeggen, zij zei ook niets, lachte alleen verlegen naar me als ik naar haar keek. Even verderop gaf ik haar een arm om sneller door te kunnen lopen. Dat voelde goed, ze drukte mijn arm af en toe alsof ze mijn vriendin was. Het gaf me een goed gevoel. We liepen heel snel door, moeten wel want de man kwam ons achterna. Hij kwam naast haar lopen en trok aan haar arm. Wat een akelig lef!

'Donder op, kerel,' riep ik grof naar hem en keek heel boos. Maar hij maakte het nog een graadje erger, sprong vóór ons en ging met de handen in de zij voor ons achteruit lopen. Dreigend. Zo maar midden op de stoep!

Dat was onze eerste confrontatie met een vervelende kerel. Het zouden er meer worden.

Maar we gingen vlug om hem heen en het laatste stuk renden we met haar tas bonkend tussen ons in. De kerel droop gelukkig af. Wij konden harder rennen dan hij.

Thuis pakte ik de tas en zette die op de trap. Samen droegen we hem naar boven. Heel zachtjes. Boven wees ik haar het toilet waar ze dankbaar gebruik van maakte. Ik hoorde dat ze nodig had gemoeten want het was een lange plas. Vervolgens sjouwde ik haar tas nog een trap op en wees haar de badkamer. Ze begreep vanzelf dat we niet moesten praten en stil moesten doen. In de badkamer wees ik haar de douche, maar ze wilde zich liever aan de wastafel wassen. Ik gaf haar een schone handdoek, een onderbroek en een van mijn nachtpajonnetten. Daarna maakte ik het bed op met het dekbed dat Julia het mooiste had gevonden. Het was vreemd dat we niet praatten en elkaar toch begrepen. Ik wilde mama absoluut niet wakker maken.

Toen we allebei in bed lagen, op ons zij met de gezichten naar elkaar toe, keken we elkaar aan over de rand van het dekbed. Het was raar om iemand te zien liggen in Julia's bed.

Iemand met een zwart gezicht. Toch moesten we allebei ineens lachen. Eerst zachtjes giechelen en toen gesmoord, zo lachten we en grepen elkaars hand, net als ik vroeger zo vaak met mijn zus had gedaan.

Het gaf me een heel vreemd gevoel. Net alsof ik in een film speelde. Daarom ging ik overeind zitten, als om de scène te verstoren, haalde diep adem en zei fluisterde tegen het donkere gezicht op het lichte kussen: ‘I’m glad I went back. Yes, really!’

‘Me too, yes, really!’

Het klonk zachtjes, maar heel welgemeend. Ze fluisterde niet en haar zachte stem klonk donkerder dan de mijne

Ik ging dapper verder: ‘Don’t worry, my mother will like you too and tomorrow we’ll find a solution, now we must sleep.’

‘My name is Adisa, thank you.’

‘O Adisa, nice name, I’m so glad I went back to the station.’

Ik wachtte even, voelde me echt blij dat ik het gedaan had. Fluisterde vervolgens: ‘Yes, nice name, my name is Andrea.’

‘Nice to meet you,’ fluisterde Adisa nog. Ze meende het.

‘Good night,’ bromde ze er nog achteraan.

Toen mijn moeder de slaapkamerdeur opendeed om me te roepen die volgende morgen, stond ze paf van verbazing. In het moment voordat er iemand iets zei, ging er een wereld van onuitgesproken vragen door de kamer. Adisa keek heel verlegen, wist niet wat te zeggen. Maar ik zei toen, alsof het doodgewoon moest zijn: ‘Mam, er was helemaal niemand op wie ze wachtte. Echt niet. Ja, op mij wachtte ze en ze werd lastig gevallen door een vieze kerel. Ik was zo blij dat ik teruggegaan ben.’

Ik keek mijn moeder smekend aan en voegde eraan toe: ‘Ze heet Adisa. We kunnen wel een oplossing voor haar vinden, toch?’

Eerst wist mijn moeder niet wat ze moest zeggen, ze kuchte vreemd en wrong haar handen. Toen vroeg ze met een vreemd geknepen stem: ‘Ben je weer teruggegaan dan, Andrea? Alleen? Zo maar midden in de nacht? Kind, kind toch!’

‘Ja mam, ze bleef maar in mijn hoofd zitten, ik kon niet slapen en ik dacht ineens dat ze in gevaar kon zijn. Ze is misschien wel even oud als ik, dacht ik.’

‘How old are you, Adisa?’ vroeg ik er maar meteen achteraan.

‘Fifteen, madame,’ kwam er meteen schuchter uit.

‘Zie je wel, mam, ze is even oud als ik en ze was helemaal alleen op het station en er was een vervelende kerel die haar mee wilde nemen en wie weet wat er dan allemaal was gebeurd!’

‘Ja hoor, maar ze kan hier toch niet zomaar blijven. Wij moeten allebei naar school en ik ...’

‘Ik neem haar gewoon mee naar school, wie weet kan ze meedoen in de klas, met Engels of zo.’

‘Maar we moeten toch eerst weten hoe of het zit met haar? Ze kan wel gezocht worden door de politie. Moeten we haar niet aangeven op het bureau?’

‘Nee mama, we hebben haar eerlijk gevonden en nu hoort ze bij ons.’

Ik hoorde zelf hoe gek dat klonk en snapte op dat moment niet hoe ik eraan kwam. Natuurlijk zou mama protesteren.

Maar dat deed ze niet, ze keek ons allebei fronsend aan, alsof ze zich onze gevoelens toch wel in kon denken, schudde even met haar hoofd en deed toen de deur achter zich dicht. Ze moet gedacht hebben aan Julia, die daar niet meer lag. Dat Adisa die eerste dag mocht blijven kwam vast door Julia. Mijn zus die er niet meer was om in dat bed naast het mijne te liggen.

Toen we samen beneden kwamen, stond de ontbijttafel gedekt en was mama bezig haar tas in te pakken voor school. Het is voor een ander misschien vreemd om een moeder te hebben die ook naar school gaat ’s morgens, weliswaar een andere school dan ik, maar ik was eraan gewend.

‘My mom goes to school, she is a teacher,’ zei ik tegen Adisa alsof het de gewoonste zaak van de wereld was.

‘Okay,’ zei ze meteen en keek verlangend naar de boterhammen die op de schaal lagen.

Daar had ik gisteravond helemaal niet aan gedacht, ze had natuurlijk honger.

Snel maakte ik een dubbele boterham met kaas voor haar klaar en schonk een glas thee in. Ook een voor mezelf.

Drie scheppen suiker deed ze in haar glas en dronk toen genietend met beide handen erom heen in kleine slokjes. De boterhammen waren daarna snel verdwenen. Ik maakte er nog twee met jam en die at ze ook op, toen ze haar bord naar voren schoof, wist ik dat ze genoeg gegeten had.

‘We need bread for school,’ zei ik en pakte twee zakjes en deed vier dubbele boterhammen met kaas in ieder zakje. Ook twee appels van de schaal en twee mandarijntjes. Dit stopte ik allemaal in mijn schooltas.

Achterop de bagagedrager hield Adisa mijn tas vast. Het was koud. Ik had de oude winterjas van Julia opgeduikeld en die paste haar ook nog, hij zat weliswaar wat krap, en ze had een muts van mijn moeder op haar zwarte kroeskrullen. In de koude wind, zo gingen we naar school die eerste keer. Ik vond niets gek op het moment dat we samen op één fiets tegen de gure wind ingingen. Het moest gewoon zo zijn.

Achteraf gezien was het in die eerste dagen soms even net alsof Julia weer terug was, alleen anders, met een andere kleur en met ander haar. En ook niet met dezelfde taal. Dat laatste was wel lastig, maar Adisa begon meteen met het leren van de voor haar vreemde taal. Ze leek heel snel te wennen aan ons en aan ons leven. Ze deed gewoon mee. Waarschijnlijk overleefde ze dat waarvoor ze gevluht was door gewoon met mij mee te doen.

‘School?’ zei ze toen we bij het hek van de fietsenstalling aankwamen. Ze zei het met de Nederlandse, eigenlijk meer de Rotterdamse ‘oo’, niet met de Engelse. Wel met ‘sk’.

Wat ook vreemd was in die eerste dagen, was dat ik niet het gevoel had dat ik echt veel hoefde te weten van haar leven van voor ik haar op het station gevonden had. Dat leven was immers verleden tijd, dat was geweest, en nu was het tijd voor het nieuwe stuk in haar leven. Ons leven. Ze zou bij ons blijven en mama en ik zouden haar als een nieuwe zus en dochter

accepteren. Het was iets wat ik al zeker wist op die eerste ochtend samen. Onuitwisbaar zeker! Julia was weg en nu was ze toch weer een beetje terug. Met een nieuwe naam, taal en kleur. Dat wel.

Op school keek de afdelingsleider vreemd op toen ik hem in zijn kamertje confronteerde met

mijn nieuwe zus. Althans zo bracht ik Adisa in kennis met hem.

‘Hebben jullie haar dan geadopteerd?’

‘Nou, nog niet, maar dat gaan we wel doen,’ aarzelde ik een beetje.

‘Maar ze kan niet alleen thuis zijn, ze weet ook nog niets van ons land,’ zei ik zo overtuigend mogelijk. ‘Ze kan er toch gewoon bij zitten in de klas, dan kan ze nog wat leren. Ze spreekt wel goed Engels,’ voegde ik er haastig aan toe toen ik zag dat hij bedenkelijk keek..

‘Nou, ik weet zo snel niet wat anders, dus voor vandaag moet het dan maar, maar ik wil wel dat je moeder mij vandaag nog belt om te overleggen, dit kan natuurlijk niet zomaar. Nou, ga dan nu maar gauw naar de klas.’

De tweede bel was al gegaan en ik schoof met Adisa de klas in, terwijl iedereen al binnen was. De leraar Engels keek verbaasd en ik duwde Adisa op hem toe en zei: ‘Dit is een nieuwe leerling, meneer, ze heet Adisa en ze spreekt al Engels.’

‘O really? How nice to meet you, welcome in our class!’ zei hij enthousiast tegen Adisa, die even niet wist wat te zeggen.

‘Thank you, sir,’ zei ze na heel even gedacht te hebben. Ik zag dat ze eigenlijk iets anders had willen zeggen.

‘Take a seat next to Andrea please, Adisa. Have you got a book?’

‘No sir, but I have one,’ zei ik vlug, haalde het uit mijn tas en schoof het geopende boek onder haar neus toen ze naast me ging zitten.

De andere kinderen keken vol verbazing naar ons beiden en begonnen al te fluisteren. Niemand begreep het natuurlijk, ik had immers niets gezegd over een nieuwe zus. Maar ik keek net alsof het heel gewoon was dat er ineens een zwart meisje naast mij zat en deed net alsof ik naar de leraar luisterde die inmiddels met de les was begonnen.

Adisa keek voorzichtig wat rond, maar toen er iets moest worden opgeschreven, vroeg ze mij zonder woorden een blaadje en een pen. Natuurlijk had ik die. Ik haalde een multoblaadje uit mijn map en een pen uit mijn etui en ze schreef van het bord over. Net of ze nooit anders had gedaan. Ze was dus echt op school geweest. Natuurlijk, hoe had ze anders Engels kunnen leren.

Op dat moment werd ik me er ineens van bewust dat ik niets over en van haar wist, alleen haar naam en dat ze ‘s avonds laat aan het station had gestaan, moederziel alleen. Waarom stond ze daar eigenlijk? Ik begon te denken over wat ik op tv gezien had: kinderen, die door ouders in derdewereldlanden op de boot of het vliegtuig werden gezet om in de rijke landen ‘Het’ te gaan maken. Omdat zij in hun eigen land niks te makken hadden en ‘Het’ toch ergens vandaan moest komen. Het, het Wonder. Zou dit zo’n meisje zijn, een voorbode van haar familie die over zou komen zodra zij Het Wonder verricht had? Ik kon het niet geloven. Bij Adisa lagen de dingen vast anders. Dat moest haast wel.

Het volgende uur, we hadden geschiedenis, was het overduidelijk dat Adisa er niets van kon volgen. Toch luisterde ze nauwlettend naar de lerares. Niemand had last van haar. Hoe bewonderenswaardig om op te letten in een les waar je niets van kon verstaan. Of kon ze het wel? Ik wist inderdaad niets van mijn buurvrouw, behalve dan dat het vreemd vertrouwd voelde zoals ze naast me aan de tafel zat en samen met mij door de gang liep in de pauze.

In die pauze kregen we niet de kans iets persoonlijks tegen elkaar te zeggen. Alle meisjes van mijn klas wilden van alles over haar weten.

‘Vraag haar zelf maar, ze heet Adisa,’ zei ik om ze niet te laten weten dat ik het zelf ook niet wist. ‘Ze spreekt Engels, kunnen jullie gelijk dat armzalige Engels van je eens oefenen.’

Het was lachwekkend hoe iedereen zich uitsloofde om met haar in contact te komen. Nou ja, iedereen, vooral de meisjes met wie ik veel omging. Ze vroegen haar in hun beste Engels waar ze vandaan kwam en of ze bij mij in huis woonde en wanneer ze weer terug ging. Vooral dat laatste was moeilijk voor Adisa. Ik keek strak naar haar toen die vraag werd gesteld.

‘I don’t know,’ zei ze met een blik op mij. ‘I really don’t know.’

Ze kwam uit Sierra Leone en ze had daar op school gezeten, dat was duidelijk.

Maar zij had zelf ook een vraag: ‘Why don’t you wear uniforms in school?’

Daar moesten mijn klasgenoten heel erg om lachen. Ja hoor, stel je voor, uniformen, zeker zo’n raar pakje met een stropdas, dat hadden ze wel op tv-series gezien. Nee, dat zouden zij nooit doen.

Gedurende de dag werd het steeds duidelijker dat Adisa vast van plan was om Nederlands te leren en mee te doen op school, het was alsof ze zich vastbeet in de kans die haar door mij in de schoot was geworpen. Nu nog mama overtuigen dat Adisa mijn nieuwe zus en haar nieuwe dochter zou gaan worden. Ik dacht helemaal niet aan andere, bureaucratische zaken. Ik had een nieuwe zus, dat leek het enige wat van belang was.

Die andere zaken zouden nog wel komen.

Hoofdstuk 2

Toen we thuiskwamen en mama nog niet thuis bleek, ging ze naar de keuken en zei met vaste blik: 'I'll cook today, what do we have?'

Ik keek in de koelkast en haalde er een paar uien, een prei en broccoli uit, nog een half blik bonen en een Turks worstje. Knoflook.

'Salad?' informeerde ze zakelijk.

'O yes, we have some tomato's en some letece over here.'

Ik wees haar het keukengerei, schalen, de pannen. Vervolgens ging ze aan de slag. In de kast zag ze kruidenpotjes staan en ze rook aan de open potjes om te weten wat het was. Ze werkte mij de keuken uit, zei alleen maar: 'Homework!'

Ik ging ook nog.

Al snel stegen er heerlijke geuren op uit onze keuken en toen mama thuis kwam met een vermoeide blik in haar ogen, klaarde ze op toen ze het rook en in de keuken zag wat er gebeurde.

'Waren ze weer vervelend, mam?' vroeg ik meelevend.

'O meisje, je hebt geen idee, al die adhd'ers tegenwoordig, je wordt er gek van! Maar er zijn ook zo veel lieve kinderen en die doe ik zo te kort en daar... ach, je weet het wel, kind.'

Ja, ik kende het lieve liedje van mijn moeder inderdaad. Ik snapte heel goed wat het voor haar voor een lijdensweg moest zijn om zo veel van die superdrukke kinderen in de klas te hebben, kinderen die ouders hadden die het verdomden om ze die pillen te geven, pillen die het mijn moeder én die kinderen zelf wat makkelijker zouden maken...

'Maar eh, dat meisje, hoe heet ze ook al weer? Ze kookt voor ons? Heb jij dat gezegd?'

'Ze heet Adisa mama, en ja, ze kookt voor ons, ze wilde het zelf en ze is meegegaan naar school en het ging heel goed. Ik denk dat ze heel graag hier wil blijven en ik wil dat eigenlijk ook heel graag....'

'Hier blijven? Bij ons? Kan dat dan zo maar?'

Mijn moeder was eigenlijk te moe, zag ik wel, om het over zo'n moeilijk onderwerp te hebben.

'We hebben het er vanavond nog wel over, nou ben je moe. Ga nu maar even lekker zitten, glaasje wijn?'

Met een vragende blik in haar ogen liet mijn moeder zich in een luie stoel duwen. Ze nam een slok van de wijn die ik voor haar inschonk, zo maar, zonder commentaar. Karel klom meteen op haar schoot. Dat was zo zijn gewoonte als iemand in die stoel ging zitten. Hij was net een spinnend, klein zwart kachtje als hij daar zo bij je zat, heel fijn.

Sinds papa in Afghanistan bij de Blauwe Baretten diende was mama zichzelf niet meer. Hij zo vreselijk ver weg en zij bleef alleen met de zorg voor mij. Julia weg, dat vreselijke gemis en elke dag weer die zware, drukke klas op die basisschool en nu ook nog ineens opgescheept met de zorg voor een zwart meisje, zonder dat ze wist wie ze was of wat dat meisje meegemaakt had. Mijn arme moeder. Het was even te veel.

Maar de wijn deed al spoedig zijn werk, ik zag mijn moeder na een tijdje een beetje wegsoezen in de gemakkelijk stoel bij de kachel. Karel was altijd rustgevend op je schoot, ook in bed op je voeteneind. Goed beest.

Toen het eten klaar was en het geurend op de gedekte tafel stond, hielp Adisa mama uit de stoel en schoof haar stoel aan tafel aan. Verbaasd liet mama zich bedienen. Ik had niet het gevoel dat Adisa slijmde met mijn moeder, omdat ze zo nodig wilde blijven. Nee, zeker niet, ik had echt het gevoel dat Adisa haar best deed en zag dat mijn moeder echt doodmoe was.

Er waren zo ontzettend veel vragen tussen ons, vragen over belangwekkende kwesties die als hoge muren tussen Adisa en mama optorenden, dat het even heel spannend was.

Adisa overbrugde de eerste kloof. Ze lachte en zei: 'Have a nice meal, I did my best to make it good.' Ze pakte een grote opscheplepel en gaf ons flinke porties.

Het eten was heerlijk. Hoe ze dat voor elkaar kreeg met wat we in huis hadden was me een raadsel. Mama noch ik was een goede kok, meestal draaide een van ons snel wat in elkaar en aten we met de tv aan. Maar nu keken we elkaar vergenoegd aan en schepten allebei nog een keertje op. Er was genoeg, er zou zelfs voor morgen nog voor ieder van ons een bord vol zijn. Adisa had zo te zien voor een grote familie gekookt.

Ja, familie, hoe zat het daar eigenlijk mee?

'Do you have family in your country?' Daar was moeders eerste vraag. Ze leunde voldaan achterover en keek Adisa vriendelijk aan.

'Yes, I have a grandmother and a brother, he is a man already, married and he has two children.'

'And your parents?' was de volgende onontkoombare vraag natuurlijk.

'My parents are dead.'

Er volgde een stilte.

'Dead?' herhaalde mijn moeder zachtjes, 'how?'

'They were killed by enemies of my father. Rebels. My mothers hands were cut off and she bled to death. My father was killed with one shot in his head. Just like that.'

Er viel een akelige stilte in de kamer.

'Just like that?' herhaalde mijn moeder met een vreemde blik in haar ogen.

'Yes, I saw it with my own eyes. Then I had to leave the place quickly, my father was politically active and they wanted to get me too. I was in the cupboard, but they did not see me, I was hiding under a black blanket and looked trough a hole.'

'How did you get the money to take the plane?'

'I'll tell you later, it is nót a nice story,' zei Adisa, vastbesloten om het nu niet te vertellen. Ze kneep haar lippen op elkaar en sloeg haar ogen neer. Aan de manier waarop ze met haar vingers in elkaar kneep langs de rand van haar bord, kon ik zien dat het een heel erg naar verhaal zou zijn. De dood van haar ouders was al akelig genoeg. Inderdaad. Ik gaf haar in stilte gelijk.

'You can stay with us for the time being,' zei mijn moeder met een zucht. 'You will help us with the housekeeping?'

‘Of course,’ zei Adisa eenvoudig. Op dat moment sprong Karel op de tafel en liep naar Adisa toe om haar kopjes te geven. Net alsof hij haar ook in de familie accepteerde..

Ze aaide hem terug. Daarmee was onze familieband voor een hele tijd bevestigd.

Het was duidelijk dat ik er zelf op uit zou moeten gaan om voor Adisa een cursus Nederlands te regelen. Mama belde die eerste avond wel even met de afdelingsleider om te zeggen dat het zo was als ik gezegd had. Haar betrekking als onderwijzeres was voor mijn moeder al zo’n enorme opgave dat ik het beter kon regelen.

Op mijn school was een opvangklas voor buitenlandse immigranten. Dat zou voorlopig de beste plek voor haar zijn. Mijn moeder moest alleen nog even opbellen naar de directeur van mijn school. Ik legde de volgende dag de vraag en het telefoonnummer op een papiertje voor haar neer. Maar ze maakte een afwerend gebaar. Later. Op woensdagmiddag zou ze er tijd voor hebben en die ene dag zou Adisa nog gewoon met mij meegaan in de klas. De afdelingsleider zou ik zeggen dat ze het beste naar de opvangklas kon gaan, zodra dat geregeld was door mijn moeder. Dat mijn moeder hem woensdagmiddag zou bellen.

Ik twijfelde er geen moment aan dat het in orde zou komen.

Adisa zelf vond alles best. Ze keek me liefdevol aan, toen ik vertelde wat ik probeerde te regelen voor haar en zei: ‘Thanks a lot. I’ll pay you back big time, you and your mother, when I’ll have a job right here in your peacefull country. For sure!’

Ze sloeg beide armen om me heen terwijl ze dat zei en vervolgde met: ‘O, sister, you don’t know how grateful I am that you went back to get me!’

Haar stem klonk gesmoord. Ze sloeg haar armen nog steviger om me heen bij die laatste woorden..

Ik kreeg er tranen van in mijn ogen, snikte even van heel diep uit. Ze voelde het en gaf me een nóg steviger knuffel. Ze smoorde me haast op dat moment met haar sterke Afrikaanse armen, maar ze voelde het zelf en de manier waarop ze me daarna over mijn rug wreef, gaf me een heel veilig gevoel. Vreemd. Het moest gewoon zo zijn dat ze bij ons was. Ik wist het op dat moment zeker.

Op de een of andere manier paste ze de meeste kleren van Julia, die twee jaar jonger dan ik was. Zelfs haar schoenen. Adisa was niet zo groot als ik en magerder. Zodoende hoefde we nauwelijks geld te spenderen aan haar outfit. Ze was daar zelf nog het meeste blij mee. Vroeg niet waar mijn zus dan was gebleven, voelde blijkbaar zelf aan dat dit niet de beste vraag was die ze kon stellen.

Later...

Natuurlijk kon het allemaal niet zo maar. Er kwam een man van de gemeente bij ons kijken na mama’s telefoontje. Wij moesten hem uitleggen waarom we haar in huis hadden genomen. Onze argumenten dat Adisa nergens anders naar toe kon, dat ze eenzaam op het station stond ’s nachts en dat ze in de plaats van onze zus en dochter Julia was gekomen, deden de man steigeren.

‘Mevrouw, wat denkt u wel,’ riep hij verontwaardigd, ons verdriet over onze overleden zus en dochter totaal negerend, ‘dat u zomaar een meisje van de straat kunt plukken, een

minderjarige nog wel, en die kunt huisvesten? Alleen omdat er een plaats open is in uw gezin?’

‘Meneer, u weet absoluut niet waar u het over heeft!’ riep mijn moeder woedend. Ze kreeg meteen rode vlekken op haar wangen. ‘Wij hebben een rauwe, open plek en heel veel verdriet, net als dit meisje dat heeft, ze heeft geen ouders meer, dat heeft ze ons verteld. En mijn man dient bij de Nederlandse strijdmachten in Afghanistan, alsof dat nog niet erg genoeg is en bovendien hebben we plaats zat, zoals u kunt zien. Wij proberen gewoon iemand in nood te helpen. Gewoon medemenselijk te zijn. Snap dat dan, man!’

De man was even stil bij het verwerken van al die informatie, maar vervolgens zei hij al wat minder bozig: ‘Mevrouw, het spijt me zeer voor u, uw man doet heel goed werk, maar vanzelfsprekend moet dit meisje uit Sierra Leone in een asielzoekerscentrum voor minderjarigen komen te zitten, ze is een AMA en moet als zodanig behandeld worden.’

De man keek mama onverzettelijk aan.

Maar mama was niet voor één gat te vangen. Ze werd weer even haar oude zelf, haalde diep adem en riep nog veel bozer: ‘Ach meneer, daar is toch helemaal geen plaats voor haar, dat weet u zelf ook wel en de meeste van die meisjes ontsnappen uit zulke centra en dan komen in een bordeel terecht! Als hoer! U weet dat net zo goed als ik! Bah, wat een beleid! U moest zich schamen! Maar hier leert ze veel gemakkelijker de Nederlandse taal en ook om zich aan te passen aan onze cultuur en wij vinden het leuk zo! Heel leuk zelfs! Wees blij dat wij zo sociaal zijn!’

Mama hijgde helemaal, zo’n lange zin, ze was nu écht boos. Ik zag het en besepte dat dat gevaarlijk was. Haar baan op die school was eigenlijk te zwaar voor haar en als ze echt boos werd, kon ze de laatste tijd nogal uit haar dak gaan en dat was nu absoluut niet de bedoeling.

Het idee achter deze baan op de lagere school was dat als ze de hele dag thuis zat, ze te veel aan alle gevaren om papa heen zou denken en aan het verlies van Julia en dat zou nog veel erger zijn dan dat ze de hele dag zo’n drukke klas runde. Daar waren we het alle drie helemaal over eens geweest. En ze deed belangrijk werk, vooral nu er gebrek aan onderwijzers op lagere scholen in de stad was.

Ik haalde diep adem en was de man van de gemeente net voor toen ik zo beleefd mogelijk zei: ‘U moet weten, meneer, dat de aanwezigheid van Adisa ons een beetje over het verlies van onze Julia heen helpt en dat is voor mijn moeder en mij heel belangrijk. Veel en veel belangrijker dan u nu zo eventjes zou kunnen bedenken’

Ik zei het deftiger dan ik wilde, en ook heel rustig en dat maakte toch indruk op de man. Dat zag ik meteen.

Mama zag het ook. Gelukkig.

‘O, ja, zeker. Ja, ik begrijp het wel. Nou ja, nou, eh, in dat geval, ik zal het er met de betreffende ambtenaren over hebben en er een rapport over opstellen. Ik weet niet of dit argument u helpen kan, maar het feit dat uw man en vader in Afghanistan zo goed bij de vredesmacht dient, dat zal misschien wel eh...’

Hij maakte zijn zin niet af, schreef wat op een blocnote en wilde een kopie van het paspoort van mijn moeder en mijn vader hebben. Gelukkig had mama die op voorraad liggen, zodat de man snel kon vertrekken. We maakten een kopie op onze printer van het paspoort van onze nieuwe zus en ook dat nam hij mee in zijn map. Want Adisa had ook een paspoort. Dat mocht wel een wonder heten, daar ik altijd op tv hoorde dat asielzoekers die dingen expres wegmaakten.

‘No, I kept it of course,’ zei Adisa, ‘we really need the passport and everyone knows how awful the war was and is in my country. So...’ Ze keek ons lachend aan en zei toen voor de eerste keer iets in het Nederlands: ‘Het komt goed, ja, het komt goed!’

Haar uitspraak was bijna goed.

Mama en ik keken elkaar verbaasd aan en giechelden. Adisa giechelde ook en samen kregen we onze eerste lachbui. Heerlijk was dat.

Adisa deed mam en mij meer dan goed.

Hoofdstuk 3

De eerste weken vlogen voorbij. Adisa werd geaccepteerd in de opvangklas en leerde Nederlands alsof het een gemakkelijke taal betrof. Ze was gewoon apeslim. Rotterdam is gelukkig een gemakkelijke stad voor buitenlanders. Niets is gek en zwart zijn is heel normaal. Onze kennissen en burens dachten eerst dat Adisa uit Suriname kwam, maar we hielpen ze uit de droom: Adisa was gewoon onze nieuwe zus, een Dutchy to be, zo voelde het al heel snel voor mam en mij. Het was wonderbaarlijk hoe lekker we ons samen voelden.

Niks Suriname, we haalden boeken uit de bibliotheek over Sierra Leone en die kant van Afrika en zochten informatie op internet. Het land en die daarom heen waren absoluut geen plekken om ooit naar terug te keren wat betreft oorlog, rebellen, martelingen, overvolle gevangenissen en ook de economie was dientengevolge verziekt en helemaal op zijn kont. De oorlog in Sierra Leone mocht dan officieel al een tijdje afgelopen zijn, het land was nog lang niet op orde en er kwamen nog steeds heel nare dingen voor. Wraakacties bijvoorbeeld, net zoals die waardoor Adisa haar ouders verloren had. Er was zoveel afschuwelijks gebeurd, dingen die nog bij lange na niet vergeven en vergeten waren, dat mensen op grote schaal nog bang of wraakzuchtig waren of allebei.

Misschien waren de mensen daar wel aardig, net zoals Adisa dat was, maar wat daar gebeurd was, al die strijd in dat land en in de buurlanden, waar waarschijnlijk geen duidelijke grenzen tussen waren, alles waar ik over las op internet, het tarte alles. Ik kon gewoon niet bevatten dat mensen elkaar die dingen aandeden, dat er daar zoveel mensen zonder handen of voeten moesten leven, voor zover ze dat nog konden tenminste. Dat afkappen van ledematen, dat móesten de jongens doen van de rebellenleiders, het was absoluut verplicht om burgers zo maar te martelen, om halve dorpen uit te moorden, had Adisa gezegd. Het was zo onvoorstelbaar wreed, dat ik haar sommige dingen nóg een keer liet vertellen omdat ik me er helemaal niets bij voor kon stellen. Gruwelijk. Hoe konden mensen elkaar dit verschrikkelijke leed aandoen? Zo maar, zonder directe aanleiding, zo maar omdat de rebellenleiders de nieuwe jongens het verplicht stelden om de bevolking in een afschuwelijke terreurgreep te houden? Omdat die rebellenleiders de absolute macht wilden hebben en houden... Onbegrijpelijk!

Macht ja, wat ik bij geschiedenis over de Tweede Wereldoorlog had geleerd, over de concentratiekampen bijvoorbeeld, was net zo erg, mensen willen macht over elkaar hebben en zijn daarvoor blijbaar tot de allerergste dingen in staat. Andere mensen dan ik, dan wij... Anderen, ver weg.. Maar Duitsland was helemaal niet ver weg...

Adisa nam ons veel huishoudelijk werk uit handen, ze maakte veel sneller en beter schoon dan mama en ik het ooit konden doen en kookte bijna elke dag. Zo liet ze haar dankbaarheid blijken.

Verstellen kon ze ook als de beste. Mijn jeans die gescheurd was en al weken op de stoel in mijn kamer, onze kamer, hing was op een dag gerepareerd en ook het gat in mijn trui was gestopt. Bijna onzichtbaar. Ze zág het werk en dat was alleen maar fijn. Ze reed op Julia's fiets naar school, samen met mij als we op hetzelfde uur moesten beginnen en alles ging gesmeerd.

Van de gemeente hoorden we niets.

‘Geen nieuws is goed nieuws,’ zei mama af en toe, als we aan tafel zaten en ons het heerlijke eten van Adisa lieten smaken. We mailden aan papa dat we een nieuwe zus hadden en hij mailde terug dat hij erg benieuwd was. We maakten foto’s van ons drieën en stuurden die hem in dat verre, vreemde land. Papa mailde terug dat hij blij was dat we ons zo gelukkig voelden met Adisa. Hij zou haar over een paar maanden zelf kunnen zien.

Over de verraderlijke bernbommen, die kameraden van hem het leven hadden gekost, schreef hij niets. Als dat soort dingen op het journaal was, kneep mama haar zakdoek helemaal tot een knoedeltje, bibberend, maar ze zei niets. Soms kon ik haar ’s nachts horen huilen.

Vaak dacht ik in die weken dat oorlog het allerafschuwelijkste van de hele wereld was. Twee mensen vlak naast me waren er dus bij betrokken. Twee van de vier. En nu van de vijf. Hoe kon het toch dat we in al die eeuwen en eeuwen niet geleerd hadden om het te vermijden anderen te vermoorden, in zulke groten getale nog wel, om koste wat kost de eigen zin door te drijven? Macht te willen hebben. Godsdiensten waren daar ook echt te vaak de oorzaak van geweest. Of de aanleiding, dat kon ik niet zo goed overzien.

Maar ik achtte mezelf totaal niet in staat er iets tegen te doen. Misschien later, als ik volwassen was?

Na enige weken kregen we een brief van de gemeente waarin de ambtenaren ons meldden dat we Adisa zo spoedig mogelijk naar een Ama-opvangcentrum moesten sturen. Het adres stond erbij, het was ver van Rotterdam.

Toen kwam mijn moeder in het geweer. Ze vroeg onmiddellijk een spoedaudiëntie aan bij de burgemeester. Er werd haar eerste te verstaan gegeven dat dit heel ongewoon was, maar mijn moeder hield vol dat ze speciaal met onze burgemeester te maken wilde hebben. Ten slotte werd het toegestaan en we gingen er met ons tweeën, in vol ornaat, naar toe. Meneer Aboetaleb himself stond ons te woord in een deftige kamer en we mochten plaatsnemen op deftige stoelen.

‘Wat kan ik voor u doen?’ vroeg hij. Hij zag er streng maar toch aardig uit. Had een pak aan, maar geen stropdas. Een werkpak.

Hij schonk koffie voor ons in. Melk en suiker schoof hij op een plateautje naar ons toe.

‘Dit, meneer de burgemeester.’

Mama legde de brief voor zijn neus en ook een foto van ons drieën waarop we erg moesten lachen.

De burgemeester las de brief en keek naar de foto. Hij lachte geamuseerd.

‘Meneer de burgemeester, u weet zelf hoe het is om hier in Nederland te komen en alles vreemd te vinden. Adisa heeft geen ouders meer, ze zijn vermoord door de rebellen in haar land. Een wraakactie. Ze is eigenlijk gewoon in de plaats gekomen van onze dochter en zus, die is dood, vorig jaar, ik zal u niet lastig vallen met de afschuwelijke manier waarop dat gegaan is. Adisa is als een nieuwe dochter voor mij en ze heeft werkelijk verschrikkelijke dingen meegemaakt in dat rotland van haar, Sierra Leone, en haar ouders zijn echt heus waar vermoord. Wij willen haar adopteren. Kan dat?’

‘En ik wil haar als zus, het is een heel goed en cool meisje, ze verdient het écht, meneer de burgemeester!’ voegde ik er met klem aan toe.

De burgemeester keek ons peinzend aan.

‘Als mijn dochter haar niet ’s avonds laat van het station mee naar huis had genomen, zat ze nu ergens in een hoerentent gevangen en dan had u haar nooit te pakken gekregen voor dat Ama-huis, dat weet u ook heel goed, meneer de burgemeester. Die hoerenbazen hebben heel veel macht in onze stad. Helaas. Nou, dan is dit toch een heel veel betere situatie voor haar en ook nog eens voor ons, vindt u niet?’

Mijn moeder keek de burgemeester aan. Ik zag dat ze op haar allerovertuigendst over wilde komen. Ze had het goed voorbereid, dat vond ik echt.

‘Ja zeker, dat moet ik toegeven, dat is het inderdaad,’ zei hij bedachtzaam en streek over zijn kin. ‘Dat moet ik u echt wel toegeven. Voor het meisje is het zo te zien een heel goede situatie bij u thuis. We werken er wel aan om de situatie voor Ama’s te verbeteren, maar de wetten en een gebrek aan financiën maken niet altijd even gemakkelijk...’

Hij streek weer met zijn hand over zijn gladgeschoren kaken en dacht met gefronste wenkbrauwen na.

‘Er moet toch een mogelijkheid zijn om dit voor elkaar te krijgen,’ zei hij tenslotte. U wilt haar echt officieel adopteren, als dat mogelijk is, met alles wat daarbij komt kijken?’

Hij keek mijn moeder en mij strak aan bij deze vraag.

‘Ook als er geen financiële bijdrage komt?’

‘Ja, dat willen wij.’ We zeiden het praktisch gelijktijdig.

‘Uw man vindt dat ook een goed idee?’

Mijn moeder overhandigde hem meteen een geprinte e-mail van mijn vader uit Afghanistan waarop duidelijk stond dat hij het helemaal met zijn vrouw eens was en dat het goed zou zijn voor zijn gezin als Adisa bij ons bleef wonen.

‘Wat goed hè, van mijn prima vader, dat hij ongezien een kind erbij neemt in zijn gezin, vindt u niet?’ Ik kon het niet nalaten dit te zeggen.

De burgemeester keek mij onderzoekend aan, glimlachte en zei toen: ‘Oké, het is heel lofwaardig wat u beiden wilt en wat u doet voor dit meisje. Ik weet niet of het mogelijk is dat u haar adopteert, ik dacht eigenlijk dat er slechts sprake kon zijn van voogdijschap op die leeftijd, maar ik begrijp uw bedoeling en uw intentie heel goed. Ik zal mijn ambtenaren hier achter zetten en we zullen zien wat er mogelijk is.’

Hier wachtte hij even, bleef ons strak aankijken en voegde er toen aan toe: ‘Ik denk dat er voor u best een uitzondering te maken valt, ten slotte bent u goed bezig en doet uw man fantastisch werk voor het vaderland daar in Afghanistan en uw supersociaal gevoel mag niet worden weggeveegd. Maar ik beloof nu niets, we zullen zien wat we kunnen doen. U hoort nog van ons.’

We dansten op de gang en gingen buiten rechtdoor naar de banketbakker. Thuis waar Adisa ons in spanning opwachtte, dansten we rond de tafel. Een hele tijd. En we aten alle drie een heerlijk taartje. Het vierde taartje voor papa deelden we in drieën nadat we het voor het portret van hem op het dressoir hadden gehouden. Net of hij er zo een hapje van kon proeven. En we mailden naar hem wat de burgemeester had gezegd en dat we zijn taartje eerlijk hadden gedeeld.

Het zou zeker in orde komen.

‘Tell me about your family, please,’ vroeg ik zachtjes. We lagen in bed en we lazen ieder een boek. Maar ik had het mijne al een tijdje geleden laten zakken. Ineens zat het me dwars dat ik zo weinig van mijn nieuwe zus wist. Natuurlijk had ze wel wat dingen over haar leven verteld, ook over de akelige dingen, maar ik wilde nu echt meer weten.

‘Okay, I’ll tell you. My father was a veterinaire, a vet. He was curing all the animals in the surrounding villages. Hij wist precies hoe je een ziek dier moest benaderen en de dieren hielden van hem. Alle honden en katten in de buurt kwamen naar hem toe. Ook het vee als dat losgebroken was at uit zijn hand. Hij was de liefste man in Sierra Leone.’

Er klonk een snik, maar ze ging dapper door: ‘Hij en mijn moeder hadden een groentetuin en bijna iedere nacht was het hek kapot want de dieren in de buurt hielden erg van onze groenten. Dan repareerde mijn vader het weer. Maar twee nachten later was het weer stuk. Mijn vader en mijn moeder vonden het niet zo erg, ze gunden de dieren ook wel een groen blaadje, als ze maar niet alles opaten. En dat deden ze nooit. Ze lieten altijd genoeg voor ons over. Mijn vader was belangrijk in het dorp, de mensen kwamen bij hem met hun problemen en hij wist altijd wel een oplossing. De bestuurders zagen hem in het begin wel zitten, maar later, in de oorlog, niet meer. Ze hadden contacten met de rebellen en ze zagen hem als een bedreiging van hun macht. Onze provincie ligt in het zuiden van Sierra Leone, vlak tegen Liberia aan en wij hadden erge last van die rebellen. De grenzen zijn erg onduidelijk en de rebellen hadden toen de absolute macht over het land en hun helpers waren overal en wisten alles. De mensen verraadden elkaar. Toen de oorlog officieel was afgelopen, was niemand al die vreselijke dingen gedurende de jaren erna vergeten. In iedereen kon een verklikker zitten. En de dorpsbestuurders moesten altijd maar akkoord gaan met wat de rebellenleiders wilden. Daar ontleenden ze weer hun macht aan om over ons de baas te spelen.

Ook in de jaren na de oorlog in Liberia en in ons eigen land. Nog steeds waren de verkeerde mensen de baas aan het spelen, ook al was het vreselijk onrechtvaardig wat er gedaan was. Later werd het wel wat rustiger, ook in onze provincie, maar de mensen vergaten al die onrechtvaardigheden niet. Dat kan tientallen jaren duren, maar het komt eruit als het moment daar is. De mannen die mijn vader en moeder kwamen vermoorden waren waarschijnlijk uit de gevangenis ontslagen of losgebroken en ze wilden zich om de een of andere reden alsnog wreken op mijn ouders. Vooral op mijn vader. Waarvoor weet ik niet maar het was om iets wat niet waar was want mijn vader deed nooit iets onrechtvaardigs. Ze wilden een bittere wraak en die hebben ze gekregen ook. Niemand hielp mijn ouders die nacht. Iedereen was doodsbang om ook vermoord te worden. Die kans was inderdaad groot geweest, denk ik. Toen mijn vader dood was, en mijn moeder dood bloedde op de grond in ons huisje, zat ik in die kast maar ze keken er niet in. Ze namen wel al onze spullen van waarde mee. Door die kast en die zwarte deken leef ik nog. Als ze mij gezien hadden, hadden ze mij vast ook...

Het was al een jaar of wat geleden dat mijn oudste broer op een nacht niet was thuisgekomen. Hij was dertien jaar toen hij verdween. Via via hadden we gehoord dat hij gevangen was genomen in het leger van de rebellen. Alle jongens en meisjes die ze te pakken konden krijgen namen ze toen als gevangenen mee om ze in het rebellenleger te laten werken. Zij moesten die vreselijkste terreur onder de mensen brengen. Doodsangst en haat zaaien tijdens de burgeroorlog, terwijl ze onder invloed van drugs waren. Dat spul kregen ze van de rebellen. Anders hadden die jongens nooit al dat vreselijke kunnen doen. Mijn broer al helemaal niet. Alles zodat de rebellenleiders de macht in handen kregen en konden houden. De absolute macht... Macht zonder rechtvaardigheid.

O, my dear sister, er is niets vreselijker dan een burgeroorlog. Als mensen van je eigen land en van het buurland, gewone mensen, elkaar gaan doodmaken en martelen. Zo maar, uit haat. Of uit onmacht. Of allebei. Mijn ouders waren in de jaren na de verdwijning van mijn broer diep bedroefd. Ze wisten dat ze niets konden doen tegen de rebellen. Die leiders waren tijdens de oorlog tegenover alles en iedereen de baas en ze deden precies wat ze met hun slechte karakter wilden. Het ging om de macht. Om geld. De namen van Charles Taylor en zijn zoon Chuckie waren als een vloek. Niet alleen in Liberia hoor, ook in de landen eromheen. Onze grenzen zijn zo onduidelijk. Niemand durfde die namen toen uit te spreken. En niemand heeft mijn oudste broer ooit nog gezien. Hij is natuurlijk al lang dood, was een heel gevoelige jongen. Hij kon er vast niet tegen dat hij handen moest afhakken en meisjes moest verkrachten en andere gewelddadige dingen doen. Want als ze dat niet deden, werden de kindsoldaten gewoon zelf gedood. Zo werden ze genoemd: kindsoldaten. Zovelen van hen werden op een gruwelijke manier omgebracht. Dat wist iedereen in ons dorp.'

'Maar waarom moest dat dan?' Ik durfde het nauwelijks te vragen, er werd zo'n totaal onbekende wereld voor mij geopend daar in die vertrouwde kamer.

'Zo is het kwaad op de wereld. Dat is de duivel. Hij zit gewoon tussen ons in. Sommige mensen hebben het kwaad in zich en ze kunnen alleen maar dingen doen die daarmee te maken hebben.'

Adisa zei het met een diepe zucht. 'Maar ik denk eigenlijk dat het ook zo moet zijn, ook al is het niet te begrijpen. Als er alleen maar goede dingen waren in de wereld, dan was het, denk ik, voor sommigen onder ons te... eh, te saai. Too boaring. Dan zouden ze daarom alleen al vervelende dingen gaan bedenken. Want dan verveelden ze zich. Afschuwelijke dingen doen geeft spanning. A thrill. Wij zouden het niet doen, denk ik, maar ik weet het niet. Kijk maar in jouw land, hier zie ik ook mensen die het voor elkaar verpesten. Ook al is dat in het klein. Door afschuwelijke dingen léér je. Hoe gruwelijk het ook is.'

Ze zuchtte diep.

Van de weeromstuit zuchtte ik ook, diep. Het viel me op hoeveel Engelse woorden ze kende voor het woord 'afschuwelijk'. In haar land was zo veel afschuwelijks blijkbaar dat ze er meer woorden voor moesten gebruiken om dat uit te drukken...

'Als ik volwassen ben en genoeg geld heb verdiend, dan ga ik terug. Ik wil dat de vrouwen daar sterker worden, dat ze zich niet meer laten overheersen door die kerels, zoals het toen in de burgeroorlog overal gebeurde in dat deel van Afrika. En nog. Mijn vader heeft dat bij mijn moeder en mij nooit gedaan, Hij zei altijd dat vrouwen en mannen gelijk zijn. Maar hij was de enige man die ik dat ooit heb horen zeggen. Niemand anders deed of dacht zo, veel vrouwen zouden het niet eens geloven als mannen dat zeiden.'

'Dan ga ik met je mee.' Ik zei het in het Nederlands zonder erbij na te denken en schrok van mijn eigen woorden.

Ze kwam op een elleboog overeind en keek me aan. 'Jij meen dat?'

Ik moest even slikken voordat ik antwoord kon geven. 'Ja, dat meen ik. Ik weet niet of ik je daar kan helpen, maar ik denk wel dat ik het meen.'

Wow, ik bibberde helemaal toen ik dat zei. Adisa kwam uit haar bed en kroop er bij mij in. Met haar armen om mij heen zei ze zachtjes: 'Together people can do much more than alone. We must study law or about politics, or both, only than we can mean something for my poor country. Don't you think? Together we are strong!'

Ik knikte. Ze had helemaal gelijk!

Zo sliepen we in. Twee zusters. Onze Karel hoefde nu zijn aandacht niet te verdelen tussen twee bedden, net zoals hij altijd gedaan had toen Julia nog leefde. Hoewel er weinig plaats voor hem was met vier voeten in het voeteneinde.

Adisa had op zolder een tamtam van mijn vader ontdekt en gaf mijn moeder en mij les erop. Het waren de leukste lessen die ik ooit gehad had en ze eindigden steevast in woest dansen. Adisa noemde het Bubu-music en ze legde ons uit dat die in haar land vaak gemaakt werd. Iedereen die op iets kon spelen of met iets rammelen of wat dan ook, speelde samen en had de grootste lol. ‘Gewoon een orkest met all kitchenthings, so nice to play samen!’ Ze moest nog hard lachen bij de herinnering.

Dus wij speelden ook Bubu-music en trommelden om de beurt om het hardst en het mooist. De ander pakte dan een blikje met rijst of een ander ding en deed mee. Daarna dansten we tot we zwetend neervielen. Heerlijk! Een van ons drieën trommelde dan een heftig ritme, dat Adisa ons geleerd had. De tafel schoven we opzij en we dansten en speelden lachend net zo lang tot we niet meer konden. Heerlijk was dat! Het was goed voor ons alle drie en het was maar goed dat we geen benedenburen hadden.

‘Yes, we do have good things in my beautiful country. We do! We play, we dance and we laugh!’ Adisa zei het vaak zo hartgrondig dat ze ons ervan overtuigde.

‘Ik ga echt mee naar jouw land als we genoeg geld hebben verdiend. Echt!’ zei ik op een keer toen we weer met pijn in onze buik van het lachen neerploften.

‘O ja?’ Mama keek meteen weer angstig.

‘Ja, maar dan is de oorlog al lang afgelopen natuurlijk!’ Wij gaan dan al die criminelen berechten want we zijn dan allebei rechter of advocaat!’

Adisa die me verstaan had, ze leerde zo snel Nederlands, viel me bij en riep: ‘Ja, dat gaan wij doen en we geven vrouwen goed rights! Net als hiero!’

Dat Rotterdamse ‘hiero’ maakte ons weer aan het lachen en ik zag dat mama het eigenlijk nog niet eens zo’n slecht idee vond, ze lachte me wat aarzelend toe en zei: ‘Misschien ga ik ook wel mee tegen die tijd!’

‘Yes, we go all together en we make peace!’ Adisa pakte de trommel over van mama en gaf er een geweldige roffel op.

Afgesproken.

Karel was de enige die niet van de Bubu-music hield. Hij maakte zich onmiddellijk uit de voeten als de tamtam te voorschijn werd gehaald.

Hoofdstuk 4

Mijn vriendinnen op school hadden er moeite mee dat ik een nieuwe vriendin had en dat die voorrang had op hen. Vooral Sevgi, voorheen mijn beste vriendin, leek jaloers. Ze kwam eerst iedere week wel minstens een keer bij ons thuis. Voor huiswerk of gewoon om te kletsen, maar zij en Adisa mochten elkaar niet zo. Het lag zeker niet aan Adisa, zij was aardig tegen Sevgi, maar toen ik haar een keer vroeg wat ze van haar vond, keek ze me aan en zei; ‘Honest?’

‘Ja natuurlijk.’ (Ik sprak nagenoeg altijd terug in het Nederlands, dat had ze me gevraagd)

‘Sevgi, zij vindt zwarte mens niet leuk.’ (ze had me ook gevraagd of ik haar wilde verbeteren in haar Nederlands)

Dus ik zei meteen : ‘Zwarte mensen.’

‘Okay, zwarte mensen. Zij vindt zwarte mensen niet leuk. Ik voel dat.’

Toen ik op school met Sevgi in de pauze aan een tafel zat, vroeg ik het rechtstreeks: “Wat vind jij eigenlijk van mijn nieuwe zus Adisa?”

Zo doen wij dat in Rotterdam, gewoon recht voor je raap. Maar Sevgi bloosde en hield zich wat op de vlakte door te zeggen: ‘Wel aardig, leuk voor je dat je nu een nieuwe zus hebt.’

‘Meen je dat?’

Sevgi bloosde dieper en zei zachtjes: “Ja, echt wel, maar ik zie je wel minder nu en dat vind ik wel... eh jammer.’

‘Maar we kunnen toch met ons drieën wat doen?’

Sevgi keek weg van me. Ze voelde zich duidelijk erg ongemakkelijk.

Maar ik ging door: ‘Vind je het een probleem dat ze zwart is soms?’

‘Nee, eh nee hoor, maar eh... zwarten zijn in onze cultuur wel heel anders, wij vinden ze gewoon anders.’

Ik keek haar afkeurend aan toen ze er nog aarzelend aan toevoegde: ‘Ja, gewoon, ánders.’

‘Je bedoelt dat jullie moslims in Turkije zwarten discrimineren? Dat dit zo hoort misschien of moet van de Koran, volgens jullie, ja?’

Dat was wel heel direct, maar het was volgens mij de enige manier om iets te weten te komen en vooral om het idiote idee uit te roeien. Het te proberen tenminste.

‘Nou, eh, zo wil ik het niet zeggen, maar in de heilige Koran staat iets dat je zo kunt begrijpen.’

‘Als je dat zo wilt begrijpen dan toch zeker, hè? Jullie profeet was toch zeker ook niet zo spierwit als ik?’

‘Nou, dat weet niemand, er is geen enkele afbeelding van hem.’

‘Maar wit is beter volgens jullie?’

‘Nee, dat zeg ik niet, maar het is anders als je zwart bent. Gewoon anders.’

‘Nou, dat vind ik dus helemaal niet, ik ben dolblij met Adisa als mijn nieuwe zus en als jij niets met haar wilt, dan kan ik niet meer zo goed meer vriendin met jou zijn. Snap je dat?’

‘Is het dan omdat je je eigen zus kwijt bent?’

Het kwam doordat ze de woorden ‘eigen zus’ zo benadrukte dat ik ineens kwaad werd.

‘Ja, nee, eh... néé natuurlijk! Adisa kan daar helemaal niets aan doen. Niemand bij ons. Maar Adisa is zo’n goeie griet, je hebt absoluut geen idee. Als je slim bent, leer je haar beter kennen en stap je zo over dat idiote idee van je heen, ja?’

Sevgi keek zuinig, ze wilde haar vooroordeel duidelijk niet kwijt dus. Ze dacht blijkbaar echt dat het bij haar cultuur hoorde. Ze keek me afwerend aan en zag net op dat moment over mijn schouder iemand met wie ze meteen wilde praten. Ze rende bijna op het meisje toe.

Peinzend zat ik daarna in de les. Adisa had het goed aangevoeld. Wat was dat toch met die godsdiensten? Dat mensen die echt fanatiek voor hun geloof gingen wilden vechten met mensen die anders dachten en daarom die idiote regels predikten om anderen buiten te sluiten. Alleen om hun kleur dus nu. Hoe was het toch mogelijk? Over liefde en wijsheid stond er vast ook zat in de Bijbel en wie weet ook in de Koran, maar de gelovigen deden daar zelf dus vaak niet aan. Zouden liefde, wijsheid en godsdienst helemaal niet bij elkaar horen volgens die heilige boeken? Dat kon toch niet, het waren toch boeken van God? En God was toch superwijs?

Ik wist er te weinig van om die vraag zelf te kunnen beantwoorden. Zouden priesters en imams het zelf wel goed voordoen?

Op dat moment was ik echt blij dat mijn vader en moeder geen godsdienst hadden. Vroeger vond ik het wel jammer, want zo’n kerkgang had toch iets bijzonders, vooral bij de katholieken met al die mooie beelden in de kerk, de mooie jurken van de priesters en die lekkere geur. Je hoorde ergens bij. Natuurlijk hoorde ik wel bij ons eigen gezin, maar een band met die kerk was groter en je leerde andere mensen beter kennen. En het kwam iedere week terug.

Julia was ooit met een moslimvriendinnetje mee geweest naar de moskee. Maar ze had alleen erin gemogen toen er geen dienst was. Ja, ze was immers geen gelovige. De imam was heel beslist geweest daarin. Vrouwen gingen sowieso niet vaak naar de moskee, had hij gezegd.

Bij katholieken ligt dat anders. Bij ons in de buurt is een kerk en iedere zondagmorgen hoor ik die klokken luiden. Als kind ben ik een keer meegelopen met de mensen, samen met Julia en we zaten de hele dienst uit. Alleen toen iedereen om de beurt naar voren ging om iets te krijgen, mochten wij niet meedoen. De pastoor hield ons tegen. Hij kende blijkbaar alle gelovigen en ons niet dus. Dat vonden wij allebei erg gemeen, wij wilden toch gewoon met de katholieken meedoen? En dat kon dan weer niet.

Nee, geloven is niets voor mij. Wat voor geloof dan ook, het sluit anderen uit en dat wil ik niet. Dan liever spelen op de tamtam, dat was pas leuk! Misschien had het ook wel iets met een of andere vorm van geloof te maken. Misschien hield God zelf ook niet van al die verschillende geloven, maar vond hij tamtam-muziek wel leuk en ons ook. Konden we wat Hem betreft gewoon met alle soorten van geloof meedoen... Niemand wist het.

Maar bij ons had die soort muziek alleen met plezier, met lachen en dansen te maken. Wel zo leuk!

Ook Marleen, Tessa en Kim hielden de boot een beetje af sinds ik zo dik was met Adisa. Die kwam in de pauzes altijd naar me toe, (we hadden gelukkig gelijk pauze met de opvangklas.) Ze hadden in het begin alles belangstellend aangehoord. Toen hadden ze alle drie geprobeerd haar uit te horen. In hun stuntelige Engels. Waarom was ze dan gekomen, vond ze het hier beter dan? Bleef ze hier echt wonen en mocht dat dan zo maar? Ging het soms om de uitkeringen? Zulk soort vragen dus.

Adisa had na een tijdje wat bliksemend gekeken. Dat deed ze vaker als iets haar niet beviel.

‘Ik vind het vervelend om uitgehoord te worden,’ vertelde ze me later. ‘Die meisjes hebben geen idee van wat er in mijn land gebeurde en nog gebeurt,’ zei ze kwaad. ‘Zij see only het eigen ding en the system of sociale security en that I want to profit, now dat is niet zo. Zeg maar dat ik alles to you en je moeder will betalen terug. Alles!’

‘Zal terugbetalen aan mama,’ verbeterde ik haar nog en ze zei het gehoorzaam na.

Haar onverwachte woede maakte me verdrietig. Ik had nog helemaal niet aan uitkeringen gedacht. Mijn ouders hadden me opgevoed met het idee dat je altijd voor jezelf diende te zorgen en, als het een beetje meezat, ook voor anderen. Uitkeringen waren prachtige voorzieningen voor als je niet kón werken. Natuurlijk weet ik heus wel dat er in onze stad mensen zijn die er misbruik van maken. Die komen er nog wel achter, denk ik dan altijd. Ik wil er gewoon niet over nadenken. Dat Kim, Tessa en Marleen dat wel deden, lag waarschijnlijk aan hun ouders. Nou jammer dan. Heel erg jammer dan!

Ook waren er nog Elise, Jorinde en Trees. Maar met hen was ik niet zo heel dik. We gingen leuk met elkaar om en dat bleef gewoon zo doorgaan gelukkig. Ze waren nog nooit bij mij thuis geweest en ik ook niet bij hen. Ook met Theo en Dirk had ik leuk contact in de klas. Verder had ik eigenlijk met niemand ruzie of zo, gelukkig. Maar niemand kon tippen aan Adisa.

Door haar raakte ik dus een beetje verwijderd van mijn oude vriendinnen, want Sevgi bleef afstand houden en kwam niet meer over de brug. Met de anderen bleef het contact wel redelijk. We hadden elkaar nodig in de klas en op het sportveld. Dat was gewoon zo. Maar het was niet erg. Ik leerde ze op deze manier anders of zelfs beter kennen. Dat zeker.

En zoals mijn vader altijd zei: iedereen mag zijn die hij of zij is.

O zo!

‘What happened to your sister? Please tell me. I have the feeling that it is really bothering you. Let us share it.’

Adisa deed geen moeite om Nederlands te spreken deze keer en keek me aan vanaf haar kussen. We lagen er allebei dik onder want het was koud in de kamer, het had gesneeuwd. Het lag buiten dik tegen de ramen en mama wilde er niet te veel energie tegenaan gooien voor verwarming als we toch gingen slapen. Adisa was helemaal enthousiast geweest over de sneeuw en was meteen naar buiten gegaan om het te voelen, dat koude witte.

Maar ze was helemaal niet enthousiast over de kou die erbij hoorde. De oude handschoenen van mama en een sjaal van papa droeg ze ook binnen, als ze huiswerk maakte of tv keek. Een dik afgedankt vest van mijn moeder behoorde nu ook tot haar vaste uitrusting. Ze droeg het zelfs in bed.

Zelfs Karel had een dekentje over zich heen op mijn voeteneind.

‘Your sister, she is dead, true? How? Tell me, please. When we share this, it’ll make you feel lighter, I think.’

Ik kreeg het nu pas echt koud. Als ik aan Julia dacht, was het vaak aan de goede herinneringen maar als ik dan ineens weer besepte wat er met haar was gebeurd, dan overspoelde me altijd weer zo’n koude golf, dat ik eigenlijk het liefste helemaal niet aan haar dacht. Maar dat was onmogelijk want overal in huis lagen en hingen herinneringen aan haar.

En nu wilde Adisa het echt weten, ze dacht zelfs dat ze me ermee zou helpen. Jeetje! Ik wilde er eigenlijk helemaal niet over praten, met niemand en ik trappelde van afweer met mijn benen hard onder het dekbed. Zo hard dat het van onderen losging. De instopstrook was te kort. Karel vluchtte meteen door de deur die op een kier stond naar de warme kamer beneden. Adisa zag het en sprong uit haar bed om de strook weer in te stoppen. Voor ze weer in haar bed kroop, bleef ze even naast mijn bed staan. Ik kon haar horen klappertanden. Meteen opende ik mijn dekbed en ze glipte er snel onder, haar ijskoude voeten tegen de mijne. Haar armen om me heen.

‘Zeg me,’ zei ze eenvoudig.

Dat was het sein tot tranen. Ik had al zo vaak om Julia gehuild, maar bijna altijd alleen. Net zoals mama alleen huilde om haar verloren dochter en later ook om papa en alle gevaren die hem omringden. Maar dat laatste was natuurlijk anders. Soms hadden we elkaar natuurlijk wel getroost, maar we waren eigenlijk bang voor elkaars verdriet. We hielden ons flink. Daar kwam het eigenlijk wel op neer. Ik wilde niet dat mijn moeder verdrietig was en zij waarschijnlijk ook niet dat ik het was. Maar nu hield iemand die zelf heel flink was mij vast. En hoe! Adisa’s armen om mij heen voelden als een krachtige troost en de poorten van de hel gingen even open, maar toch ook weer snel dicht, toen ik begon te vertellen over Julia, mijn lieve zus. Mijn lieve, leuke, jongere zusje, dat zo goed kon turnen en versjes onthouden. En mensen helpen.

‘Weet je, it is goed that we both have the sad things.’

Dat zei Adisa een hele tijd later. ‘Now we can understand each other much better,’ had ze er nog aan toegevoegd.

Ze vertelde me dat het heel verschillend zou zijn als mijn leven alleen maar leuk was, zoals bij Kim en Marleen bijvoorbeeld. Hoe kon zij mij anders begrijpen? Of ik haar? Ze verwachtte dat bijvoorbeeld mijn klasgenoten Kim, Tessa en Marleen slechts gewone en leuke dingen meemaakten en dat ze zich alleen maar opwonden over huiswerk, karweitjes in huis en jongens. ‘Don’t you think?’

Ik moest toegeven dat dit zeer waarschijnlijk zo was.

Maar ze vond dat prima, dat mochten ze best, ze hoopte voor hen dat ze lekker zo door konden leven. ‘But wij weet beter, hè zus?’

Het was de tweede keer dat ze me zus noemde. Ik begon weer te huilen en weer werd ik getroost door die twee sterke armen. Zo sliepen we die nacht in.

Toen mama ons de volgende morgen kwam wekken, moest ze erom lachen.

‘O meisjes, over zeven weken heb ik ook weer armen om mij heen, ik kan haast niet wachten,’ zei ze met een blij gezicht.

Zo verliepen er diverse weken. Iedere dag was er een met blije dingen. Adisa was zo'n vrolijke meid dat het leven van mama en mij echt veranderd was, sinds zij bij ons woonde. We lachten heel vaak, terwijl er eerst eigenlijk bijna nooit wat te lachen viel. De manier waarop zij Nederlands sprak, of er althans erg haar best voor deed, was echt grappig. En ze werd nooit boos als wij haar uitlachten.

'Wacht maar,' riep ze dan, 'tot jullie mijn taal uit Sierra Leone leren moeten. Als we daar zijn zal ik jullie lachen! Heel veel lachen!'

En dan riep ze iets totaal onverstaanbaars dat wij dan na moesten zeggen. Wij deden het altijd braaf, maar dan bleek later, als ze het vertaalde dat ze ons iets lelijks of mafs had laten zeggen. Dan lag zij weer in een deuk.

Inderdaad gingen we er steeds meer van uit dat we ooit samen naar haar land zouden gaan om daar eens even flink orde op zaken te stellen. Alleen was het nog zo ver weg dat we er grappen over maakten. Eerst school afmaken, nog drie jaar en voor haar wellicht nog langer. Studeren en dan eerst geld verdienen natuurlijk.

Het zou nog jaren duren.

Eerst was daar de terugkomst van mijn vader. Toen we hem eindelijk konden gaan afhalen, waren we alle drie enorm opgewonden. We hadden van alles voor de dag gehaald, alle vazen die we hadden stonden vol bloemen en er hing een groot pamflet waarop we hem alle drie welkom heetten. Adisa had zelfs een lied gemaakt dat we samen zouden zingen.. Half Engels en half Nederlands en ook een zin in het Sierra Leoons erin. Nog wel op de wijs van ons volkslied. Thuis zou onze officiële verwelkoming plaatsvinden. Na al het militaire gedoe op de luchthaven.

Precies op tijd landde het grote luchtmachttoestel. Wat een geweldig luchtschip was het toch! Papa was met zo'n toestel weggevlogen en nu was hij daar weer. Op de trap van het vliegtuig stond hij wild te zwaaien. We zagen hem alle drie onmiddellijk. Hij was nu eenmaal een heel grote man met rood haar.

Noch Julia noch ik had dat haar geërfd. Dat was wel jammer, had mama al vaak gezegd. Ik had mama's witblonde haar en Julia had een peper- en zoutkleur gehad. Hij zwaaide in het wilde weg naar het publiek, wist zeker dat wij daar ergens tussen zouden staan. Wat heerlijk om hem daar weer te zien staan. Helemaal heel.

Na toespraken en officiële dingen werd hij eindelijk losgelaten en konden we in zijn armen vliegen. Mama hilde natuurlijk. Van blijdschap. Ze had zo in haar rats gezeten en nu was hij daar levend en wel en totaal heel weer terug. Toen papa ons genoeg omhelsd en gezoend had was daar de eerste confrontatie met Adisa. Ze had bloemen voor hem gekocht, en die bood ze hem met een grote glimlach aan. Ook haar omhelsde hij. Heel stevig en toen hilde zij ook. Voor het eerst zag ik tranen in haar ogen.

'Welkom vader van Andrea, heel veel welkom! Ik ben blij dat je er bent!' Ze had er goed op geoefend, dat zag ik meteen. Haar grote glimlach kwam door haar tranen heen en haar witte tanden blonken in het neonlicht van de luchthaven.

Hij nam de bloemen aan, kuste haar plechtig op de wangen en wat hij vervolgens zei was niet te verstaan, want mama omhelsde hem op dat moment weer heftig. We waren allemaal zo blij dat hij zonder enige schade thuis was gekomen.

Niet iedereen kon dat zeggen want diverse families hadden verliezen geleden. Er waren twee rolstoelen met militairen in uniform bij en we wisten dat er ook doden waren gevallen in papa's divisie. Bernbommen, een duivelse uitvinding, net als de kernbom.

Papa vertelde veel in de trein terug. Ik mocht zijn grote reistas verslepen, samen met Adisa. Hij hield mama vast. We hadden voor de verandering eerste klas genomen, zodat we rustiger en lekker breeduit bij elkaar konden zitten. Daar zag ik pas dat hij diepe kringen onder zijn ogen had. Mijn grote sterke vader was moe. Dat was overduidelijk. Ik schrok er wel een beetje van. Hij leek ook een stuk magerder dan voorheen. Het moest hem niet meegevallen zijn daar.

'Zo, Adisa, dus jij maakt mijn familie gelukkiger,' zei hij, 'weet je wel dat dit voor mij een heel fijn gevoel was daar helemaal in Afghanistan? Ik ben blij dat Andrea je gevonden heeft!'

Ik trots.

Hij had heel veel te vertellen, maar ik merkte wel dat hij zich voor mama inhield. Natuurlijk was er ook veel naars geweest, maar hij vertelde alleen de leuke dingen en over ontmoetingen met Afghaanse mensen. Over het heftige klimaat en voorvallen in het kamp. Over de Afghanen.

'Heb je een chador voor ons meegenomen, papa?' grinnikte ik.

'Wil je dat dan?'

'Nee, natuurlijk niet echt, het lijkt me heel naar om zo op straat te moeten lopen. Je kunt vast haast niets zien. Zijn de straten daar een beetje begaanbaar?'

'Nee, helemaal niet, een en al gat, kuilen zelfs en diepe plassen als het geregend heeft.' Papa lachte. 'Als je daar niet uitkijkt, lig je zo in de blubber of in het stof en de rommel, dat is mij een keer gebeurd en mijn manschappen ook, diverse keren. Dan zie je er niet uit!'

'Heb je wel eens gepraat met zo'n mevrouw?'

'Nee, dat is absoluut onmogelijk. Ik spreek trouwens nog steeds geen Afghaans, moeilijke taal hoor. Nee, de vrouwen daar, die mogen wij absoluut niet zien, alleen de kleine meisjes, die wel. Maar het zal er écht ooit gaan veranderen, daar doen we dus ook al die moeite voor. Als de Taliban weg zijn en daar lijkt het toch steeds een klein beetje meer op, dan kunnen de vrouwen daar ook beginnen met hun emancipatie. Dat hopen we allemaal. Ja, dat zou heel mooi zijn.'

Hij wendde zich tot Adisa: 'En... hoe is het in jouw land met de emancipatie?'

Ik merkte dat als hij zich tot Adisa richtte, hij dat heel langzaam deed. Hij sprak de woorden dan zorgvuldig uit.

'O, in mijn land is nog niet goed emancipatie. Komt wel. Ik ga helpen met Andrea samen, later.'

'Ja, en ik ga ook mee, dan gaan we de vrouwen daar leren hoe het ook kan.' Mama lachte onzeker terwijl ze dat zei. Papa keek haar met grote ogen aan.

'Nou, als dat zo is, dan moet ik zeker ook mee om jullie te beschermen. Het is een heel gevaarlijk land daar, heeft Adisa jullie dat niet verteld?'

'Ja, dat heeft ze zeker wel verteld, pap.' Toen vertelde ik zachtjes (zodat de andere passagiers het niet zouden horen) in het kort wat er met de ouders van Adisa was gebeurd. Ze

luisterden stil en mama haalde hoorbaar adem toen ik de vermoedelijke reden vertelde waarom ze zo aan hun einde waren gekomen.

‘Toen is ze weggegaan daar en gelukkig heb ik haar gevonden.’

Adisa zat erbij en keek strak naar haar handen.

Godzijdank had ze die allebei nog.

Thuis had papa niet snel zijn draai gevonden. Hij liep vaak met Karel op zijn arm te banjeren zoals hij het zelf noemde, door de huiskamer, de keuken en de gang. Karel gaf hem warmte, zei hij dan, een bontje om je aan te warmen. Karel liet alleen door papa met zich sollen. Dat was voor papa wegging ook altijd zo geweest.

Papa had het aldoor koud, mama zette de cv hoger als hij uit bed was. Hij sliep slecht en ging vaak 's middags als wij toch naar school waren naar bed. Hij had een hoop in te halen blijkbaar. Ik zag een potje met pillen op zijn nachtkastje staan. Maar vragen erover had geen zin. Papa deed er nonchalant over. Hij mankeerde niets. Alleen een beetje moe. Over twee en ene halve maand moest hij weer terug, maar daar spraken wij haast niet over. Nu was hij er, lekker bij ons, tegen de tijd dat hij weer gaan moest, zouden we wel weer zien. Hij lachte op een vreemde manier als hij dat zo zei.

Maar ik dacht er wel aan, vooral toen op het nieuws was dat er weer doden gevallen waren door die vreselijke, geniepige bernbommen. Mama huilde toen ze dat hoorde. Ze klemde zich aan papa vast. Die had het ook even niet meer. De rest van het nieuws drong niet meer door tot mij. Ik denk ook niet tot mijn ouders.

Hoe kon iemand ooit zoiets geniepigs als bernbommen uitvinden?

‘Ja,’ zei papa later, ‘op kamp praten we er op een stoere manier over. Dat hoort erbij, zeggen we dan, en dat is ook zo. Maar dat het alleen zou gaan om godsdienstig fanatisme van die Taliban, dat gaat er bij mij niet in. Dat is zo idioot, dat je in naam van God anderen zo'n dood gunt. Zo'n afschuwelijke dood dat er niets van die jongens over is dan flarden. Je kunt het je niet voorstellen dat die lui dan staan te juichen, terwijl wij zo veel moeite doen om het land weer op de rails te krijgen. Wij zijn toch een vredesmacht ten slotte, het is niet echt een oorlog, hoewel het daar wel vaak heel veel op lijkt...’

Adisa had ernstig geluisterd en ze zei ineens: ‘God does not like the way we do religion, I am sure. It is beter God in elkaar zien en help elkaar.’

De manier waarop ze het woord ‘elkaar’ uitsprak was heel treffend. We keken elkaar aan en ineens lachten en huilden we allemaal. Tegelijk. Het woord had iets los gemaakt wat ons zeer raakte.

Adisa keek ons verbaasd aan, schoot overeind en pakte toen de tamtam uit de kast. Ze riep keihard: ‘Time voor Bubu-music, guys!’ en roffelde erop los. Toen was het de beurt aan papa om verbaasd te kijken, want het was de eerste keer dat ze het deed sinds hij er was. En het was zijn trommel.

Ik sprong op, greep zijn hand en trok hem overeind. De tranen stonden nog in zijn ogen, maar hij volgde me, pakte het busje met de droge rijst aan en danste mee. Mama ook, met een toetertje. Toen volgde er een dans- en muzieksessie die zijn weerga niet kende. De Taliban hadden volgens mij vast met ons meegedaan als ze het hadden kunnen zien. Het was onweerstaanbaar.

Kónden ze het maar eens zien!

Hoofdstuk 5

Adisa had de allereerste pianoboeken van Julia gevonden en zat nu af en toe op de piano te pingelen. Papa die goed piano kon spelen maar het bijna nooit deed, hielp haar. De overbekende melodietjes klonken weer door de huiskamer en dat gaf een vreemd effect. Net of Julia er weer was. Toch klonken ze anders wanneer Adisa ze speelde. Meer jazzy, een heel andere sfeer van spelen.

Ik herinnerde me maar al te goed die laatste dagen van mijn zusje. Ze lag in coma in het ziekenhuis en we zaten dag en nacht aan haar bed en speelden bandjes af met pianomuziek waar ze zo van hield. Op haar mp3-speler stond ook veel pianomuziek, maar met dat ding konden wij niet horen wat zij hoorde. Niet wanneer haar favoriete delen kwamen, om te kijken of ze dan met haar ogen knipperde of zo. Maar het leek niet tot haar door te dringen. Misschien hield de muziek halt vóór haar oren. Liet ze het niet binnen, dat mooie geluid. Af en toe beefden haar oogleden waardoor mama dacht dat ze die mooiste delen van de pianoconcerten wel degelijk hoorde.

Ze lag op een kamer alleen, dus we konden ook met het kleine taperecordertje van papa zoveel muziek voor haar laten horen als maar mogelijk was. Op het einde kende ik al die prachtige pianoconcerten uit mijn hoofd. We speelden ook wel You2 voor de verandering. Dat had ze ook mooi gevonden en ook muziek van Michael Jackson. We hadden zelfs Karel stiekem meegebracht in een tas, wat hij vreselijk vond. Zijn luide protestkreten hadden haar ook niet kunnen vermurwen om wakker te worden.

Uiteindelijk was ze toch doodgegaan, ondanks al onze liefdevolle moeiten. En nu liet Adisa die beginliedjes weer aan ons horen. Maar papa vond het leuk om haar pianoles te geven en wij hoorden toe, mama en ik. Karel zat vaak bovenop de piano, hij hield wél van dat soort muziek.

Ik was niet goed met muziekinstrumenten. Sport was meer mijn ding, ik had altijd veel gezwommen. Maar er was de klad in gekomen toen Julia zo ziek was en later, toen papa naar Afghanistan was, ging ik helemaal niet meer naar het zwembad. Mama had het nodig dat ik thuis was. De coach had me wel diverse keren opgebeld en gesmeekt om toch terug te komen, maar ik had er geen kracht meer voor.

Toch kwamen de zin en ook de kracht nu weer terug. Als ik voorheen uit het zwembad thuis kwam, had Julia vaak aan de piano gezeten en dat gaf een speciale sfeer aan de thuiskomst. Nu speelde er weer iemand, papa ging er nu ook vaker aan zitten. Hij speelde zo mooi, maar als we zeiden dat we het mooi vonden, hield hij al gauw op. Jammer was dat. Hij hield niet van complimentjes. Adisa wel. Ze vond het heel leuk als het lukte een liedje zonder fouten te spelen. Wij klaptten dan en uit dankbaarheid lachte ze al haar spierwitte tanden bloot.

Misschien moest ik toch maar weer beginnen met trainen. Alles ging nu immers goed in huis.

Op een nacht werd ik wakker van iets. Maar ik kon het niet meteen thuis brengen. Iemand huilde. Het was niet Adisa, die lag rustig te slapen naast me. Ze snurkte meestal een heel klein beetje en dat geluidje klonk nu ook. Nee, het was ook niet in de kamer naast ons. Het klonk

donker en terughoudend. Van achter een deur. Er was iemand in de badkamer. Het was papa. Dat wist ik ineens zeker.

Heel zachtjes sloop in de gang op. De deur van de badkamer was dicht, terwijl die anders altijd open stond als er niemand in was. Papa was daar, in het donker, en hij huilde. Ik hoorde het duidelijk toen ik mijn oor tegen de deur legde. Hij huilde gesmoord alsof hij niet wilde dat iemand het hoorde. Het moest te maken hebben met al die vreselijke dingen die hij in Afghanistan gezien en meegemaakt had. Hoe zou ik hem kunnen helpen? Zou hij ook huilen als er niemand thuis was? Zou hij zich ervoor schamen? Mijn grote sterke vader die huilde omdat hij... Omdat hij er niets aan had kunnen doen daar? Zou dat het zijn of omdat het zo hopeloos was daar in dat verre, kale land? Maar zo hopeloos was het toch niet meer daar? President Obama had zelfs heel duidelijk aan Nederland gevraagd of we nog meer mee wilden helpen met de opbouw, en dat deed hij vast niet als het hopeloos was. Toch?

Met president Bush had dat destijds anders gelegen. Het ging hem er alleen maar om daar macht te hebben en zo de toffe peer uit te hangen. Dat had papa meermalen gezegd. Maar met die nieuwe president, die Obama, lag dat nu toch heel anders? Mijn vader deed daar toch heel goed werk?

Vader snoot zijn neus nu, hij ging vast weer naar bed. Ik sloop zachtjes weer naar mijn bed en bleef lang wakker liggen. Ik hoorde de deur van de badkamer open gaan en de deur van de slaapkamer van mama en hem open en dicht gaan. Ik besloot het er met Adisa over te hebben, als er iemand een expert op het gebied van verdriet was, was zij het wel!

De volgende ochtend, toen we naar school fietsten en bij een stoplichten af moesten stappen, zei ik: 'Papa huilt 's nachts in de badkamer. Wat kunnen wij daaraan doen, Adisa?'

Ze keek me aan en fronste.

'Niets Andrea, wij kunnen niets doen, alleen lief zijn. Jij moet blij zijn hij kán huilen. Veel mannen kunnen niet. Willen niet huilen.'

Het stoplicht sprong op groen en we stapten weer op.

Even later zei ze: 'Niet huilen kunnen? Dan gaan ze drinken, mannen, alcohol en dat is erg. Dat is veel erger.'

Daar moest ik eerst over nadenken. Alcohol? Ik zag het vaak in de stad, mannen die daar rondzwalkten met te veel op. Wij dronken thuis zelden alcohol. Mijn opa had ons duidelijk geleerd dat dit heel slecht spul is. Hij was heel vaak dronken om God mag weten wat voor redenen. Hij was gewoon een alcoholist, waarschijnlijk door oma's dood. Dat zei mijn moeder wel eens en zij had daardoor besloten geen sterke drank in huis te hebben. Alleen advocaat en dan nog slechts op hoogtijdagen. Mijn zusje en ik mochten dan, net als de grote mensen ook een klein glaasje advocaat, met Kerstmis en zo, met heel veel slagroom er bovenop. Maar verder was er niets in huis. De angst ervoor was er nog wel, want als er een spotje van Postbus 51 was dat over alcohol ging, was mijn moeder er als de kippen bij om te roepen dat het heel goed was. Zulke spotjes moesten ze elke dag laten zien, vond ze. Ze had zelfs in de voorkamer een affiche ervan voor het raam gehangen. Op school hadden de leraren ook van die dingen aangeplakt. Als waarschuwing, want veel van mijn schoolgenoten dronken na school bier of breezers in de kroegen, dat wist ik heel goed. Ze rookten ook stickies, geen enkel beleid van de regering tegen coffeeshops om die niet in de buurt van scholen te zetten kon daar tegenop.

Maar de gedachte aan mijn vader 's nachts huilend in de badkamer, helemaal alleen in het donker, kwam telkens terug die dag. Wow. Maar het was dus goed dat hij huilde. Adisa was

wijs, ze had het vast bij het rechte eind. Toch zat het me niet lekker. Mijn lieve, moedige en sterke vader!

Die avond in bed begon ik er weer over. Natuurlijk had ik niets tegen mama gezegd. Ze was zo blij dat papa er was en zag zo vreselijk op tegen de tijd dat hij weer weg zou gaan in zijn mooie uniform. Dat uniform, waar ik eigenlijk zo'n hekel aan had omdat het betekende dat hij weer weg moest, weer zo vreselijk ver weg zou gaan, in gevaar zou zijn. Mijn lieve vader die we helemaal niet konden missen!

Al zijn sterren en strepen, zijn hoge rang, het deed allemaal niets af aan ons gemis.

'Wil je papa helpen met sorrow?' vroeg Adisa die avond toen we in bed lagen zachtjes.

'Ja, ik wil hem helpen met zijn verdriet! Graag, maar ik weet niet hoe.'

Ik was zo blij dat Adisa er blijkbaar over had nagedacht, dat ik hardop praatte.

'Ssst. Dan helpt het: bidden.'

'Bidden? Wij hebben helemaal geen godsdienst, hoe kan ik dan bidden?'

'Dacht jij God houdt van godsdienst? Nee, God houdt niet van godsdienst, helemaal niet! Mensen mensen doodmaken voor godsdienst en veel vechten, bah! God houdt wel van mensen die tegen Hem praten. Gewoon praten tegen God is bidden, of course. Dat helpt.' Ze klonk vastbesloten.

'Dus als ik tegen God praat en zeg dat Hij mijn vader moet beschermen omdat wij hem niet kunnen missen, dan doet Hij dat?'

'Of course! Maar als het moet dat hij ook doodgaat, net als andere soldiers, dan het moet. Dan het is ook goed. God weet het goed.'

'Nee, dan is het niet goed. Hij mag nog niet dood, Julia is al dood.'

'Dood zijn is heel fijn, in de heaven is heel fijn. Ik weet nog van de heaven en gezicht mijn moeder was heel fijn toen ze dood was. Ik heb het gezien en vaders gezicht ook. Mijn broer is nu ook in de heaven, ik heb zijn gezicht niet gezien, maar ik weet. In de heaven is heel fijn en dat is fijn voor papa. Maar hij gaat wel goed daar. Ik denk het zeker, ja.'

'Hemel.' Ik zei het werktuiglijk.

'Ja, in de hemel is heel goed. Ik weet zeker.'

'Dus in de hemel is het heel fijn? Dat is heerlijk voor Julia.' Ik zei het wat aarzelend, had er nooit over nagedacht. Nu wel. Na een tijdje vroeg ik: 'Je zei dat je het nog wist van de hemel. Hoe weet je dat dan?'

'Ja, ik weet nog. Niet goed, maar weet heel goed dat het heel wonderful was. Wij moeten gaan naar wereld iedere keer. Ene keer zwarte mens andere keer witte mens, of andere. Iedere keer veel doen, ene keer goed andere keer niet goed. Altijd leren en voelen, veel voelen. Veel experience'

Ik lag stil in mijn bed na die woorden. Adisa zei het met een oneindige zekerheid, wijsheid en nog veel meer. Ik voelde die woorden van haar tot diep in mijn hart. Of mijn ziel, ik scheen er eentje te hebben volgens de katholieken.

'Weet je dat met your soul, je ziel?' Ik kon het niet nalaten te vragen.

‘Ja, ja met mijn ziel. Jij en ik hebben al gezien elkaars ziel, al andere keren van leven.’

Toen moest ik helemaal nadenken. Wow, mijn ziel en die van Adisa kenden elkaar dus al. Ik geloofde het meteen, maar niet op dezelfde manier als ik andere dingen geloofde of beter wist. Dit voelde heel anders. Was dat het vreemde gevoel toen ik langs haar liep, die nacht op het station?

Was het daarom dat ik terug had gemoeten, omdat mijn ziel het wilde? Zou dat echt kunnen? Nog nooit had ik nagedacht over mijn ziel. Het was heel vreemd om dat nu ineens wel te doen. Mijn ziel? Waar zou hij ergens zitten? In mijn hoofd of in mijn hart? Nee, dat kon toch haast niet, anders zouden ze hem wel kunnen zien op röntgenapparatuur. Dat had ik nog nooit gehoord. En wetenschappers zouden er wel niet aan doen, aan zielen.

‘Waar zit onze ziel dan?’

‘Onze ziel zit niet in ons body, hij zit around ons body.’

‘Óm ons lichaam? Body is lichaam,’ verbeterde ik toch nog, ik was het even vergeten.

‘Ja, om ons lichaam, als je practise doet, kun je hem zien, soms. Soms mensen hebben zwarte ziel, donker, en dan ga ik niet naar toe. Dan is moeilijk praten met die mensen.’

‘Je bedoelt dat je de ziel kunt zien? Bij mensen die je tegenkomt?’

‘Niet altijd, soms, ziel is soms donker, soms licht, als geel en roos.’

‘Rose,’

‘Rose, jouw ziel is soms rose, soms bruin. Of all twee. Of ook blauw. Heel anders dan.’

Wow. Hier moest ik weer over nadenken. Rose of bruin of alle twee. Of blauw. Wow!

‘Soms kan ik zien, niet altijd. Ik wil niet altijd zien.’

‘En papa?’

‘Hij is droef, niet mooie kleur soms. Donker. In Afghanistan veel droef, veel donker, ik denk dat. Niemand kan alles anders maken daar, nog niet. Heel donker land, door niet goed naar vrouwen en godsdienst. Goed dat papa daar werken.’

‘Daar werkt,’ verbeterde ik automatisch.

‘Wij slapen, jij praten to God.’ Adisa draaide zich om, ze probeerde te gaan slapen.

Ja, we moesten inderdaad weer vroeg op. Maar mijn hoofd was nog te vol om te kunnen slapen.

‘Ja goed, ik zal praten tegen God, of met God...’ zei ik nog heel zachtjes. Het idee dat ik dat echt wilde gaan doen was nog heel vreemd. Maar als het hielp...

Nou nog doen.

Die eerste keer werd het alleen een soort herhalen van: ‘God, als u bestaat, laat mijn vader dan leven en na deze keer ophouden met bij de Blauwe Baretten te dienen. God, wij kunnen hem niet missen, echt God, wij kunnen hem niet missen.’

Ik was er helemaal niet aan gewend, aan deze mogelijkheid tot contact met het hogere... Zou mijn ziel nu blauw zijn, net als de hemel soms zo mooi blauw kon zijn?

De eerste keer weer in het zwembad moest ik erg wennen. Mijn conditie was nogal achteruit gegaan en ik moest duidelijk fors trainen om mijn oude niveau weer te halen. Dat zou weken gaan duren en de moed zonk me direct in de schoenen of meer in mijn blote voeten. De coach probeerde mij op te monteren maar het lukte hem niet meteen.

Toen zag ik John, al wist ik toen nog niet dat hij John heette. Hij stond op de duikplant en dook als een zwarte pijl die wonderlijke bochten maakte naar het blauwgroene water toe, zo mooi als ik nog nooit iemand had zien duiken. Zo'n beeldschone acrobatiek, dat ik met open mond stond te kijken.

'Ja ja,' zei de coach, toen hij mij zag gapen, 'als je veel traint, krijg je veel effect, dat is een waarheid als een koe.' Met die woorden liet hij mij staan in mijn trainingsbadpak. Het duurde even voor het goed tot me doordrong. Maar toen kreeg ik ineens de geest. Als die jongen zo mooi kon presteren, dan kon ik het ook, met crawl dan wel. Dan kon ik ook heus wel snel mijn niveau verbeteren. Zeker weten!

Ik begon meteen. Twintig baantjes op mijn hoogste snelheid. De coach stond erbij toen ik mezelf doodmoe uit het water hees..

'Ja ja, op die manier gaat het beter, Andrea, je hebt nu een goed voorbeeld zeker,' zei hij met een vuig lachje. 'Kom je morgenochtend weer?'

Zeker kwam ik de volgende ochtend weer, het was wel even wennen in de donkere kou 's morgens zo vroeg uit mijn bed te stappen, maar het was het waard. Het sombere dat ik inmiddels toch een beetje van mijn vader had overgenomen werd er grotendeels door weggewist. Het was gewoon goed voor me, dat wilde ik na een enkele training best toegeven aan mezelf. Daardoor kwam ik er zelfs toe om mijn vader, die ook ooit wedstrijden gezwommen had, een keertje 's morgens mee te vragen.

Hij zei het te zullen overwegen. Maar ik herhaalde mijn vraag niet toen hij er verder niet op terug kwam. Het zou toch maar voor korte tijd zijn, hij moest immers weer terug.

Iedere keer als ik John zag trainen, ging het bij mij ook beter. Hij deed zo zijn best en met zo'n grote concentratie, dat het bij mij lekker doorwerkte. Na drie dagen liepen we toevallig gelijk op naar de douches.

'Nieuw hier?' informeerde hij.

'Nee, ik ben hier al een hele tijd,' zei ik.

Hij keek me nieuwsgierig aan.

'Maar het laatste half jaar niet. Nu haal ik mijn oude niveau nog niet, maar het gaat de goede kant uit,' ging ik door.

'Mijn naam is John, en ik ben hier pas sinds een half jaar,' stelde hij zich voor. Met een natte handdruk maakten we kennis.

'Ik heet Andrea.'

'Hai Andrea.' Hij lachte al zijn spierwitte tanden bloot. Wat een mooie lach!

'Woon je al lang in Nederland?' durfde ik zo maar te vragen. Ja, als iemand een andere, niet Nederlandse kleur heeft, ben je toch benieuwd naar zijn of haar oorspronkelijk land? Toch?

‘Ja, al een hele tijd, hoezo?’

Nu werd ik verlegen, ik zag in iedere zwarte medemens blijkbaar iemand die vreselijke ellende achter de rug had, net zoals Adisa. ‘Niks, gewoon, ik dacht dat je... Ach laat maar.’

‘Bedoel je dat je wilt weten waar ik eigenlijk vandaan kom?’ lachte John.

‘Zoiets ja, maar het gaat me natuurlijk niets aan.’

‘Nou, mijn vroegere land ligt in Afrika. Maar ik ben geadopteerd door mensen die zagen dat ik als klein kind geen ouders meer had. Gelukkig maar, want nu kan ik trainen en leren en heb ik genoeg te eten. Dat was anders niet zo geweest.’

‘O,’ was alles wat ik daarop kon zeggen.

‘Morgen weer trainen?’ John lachte naar me, hij vond blijkbaar niet dat ik stom reageerde.

‘Ja, morgen weer. Tot ziens,’ voegde ik er nog zachtjes aan toe.

Hij zette de douche aan en er kon niets meer komen van een gesprek.

De volgende ochtend kwamen we gelijk aan in de fietsenstalling van het zwembad. Ik was expres nog vroeger dan anders weggegaan. Hij was dus al om kwart over zes aan het trainen en ik nam me meteen voor elke dag ook zo vroeg te komen.

‘Hai, je bent vroeg vandaag.’ John lachte weer die stralende witte tandenlach naar me.

‘Ja, ik wil echt mijn oude niveau halen en er zijn wedstrijden binnenkort. Misschien mag ik wel meedoen.’ Ik had geoeffend wat ik zou zeggen als ik hem zou zien en het kwam er vlot uit nu. Gelukkig.

‘Ik zal voor je duimen dat je mee mag doen,’ zei hij en duwde galant de deur voor me open.

‘Ja, ik wil ook met die wedstrijden meedoen. Samen kunnen we misschien wel winnen voor onze club, dat zou mooi zijn!’

Hij klonk heel enthousiast en vastbesloten om echt te winnen. Ik wist niet wat ik moest zeggen en lachte maar wat.

De coach stond bij de ingang van de kleedkamers en hij knikte goedkeurend naar me. Op dat moment nam ik me heilig voor om echt te presteren. Ik zou hoe dan ook meedoen met die wedstrijden. O zo!

In het water trok ik de ene baan na de anderen en kreeg tenslotte een echt gemeend compliment van de coach: ‘Mooi zo Andrea, als je zó doorgaat kun je misschien wel meedoen met de provinciale kampioenschappen op de korte afstanden volgende maand. Maar dan moet je écht zo doortrainen.’ Hij stak zijn duim erbij op en ik zag dat John het ook hoorde. Hij stond op de kant zijn spieren te rekken.

Natuurlijk beloofde ik dat meteen. Ik deed ook mijn hand omhoog, als om er kracht bij te zetten. Vanuit de kleedkamer belde ik meteen naar Adisa om het te vertellen. Zij vertelde het tegen mama en papa zodat ik een enthousiast welkom kreeg toen ik thuis kwam.

‘Ik ga toch een keertje met je mee zo ‘s morgens vroeg, kan ik dan ook mee trainen?’ vroeg papa aan het ontbijt.

Natuurlijk, hij wel.

Maar hij deed het niet. Ik wilde het niet telkens vragen want zag wel dat hij nog steeds niet goed in orde was, ook al was hij nu al diverse weken thuis. Je kon echt alleen 's morgens vroeg gaan trainen als je je goed voelde.

Mama maakte er zich ook zorgen over en toen ik een keer met haar aan het afwassen was met de keukendeur dicht, vroeg ik het haar: 'Mam, papa ziet er nog steeds niet echt uitgerust uit, hè? Is hij al naar een dokter gegaan?'

Mam zuchtte en keek me schuin aan terwijl ze een glas tegen het licht hield

'Nee, hij wil niet, hij zegt dat het wel gaat. Maar ik weet het niet. Hij ziet er niet goed uit, hè?'

'Maar zal ik het dan een keer zeggen? Mij gelooft hij misschien wel?'

'Ach meisje, je weet toch wat je vader voor vertrouwen in dokters heeft. Met onze arme Julia konden ze destijds toch ook niets. Niets deden ze!'

Dat was waar, mijn vader had hemel en aarde bewogen om allerlei dokters aan Julia's bed te krijgen om te doen wat er nog gedaan kon worden. Om haar te kunnen behouden. Maar allemaal hadden ze gezegd dat er niets meer mogelijk was. Hij was er woedend om geworden. Ja nou, dat wist ik nog heel goed.

'Maar als er iets aan de hand is en ze kunnen nu wel iets doen, dan moet dat toch gebeuren?' waagde ik nog een poging.

'Ja zeker, dat vind ik ook. Zeg maar tegen Adisa dat zij er eens iets over zegt, wie weet luistert hij wel naar haar. Ze is een wijs meisje, dat heeft hij al lang in de gaten.'

Mama keek me hoopvol van terzijde aan en voegde eraan toe: 'Ja, ik ben nog steeds blij dat je haar van het station gehaald hebt toen! Dat was ook heel wijs van jou.'

Wow, een compliment van mijn moeder, dat gebeurde niet vaak!

's Avonds in bed begon ik erover. Adisa had het natuurlijk al lang gezien. Ze zei meteen dat verdriet mensen ziek kon maken, terwijl er lichamelijk niet veel aan de hand was. Van verdriet kon je wel heel ziek worden. Dat had ze in Sierra Leone meermalen gezien.

'Hij moet dingen gaan doen. Niet zoveel denken. Zijn hoofd moet leeg. Hij kan ook gaan zwemmen. Ik zeggen hij moet gaan met jou?'

'Ja, doe dat maar. Ga jij dan ook mee om te kijken?'

'Zo heel veel vroeg? O dear, zo vroeg in de kou. O o... ' Kreunend draaide ze zich om en maakte van zichzelf een grote homp onder het dekbed. Helemaal in elkaar, om de kou onderin niet zo te voelen.

Maar 's avonds bij het eten begon ze erover. Ze stelde voor dat papa en zij een keer met mij mee zouden gaan, zo 's morgens heel erg vroeg. Omdat ik zo dapper was, zo very much brave om elke morgen te gaan. Jij gaat mee dan?'

Ze vroeg het zo lief dat papa geen nee kon zeggen, vooral omdat iedereen wist dat Adisa helemaal geen fan was van vroeg opstaan, helemaal niet als het zo koud was als nu. Het vroom al weer en ook al lag er geen sneeuw meer, het was inderdaad afschuwelijk om zo vroeg je bed uit te komen.

De volgende ochtend al, een zaterdag, arriveerde ik samen met Adisa en papa in het zwembad. Het was alleen niet zo vroeg als op andere dagen en John was al lang in het water. Het had de nodige moeite gekost om hen écht zo ver te krijgen, maar ze waren er en papa had zelfs zijn zwembroek meegenomen. De coach en hij kenden elkaar van vroeger toen ze in hetzelfde team zaten en hij kreeg permissie om mee te trainen.

Adisa zat achter de afrastering van de tribune en klapte bij ieder baantje dat ik trok. Maar toen ze Johan zag duiken was ze stomverbaasd. Hij had ook eerst een aantal baantjes getrokken en begon pas later met zijn sprongen. Adisa stond absoluut paf, ze schreeuwde door het hele zwembad heen dat het marvellous was, absolutely marvellous! Wow!

John kwam door dat al dat geroep na enkele sprongen, waarbij ze weer haar bewondering niet onder stoelen of banken stak, eens horen bij haar waarom ze zo opgewonden riep. Natuurlijk ook omdat ze net als hij zwart was. Later vertelde hij me dat. Veel later.

Ik zwom zo hard als ik kon en had niet in de gaten wat er gebeurde. Maar toen ik me na dertig baantjes op de kant trok, was er iets gebeurd daar bij de tribune. En John was niet teruggekeerd naar de duikplank

Adisa en hij stonden te praten in een taal die ik niet kende. Ze konden elkaar duidelijk verstaan en lachten tegen elkaar op een manier die een enorm enthousiasme liet zien.

Ik kwam nieuwsgierig naderbij, maar kreeg geen kans om iets te vragen. Zo veel bleken ze elkaar te vragen te hebben, dat anderen even wegvielen. Ook al was het voor mij duidelijk dat het voor John niet zo gemakkelijk was als voor Adisa om die vreemde taal te spreken.

Toen het nieuwste eraf was en papa ook naderbij gekomen was, vertelde ze papa en mij dat ze elkaar al kenden. John en zijn ouders hadden in dezelfde straat als Adisa gewoond en zijn vader en moeder waren beiden jaren geleden omgekomen bij een ongeluk. John was toen na een tijdje geadopteerd door mensen van het ziekenhuis en mee naar Nederland gegaan. Nu zagen ze elkaar voor het eerst in al die jaren weer terug!

‘Hij weet het Krio nog, hij weet nog heel veel van onze taal, goed hè?’ Adisa riep het tegen papa en mij en ging meteen weer verder in die totaal onbegrijpelijke taal tegen John, die een en al grote glimlach was.

Ongelooflijk! Mijn eerste gedachte was: wat is de wereld toch klein dat twee mensen uit zo’n land elkaar hier kunnen vinden en mijn tweede was er een vol jaloezie. Want John was duidelijk dolblij om Adisa weer te zien en ik vond die John heel leuk. Meer dan leuk zelfs. Ik had het me eigenlijk nog niet zo gerealiseerd: ik vond die lange zwarte jongen met zijn verblindende glimlach zo leuk dat ik, nu Adisa zo tegen hem stond te lachen dat helemaal niet zo fijn vond. Natuurlijk, het was fantastisch voor Adisa dat ze eindelijk eens een bekende ontmoette, maar ik vond John op die éne manier leuk. Méér dan leuk zelfs... Het borrelde in mijn hoofd toen ik ze zo enthousiast zag, ze lachten zo naar elkaar, zo vol van hun ontmoeting. En wat zou er nu tussen hen gaan gebeuren? Ze waren zo verschrikkelijk blij, zo enthousiast!

En ik dan?

Van trainen kwam niet veel meer die ochtend. Dat kwam ook door papa, die zo vreselijk moe geworden was van het zwemmen, dat we eerst een tijdje moesten wachten tot hij genoeg uitgerust was om zich aan te kunnen kleden. De trainer bracht een plastic stoel voor papa die

over het hek van de tribune gebogen stond. Hij vond het onrustbarend dat mijn vader zo uitgeput was van die paar baantjes en stond erop hem met de auto thuis te brengen. Zijn fiets moest maar in de fietsstalling blijven staan.

Adisa en John gingen samen voorop en ik fietste erachteraan. We zouden allemaal bij ons ontbijten, ik had mama meteen gebeld dat we er met zoveel mensen aan kwamen. In die minuten dat ik achter het vrolijk kletsende stel aan fietste, ging ik door een behoorlijk diep dal. Ten eerste had ik niet genoeg getraind, zo met die wedstrijden vlak voor de deur. Maar dat was bij lange na niet zo erg als de heftige confrontatie met mijn gevoelens, die zich allesoverheersend over me heen stortten. Zo erg zelfs dat ik niet oplette in het verkeer en bijna onder een auto kwam.

Een felle kreet van Adisa redde me nog net bij een kruispunt. Ik lette totaal niet op, zag alleen dat gelukkige stel voor me. Shit! Wat dom! Gunde ik het haar dan niet? Zo lang al niemand van haar eigen land ontmoet! En hem dan, al zo lang niemand van zijn land gezien en dan ineens het onverwachte geluk dat ze elkaar, zo vreselijk vroeg 's morgens in dat ijskoude Nederland, tegen het lijf liepen? Bij een zwemtraining nota bene!

En er was ook nog dat met papa, wat me ook heel erg zorgen baarde. Dat zat paniekerig onder mijn jaloezie, het feit dat de coach met pa was weggezoefd in zijn sportauto. Dat papa zo moe was geworden dat dit nodig bleek.

Drie dingen waarvan het laatste eigenlijk het allerbelangrijkste was. Toch zat al die aandacht van John voor Adisa mij nog het meeste dwars daar op die fiets op die kille ochtend. Vreemd, wat zit een mens toch raar in elkaar soms...

De coach at ook mee, hij had doordat het zaterdag was meer tijd dan anders. Hij benadrukte heftig dat papa zich moest laten onderzoeken, dat hij niet weg zou gaan voordat dat beloofd was. Met zijn mond vol gebakken ei praatte hij tegen papa die bijna niets at. Zeker weten, hij moest echt gaan, meteen de volgende maandag al, hij kende een internist die hem zeker meteen zou onderzoeken, ook al had hij nog zo'n volle wachtlijst.

'Ja man, het moet echt, straks ga je weer weg met dat mooie uniform aan en met een ziek lijf eronder, dat kan toch niet? Dat is onverantwoord, ook voor je team, en denk wel even om je gezin, hè!'

Wij zeiden niets en waren het er alleen maar méér dan mee eens. Mama knikte heftig en keek naar de coach als om hem nog een keer te laten zeggen dat papa echt moest gaan. Adisa en ik ook. Zelfs Karel, die naast papa aan het uiterste puntje van de tafel zat, leek ermee in te stemmen. Hij tikte papa met een poot op zijn arm.

Papa keek ons twijfelend aan en beloofde uiteindelijk dat hij zou gaan. Ja ja, naar die doktersvriend van de coach. Ja zeker, écht de volgende maandagochtend. De coach zou hem op komen halen na de training, om half negen, dan hoefde papa niet zo vroeg op.

'Goed, dan zet ik een lekker ontbijtje voor je klaar, net als nu.' Mama keek de coach tevreden aan.

Zij en ik waren er blij om, we lachten opgelucht naar elkaar. Misschien valt het mee, seinden we.

Maar ik keek ook naar Adisa en John die samen aan de korte kant van de tafel zaten en elkaar af en toe verrukt aankeken. Zo blij met hun ontmoeting dat het geluk er gewoonweg vanaf straalden, op de hele familie. Behalve op mij dan...

Het was een vreemd, dubbel gevoel. Ik hield toch van Adisa als van een echte zus, nou dan, waarom had ik dat nare, donkerbruine gevoel over haar ontmoeting met John?

‘You like John too, hè?’ Adisa keerde zich in haar bed naar mij toe. Ik voelde dat ze naar me keek, maar ik bleef op mijn rug liggen.

‘Hm,’ zei ik alleen maar.

‘Wij zijn blij wij gezien elkaar.’

‘Wij zijn blij dat we elkaar ontmoet hebben.’

‘Wij zijn blij dat we elkaar ontmoet hebben.’ Ze zei het gehoorzaam na en lachte naar me. ‘Hij is mooie jongen.’

Ik haatte mezelf omdat ik weer dat rotgevoel, die jaloezie voelde. Dat fnuikende gevoel, dat zoveel kan verpesten en ook vernietigen. Wat een naar mens was ik eigenlijk, had Adisa eindelijk een ontmoeting met een oude buurjongen en dat gunde ik haar dus blijkbaar niet. Maar eigenlijk lag het niet zo als ik eerlijk was. Het was anders: ze had een ontmoeting met John, die ik zelf zo leuk vond en die amper oog voor mij had gehad sinds hij háár ontmoet had. Haar, mijn nieuwe zus!

Adisa sloeg mij ongerust gade vanuit de veilige omhulling van haar bed. Het vrolijke sloop met de bloemen, dat ooit Julia’s lieve gezichtje omhuld had, stak fel af bij het zwart. Ik zag het in een flits toen ik heel even mijn hoofd naar haar toe draaide.

‘Wat is met jou?’

‘Wat is éér met jou?’

‘Nee, ik vraag aan jou’.

Voor de eerste keer begreep Adisa niet dat ik haar verbeterde.

‘John is mijn buurman in Sierra Leone. Marvellous to meet hem now! Vind je niet leuk?’

‘Ja, ik vind het wel leuk, maar ik denk aan papa.’

Ik loog, nou ja een beetje dan, ik dacht inderdaad aan papa, maar ik dacht er ook aan dat John mij niet... En dat deed op dat moment net iets meer pijn dan papa die naar huis gebracht moest worden na een paar baantjes zwemmen.

‘Ja, mij ook.’

‘Ja, ik ook,’ echode ik weer.

‘Maandag onderzoek, dan meer weten, wij weten wat dokter zegt.’

‘Dat weten we niet meteen, hoor. Hij zal misschien pas na een paar dagen weten wat er aan de hand is. Je moet altijd wachten op doktersonderzoeken.’

Ik zei het zuurder dan ik wilde. Wilde absoluut voorkomen dat we verder over John zouden praten. Adisa wist dat, ze voelde het en zij wilde het wèl. Maar ze wilde niet dat er ook maar iets tussen ons dwars zat, dat kon ze niet verdragen.

En ik eigenlijk ook niet.

Dus toen we eindelijk gingen slapen, wist ik dat Adisa niet verliefd op hem was geworden, maar dat ze alleen maar heel blij was dat ze hem ontmoet had. Hij vertegenwoordigde een

stukje van haar verloren thuis. Natuurlijk, dat was het vooral. En ik geloofde haar, we hadden het niet over mijn prille gevoelens voor John gehad, maar ik wist heel goed dat ze dat wel in de gaten had. Adisa wist altijd alles. Nou ja, bijna altijd dan. Net als een echte zus.

Hoofdstuk 6

Die maandag vielen mijn eerste twee uren uit, dat had ik zondagavond al gezien op de site van school. Handig, ik kon dus na de training en het ontbijt mee naar het ziekenhuis. Ik ging op de fiets, zette die bij de ingang en rende met mijn rugzak naar de afdeling die de coach genoemd had. Daar zat mijn vader inderdaad al te wachten. De coach had hem afgezet en was doorgegaan. Om elf uur zou hij papa weer op komen halen. Papa probeerde vrolijk te kijken toen hij dat vertelde, maar het lukte niet helemaal.

‘Dit is toch niet het soort verlof waarnaar we zo uitgekeken hebben, hè dochterlief van me?’

‘Nee, maar je weet nooit hoe dingen gaan, pap. Misschien is er wel niet veel aan de hand, gebrek aan vitamine of een ontstekinkje of zo. Denk je niet?’

‘Laten we dat vooral flink hopen. Ja, dat van die vitamine, dat hoop ik, dat zal het zijn. Maar laat me eens zien wat moet je allemaal bestuderen tegenwoordig?’ Hij wees naar mijn rugtas.

‘O, dat, schoolingen zijn bijna allemaal even saai. Alleen het werkstuk dat we voor maatschappijleer moeten maken is leuk. We moeten met zijn tweeën zelf een onderwerp dat in onze maatschappij speelt verzinnen en zelf vragen opstellen daarover en die dan beantwoorden.’

‘Goh, dat is interessant en wat heb jij gekozen?’

‘Jorinde en ik hebben gekozen voor de Taliban, om daar meer over te weten te komen en ook omdat jij ermee te maken hebt..’

‘Nou, dat is leuk, hoewel het wel een heel serieus onderwerp is. Echt omdat ik daar werk?’

Ik knikte enthousiast, een beetje verbaasd omdat papa zo blij keek.

‘Goh, ik ben vereerd, meisje van me toch.’

‘Ja, we denken vaak aan jou, hoor papa! En dan ook aan die kerels van de Taliban natuurlijk.’

‘Nou, dan kan ik jullie wel helpen. Ik heb er al een heel stel gezien, meest dode Talibanjongens weliswaar, maar ook levende. Wij praten er op kamp vaak over, over wat die lui nu toch bezielt. Niemand van ons snapt dat je in naam van God zoveel mensen de dood in kunt jagen, zelfs ook landgenoten, kleine kinderen en vrouwen. Niemand snapt dat, ik al helemaal niet. Jij wel soms?’

‘Nee, ik snap het ook niet, maar misschien wel als ik er meer over lees. Jij zit er met je neus wel erg dicht op daar, pap.’

Op dat moment werd papa binnengeropen. Ik moest wachten op de gang, zei nog snel dat ik maar tot tien over tien kon blijven wachten.

Na vijftien minuten kwam papa weer naar buiten, hij had een aantal briefjes voor onderzoeken in zijn hand.

‘Kun je nog mee?’ vroeg hij, ‘ik moet eerst naar de kelder voor een röntgenfoto en dan bloed laten prikken. Of andersom, en dan moet ik nog naar een andere dokter. Veel hè?’

Natuurlijk ging ik mee, ik wist waar de lift was en samen zoefden we omlaag.

Bij het prikken mocht ik wel aanwezig zijn. Een enorme hoeveelheid buisjes bloed tapte de vrouw in het wit uit mijn vaders linkerarm. En hij was al zo bleek. Toen naar de röntgenafdeling. Daar moesten we een poosje wachten en het werd jammer genoeg tijd voor mij om naar school te racen. Jammer.

Papa keek me na, ik voelde zijn ogen in mijn rug, zwaaide bij de kromming in de gang. Hoe zat hij daar met zijn rode haren eenzaam tussen al die mensen, die allemaal ook wat mankeerden. Mijn grote sterke vader, zo gebogen en bleek. Als er maar niets ernstigs was.

Na drie dagen al kregen we de uitslag. Het was zijn lever. Er zaten dingen in die er niet in hoorden. Die moesten eerst goed onderzocht worden. Voorlopig mocht hij niet terug naar het verre land. Dat was een geluk bij een ongeluk.

Hij moest een dag en nacht in het ziekenhuis blijven voor een onderzoek en dat kwam al snel, diezelfde week nog. Mama en ik brachten hem weg. Ik spijbelde twee uur van school ervoor. In de kamer waar hij kwam te liggen lag al een heel oude man aan een infuus. Aan hem zou papa niet veel aanspraak hebben zo te zien.

Maar hij was vol goede moed. ‘Nu gaan ze eindelijk wat doen aan die moeheid van me. Dat is goed en ik ga nu maar gelijk in dat mooie, schone bed liggen want ik ben alweer een beetje moe.’ Dat was inderdaad een goed idee want hij was net zo bleek als de lakens van het bed.

Mama en ik hielpen met de spullen in de kast en het kleine kastje. Daar lag hij dan, mijn grote sterke vader, bleek en moe in het witgele bed. Maar hij deed zijn ogen alweer open en lachte naar ons.

‘Kijk niet zo somber, dames,’ zei hij tegen mama en mij. ‘Het gaat vast goed en ze vinden gewoon wat me zo moe maakt en dat halen ze weg met pillen en dan ben ik weer snel de oude. Voorlopig hoef ik in ieder geval niet op transport! Dat is al heel wat, toch?’

Ja nou, dat vonden mama en ik ook. Maar dit zag er toch ook niet al te leuk uit zo. Mama bleef nog een tijdje, ze had een invaller in haar klas, en ging hem voorlezen. Dat deed ze de laatste tijd vaker en het was vast fijn voor allebei. Ik ging naar de fietsenstalling van het ziekenhuis en wie zag ik daar naast mijn fiets staan? Wie spijbelde er blijkbaar ook?

‘Ik wacht op jou,’ zei ze nadrukkelijk. ‘Papa is ook beetje vader van mij, ja? Moeilijk voor jou en voor mij moeilijk ook. Alles goed komen, hè?’

‘Ja, alles komt goed. Hij ligt in bed en het gaat allemaal goed.’

Het laatste herhaalde ik nog een keertje en het voelde een beetje als een bezwering.

‘In Afrika mensen zeggen heel veel keer alles komt goed en dat helpen.’ Adisa keek me lachend aan. ‘Dat helpen, really!’

‘Dat helpt echt,’ zei ik werktuiglijk.

‘Dat helpt echt, papa gaat goed!’

‘Kom op zus, we moeten naar school, het is al laat.’

We fietsten samen naar school, gelukkig dat we op dezelfde school zaten. Onderweg keken we elkaar aan en zeiden tegelijk: 'Het helpt echt, papa gaat goed!'

En we lachten weer. Samen lachen is zo heerlijk, dat helpt ook echt!

Hoofdstuk 7

In het zwembad zag ik John. Hij kwam uit zichzelf naar me toe.

‘Hè Andrea, ik heb een voorstel! Wil je het horen?’

Ja, natuurlijk wilde ik het horen! Ik keek hem uitnodigend aan en lachte een beetje naar hem. Niet te veel natuurlijk, hij mocht nog niet weten hoe het met mij gesteld was.

‘Ik heb een vriend en die wil jouw nieuwe zus wel eens zien. Hij is erg geïnteresseerd in Sierra Leone en ik wil wel eens met jou en je zus uit. Naar de film of de disco of zo en dan eerst een pizzaatje? Als we er nou eens een dubbele afspraak van maken, wat vind je daarvan?’

Ik twijfelde. Als het hem erom te doen was met Adisa samen te zijn, nou dan wilde ik het niet. Net alsof hij het voelde, zei hij: ‘Ik vind jou een goede sportster, maar ik ken je nog helemaal niet. Mag dat alstublieft, dat ik je beter leer kennen, als we samen uitgaan? Ja?’

Toen smolt ik, vooral doordat hij er op zijn adembenemdste bij lachte.

We spraken af dat we de komende zaterdag zouden gaan. Hij en zijn vriend zouden ons komen afhalen. Om zeven uur.

Adisa was er meteen voor te vinden. Wie die vriend ook mocht wezen, het was heel erg prima, zei ze. Ze had ook wat geld verdiend met het wassen van de auto van de burens. Dat waren mensen die haar wel wat geld wilden laten verdienen af en toe. Ze had ook al een paar keer mogen helpen als ze een partijtje gaven. Adisa was gewoon een erg handige meid en dat hadden ze in de gaten gekregen. Hun verwende zoontje kon ze ook goed aan én ze leerde beter Nederlands zo.

Ze stonden echt om zeven uur voor onze deur. De vriend heette Ed en was net zo lang als John, alleen was hij niet zwart maar gewoon wit, net als ik. Een Nederlander met gewoon bruin haar en een bril op. Aardige jongen op het eerste gezicht. Als vanzelf liepen Ed en Adisa voorop en John en ik erachter. We gingen lopen want wij wonen niet zo heel ver van het uitgaanscentrum en je fiets zou toch maar gejat kunnen worden. Lopen was ook leuker. Kon je beter kletsen onderweg.

Ik voelde de aanwezigheid van John tot in mijn haarwortels en durfde amper zijn kant op te kijken. Het was zo’n heerlijk begin dat hij naast mij kwam lopen! Adisa praatte in het Engels met Ed, straks zou ze wel verder moeten in het Nederlands, daar zou ik wel voor zorgen.

‘Hé, ze spreken Engels,’ zei John lachend, ‘moet je er niet iets van zeggen?’

Hij kon dus gedachten lezen, waarschijnlijk had hij ook al aan mijn gespannen gezicht gezien dat ik graag wilde dat hij naast mij kwam en niet naar haar. Raar idee.

O, het was zo heerlijk om gewoon op straat naast hem te lopen. Hij praatte over de training en de komende wedstrijden. Gewone dingen, maar tijdens het lopen raakten onze handen elkaar een keer en de elektrische vonken ketsten over bij mij. Ik had expres niet mijn handschoenen aangedaan. Ik schrok ervan, maar tegelijk was het een heel fijn gevoel. Misschien ook wel bij hem. Maar ik durfde niet opzij te kijken.

Hij vroeg of ik kwam kijken bij de wedstrijd schoonspringen. Natuurlijk beloofde ik te komen! Komende week zou het plaatsvinden. In die zelfde week zouden ook de wedstrijden op de korte afstand zijn, maar ik wist al dat ik er ook geen deel van zou uitmaken.

John vond het jammer voor me. Hij zei het uit zichzelf.

In het restaurant, ik had officieel op aanraden van mama gereserveerd, stond een tafel bij het raam voor ons klaar. De Italiaanse ober gaf ons de menukaart en we bestelden alle vier een pizza. Vier verschillende. En cola. Dat laatste verwonderde me en natuurlijk zei ik er wat van.

‘Nee,’ zei John, ‘voor mij geen alcohol, dat merk ik gelijk met de training.’

‘Voor mij ook niet,’ viel Ed hem bij, ‘ik sport ook, honkbal, en alcohol is echt verboden voor ons team. We speelden van de zomer in de eerste divisie, vandaar. Natuurlijk smokkelt er wel eens iemand, vooral in de winter als we niet op het veld spelen. Maar het is gewoon beter om het niet te doen. Braaf hè?’

Hij keek ons lachend aan en toostte met het glas cola dat juist voor hem werd neergezet. ‘Op onze kennismaking. Ik vind dit een prachtig gemêleerd uitje: twee wit en twee zwart, zagen jullie die ober kijken?’

Adisa grinnikte, ze keek Ed aan en zei, terwijl ze hem in zijn schouder kneep: ‘Wel, jij bent een mooie jongen voor uitgaan voor zo’n prachtige Sierra Leone als mij, vind je niet? En jij ook, voor Andrea ook, zij is heel veel wit.’ Bij die laatste woorden keek ze John lachend aan.

‘Als ik,’ kon ik niet nalaten te zeggen. Maar ik hoorde heel goed dat ze zei dat zij met Ed uit was en ik dus met John. Dat voelde fijn. Maar... zouden ze er samen over gepraat hebben? Ach, wat kon het mij ook schelen, we zaten hier prima!

‘Als ik.’ Ze echode weer gehoorzaam.

‘Hé hallo, gaan we de hele avond Nederlandse les krijgen?’ vroeg John, ‘nee toch hè? Laten we allemaal lekker krom gaan praten.’

‘Nee, dat gaan we niet doen,’ zei ik streng, ‘Adisa heeft het zelf gevraagd. Hé, naar welke film gaan we eigenlijk? Jullie hebben toch wel gereserveerd, hè?’

‘Zeker, dame, we hebben gereserveerd voor ‘Slumdog millionaire’ in Asta. Kan dat uw goedkeuring wegdragen, dames?’

Natuurlijk was die film een goed idee, net zoals het een goed idee was om eerst samen te gaan eten. Elke film had van mij gemogen als ik maar in het donker naast John mocht zitten.

Ed en Adisa konden het gelukkig goed met elkaar vinden want John en ik raakten niet op elkaar uitgekeken leek het wel. Hij praatte natuurlijk wel met Adisa, maar dat voelde nu heel anders. Ik hoefde helemaal niet meer jaloers te zijn, gelukkig! Adisa vroeg John op een gegeven moment of het een idee was om ons alvast wat van hun taal, het Okri, te leren. Hij vond het prima, dus leerden Ed en ik aan aantal heel vreemde woordjes waardoor we erg moesten lachen.

‘Wacht maar,’ zei John, ‘als we over een paar jaar daarheen gaan, zul je wel anders piepen, dan hoor je het de hele dag, Andrea.’

‘Hè, we? Ga jij dan ook mee?’

‘Ja natuurlijk, wat dacht je dan? Waarom zou ik economie willen studeren als het niet was om mijn land beter op de rails te krijgen, dat zou toch stom zijn? Hier zijn al meer dan genoeg economen, ze lopen elkaar voor de voeten!’

Adisa klapte in haar handen bij deze woorden en juichte dat het marvellous was dat er een steeds grotere groep met haar mee zou gaan..

‘Dus, eh, hoor ik dat goed? Jij gaat met Adisa en mij mee, om te zorgen dat het in jullie land een beetje beter wordt?’ Ik was nog steeds verbaasd.

‘Ja, natuurlijk, en het is meer zo dat jullie met mij mee gaan. Ik ben vast eerder klaar!’

‘Ja, dat kan best, maar wij hadden het idee eerder dan jij!’ Ik vond het lekker om hem te plagen en Adisa deed meteen mee: ‘Ja, het is ons idee, we go first, you bet!’

‘Nou, dat zal wel meevallen, mijn pleegouders gaan ook mee, ze zijn allebei medisch specialist en werken nu hier, met af en toe een project ergens in Afrika. Zij kunnen haast niet wachten tot ik klaar ben met mijn studie en dat duurt nog een jaar of twee, dus eh...’

‘Mijn moeder wilde ook al mee en mijn vader zou dan voor de veiligheid zorgen, heeft hij gezegd. Nou, zo het wordt nog een hele optocht. Leuk!’

Adisa keek ons alle drie plechtig aan: ‘Nu moeten we officially zeggen met elkaar dat we het gaan doen. Echt, officially.’

‘Bedoel je dat we elkaar officieel moeten beloven dat we in jouw land gaan werken? Nu? Hier?’ Ik was nog steeds verbaasd en keek naar het ernstige gezicht van Adisa.

Op dat moment werden de pizza’s aangedragen en hadden we alle vier even alleen oog voor de heerlijk ruikende enorme Italiaanse baksels.

‘Ja, really, dat moeten wij doen.’ Adisa keek over haar pizza ons alle twee strak aan. ‘After de pizza, ja?’

Ik beheerste mij en zei het niet. Wel mompelde ik: ‘Okay.’ Want ik begreep heel goed wat ze bedoelde.

Toch kwam het er niet van. John greep min of meer in. Hij zei dat we het nu niet moesten doen, zo’n gelofte: ‘Het is nu toch veel te vroeg daarvoor en als je elkaar iets belooft wat je misschien niet waar kan maken later, voel je je schuldig. Dat is een naar idee. Wie weet hoe het later voor ons zal uitpakken. Het duurt toch nog een hele tijd voordat we echt kunnen gaan, voor jullie helemaal. Dus...?’

Hij keek ons alle drie peilend aan en voegde er even later aan toe: ‘Het bevalt voorlopig goed hè, zo uitgaan met zijn vieren?’

Ik zag dat Ed ook knikte.

De film was tegelijk serieus, grappig en akelig verdrietig makend. In India ging het er dus zo aan toen, kinderen verminken om ze beter te kunnen laten bedelen. Vreemde, commercieel aandoende shows op tv om mensen miljonair te kunnen laten worden. Maar antwoorden op zo veel vragen zou een normaal mens toch nooit allemaal kunnen weten. Ik denk niet dat ik ooit met zoiets mee zou doen. Maar de hoofdpersoon dus wel en hij wist ook nog alle antwoorden!

Maar al die armoede in die krottenwijken! Die vreselijke wreedheid tegenover kinderen! Ik kon er niet over uit! Wat waren wij toch verwend in Nederland!

‘In Sierra Leone en in Liberia doen ze ook dat met bedelaars. Ik heb het een paar keer gehoord. In de grote steden, mensen zijn arm, heel arm en bedelen kan beter zonder benen of zonder ogen. Awful!’

Ze zei het terwijl we terug naar huis liepen. We liepen met ons vieren over de volle breedte van de stoep, dat ging best als we elkaar vasthielden. John hield mij en Adisa vast en Ed liep aan de andere kant van Adisa. Ik had zo wel uren willen lopen. Maar omdat Adisa en ik een stuk jonger waren dan John en Ed, had mama gezegd dat we om een uur thuis moesten zijn. Dat deden we braaf, na een patatje in een snackbar.

‘We gaan vaker zo uit, ik vind het heel leuk, ja?’ John zei het nadrukkelijk, toen hij ons bij de deur afleverde, hij gaf mijn schouder een lief drukje. Ed knikte. Hij vond het ook. Het gaf me een blij gevoel en ik zag dat Adisa ook lachte.

In bed zei Adisa nog: ‘John vindt jou leuk. Jij ziet dat ook?’

‘Heb jij er met hem over gepraat?’ Ik kon het niet nalaten te vragen.

‘Klein beetje, hij vindt jou leuk. Echt!’

Het duurde een hele tijd voor ik sliep, voelde me verliefd, voor de eerste keer. Hoe zou het zijn als we elkaar kusten? Ik vroeg het me af want Adisa’s huid voelde anders dan de mijne. Steviger, wat harder. Ik wilde die van John ook voelen, wilde hem aanraken, niet alleen zijn handen, maar strelen over die prachtige zwarte huid. Zijn rug, zijn buik. Verder nog. Ik zag achter mijn gesloten ogen zijn lichaam als een sierlijke pijl van de duikplank afgeschoten worden. Voelde een vreemd soort opwindning als ik daaraan dacht. We zouden zeker nog vaker uitgaan, misschien ook wel een keertje met alleen ons tweeën. Nee, nu nog niet, nu nog met ons vieren. Later, later zou dit soort dingen misschien gebeuren. Ik kon haast niet wachten.

Bij de wedstrijd de week na ons uitje, stond ik al vroeg helemaal vooraan tegen het hek van de tribune. Ik wilde elke sprong van John goed kunnen volgen. Ik zag hem bij de eerste groep die ging springen. Eerst drie witte jongens, ze sprongen zo beheerst en zo lenig. Toen kwam John. Lang stond hij zich te concentreren boven op die hoge plank. Zijn lange, glanzend zwarte lijf stak sterk af tegen de witte tegels van het zwembad. Toen sprong hij en met gigasalto’s kwam hij uiteindelijk kaarsrecht in het water terecht. Wow, zo mooi als dat donkere van zijn lichaam in dat blauwe zwembadwater afstak. Dit was nu wat je noemt cool!

Nog meer sprongen en weer waren die van John het mooiste.

Toen kwam er een andere groep en de acrobatische toeren van hen waren ook ongelooflijk. Hoe ze dat allemaal durfden! Ik had er zelf meer dan genoeg aan om gewoon hard te zwemmen, een steeds betere techniek te ontwikkelen, steeds sneller te gaan. Maar dit begon me nu toch ook wel te interesseren. Het was vooral zo mooi om naar te kijken en gewoon hard zwemmen was alleen maar spannend om te zien. Verder was daar niks moois aan. Ja, misschien als je een goede techniek had, maar dan alleen voor de kenners.

Er kwamen nog twee groepen, ook met prachtige, snelle duiken. Vervolgens een groep die de sport van het synchroon zwemmen beoefenden. Ook mooi, maar niet zo spannend als die acrobatiek van de duikplank.

In de pauze kreeg ik John niet te zien. Hij zou na de pauze weer op moeten, dus concentratie was vereist. Maar ik wist heel goed dat hij me gezien had.

Het speet me nog wel dat ik niet opgesteld was bij de wedstrijd van volgende week, het zou nog wel komen. De coach had me serieus gezegd dat als ik zo doorging het er de volgende keer zeker van zou komen, maar nu nog even niet. Toch jammer, John zou vast ook naar mij komen kijken!

Pas na afloop zagen we elkaar. Zijn groep had de tweede plaats bereikt, dat was toch heel goed, al was het niet de eerste.

In de kantine gingen we iets drinken. John zag er moe uit, toch stonden zijn ogen vrolijk.

‘De tweede plaats is heel goed voor onze groep, die van Haarlem zijn gewoon veel sterker. Dat kan iedereen zien, zij springen met meer salto’s dan wij. Strakker. Maar wij krijgen ooit ook die eerste plaats, eventjes nóg meer trainen.’

Ik kon alleen maar knikken en zeggen dat ik het prachtig had gevonden. Zag zijn mond die naar me lachte en die me vertelde hoe zijn trainingsschema de volgend week eruit zou zien. Heerlijk om hem tegen mij te zien praten! Hij vond me leuk!

Bij het afscheid bij de deur gaf ik hem een snelle zoen op zijn wang. Ik durfde het zomaar. Had er thuis al aan gedacht, maar dat ik het echt zou durven... Zo spannend!

Hij gaf me er eentje terug. Ook op mijn wang. En lachte tegen me.

Zo lief.

Op de fiets naar huis. Het was donker en stil op straat. De spits was al lang voorbij. John bleef nog even met de anderen nakletsen, logisch. Liever had ik gehad dat hij me naar huis bracht, maar alleen kon ik ook mijn huis ook wel vinden.

Bij een bocht zag ik wat knullen staan. Ik kende ze niet en wilde er gewoon langs fietsen.

‘Hé, die witkop wil ons vast wel wat geld lenen.’

Ik zette meteen beide voeten steviger op mijn pedalen om vaart te maken. Maar zij waren sneller. Twee van de jongens sprongen op het fietspad en hielden me tegen, ze grepen mijn stuur en dwongen me te stoppen.

‘We moeten wat van je lenen meid. Ja, we hebben geld nodig.’ Ze zeiden het dreigend. Ik kon hun gezichten niet goed zien door de capuchons. Mijn tanden klapperden van de schrik en er was niemand in de buurt die me kon helpen. Het was heel stil op straat op dat moment. Afschuwelijk! Ik wist eerst even niet wat ik moest doen. Eentje haalde mijn tas van de bagagedrager. Er zat inderdaad geld in, ik had John willen trakteren in de kantine, maar dat was niet gelukt. Hij had erop gestaan om onze consumpties te betalen. Er zat tien euro in mijn portemonnee en die hadden ze er snel uitgehaald.

‘Is dat alles? Je hebt vast meer geld in je zak, trut. Haal het eruit.’

Ik was sprakeloos, achteraf maar goed, want als je terug gaat schelden of tegenspreken, hoorde ik later van anderen, dan wordt het alleen maar erger. Ik kon van geen van hen de gezichten goed zien, ze hadden hun capuchons op en hun sjaals hoog opgetrokken.

‘Geef je telefoon, snel!’ schreeuwde een knul met een zwarte capuchon tot over zijn ogen getrokken tegen me.

Maar mijn telefoon had ik thuis laten liggen, dom van me maar nu een geluk.

‘Ik heb hem niet bij me,’ stamelde ik. ‘Ik ben hem vergeten.’

‘Geloof ik niks van, geef hier, iedereen heeft een telefoon.’ Hardhandig pakte hij mijn arm en draaide hem om. Dat deed pijn en ik werd er woedend van. Met mijn andere probeerde ik me te verweren.

Op dat moment kwamen er twee andere fietsers aan. De jongen liet me los en de andere jongens verspreidden zich meteen, daardoor kon ik ook weg. Maar ze hadden mijn tas nog. Ik zag vanaf de hoek van de straat waar ik aarzelend stopte en me omkeerde, dat ze hem onderzochten en vervolgens op straat gooiden. Alleen mijn portemonnee met de pasje erin hielden ze. Een van hen stak hem in zijn zak. Net of dat heel vanzelfsprekend was. Mijn mooie, rood leren portemonnee! De jongens slenterden vervolgens weg. Schoorvoetend met de fiets aan de hand schuifelde ik terug naar de plek waar ze de tas hadden neergegooid. Het was mijn tas en ik wilde hem per se terug hebben. Heel snel griste ik hem van de stoep, sprong op mijn fiets en racete naar huis. Daar belde mijn moeder meteen met de noodtelefoon van de bank en maakte mijn nummer ontoegankelijk.

Pas toen kon ik huilen over zulke klootzakken die voor een meisje alleen de straat zo gevaarlijk maakten.

Met papa leek het beter te gaan. In het ziekenhuis hadden ze uitgevonden dat zijn lever aangetast was door een vervelende soort bacterie, maar dat hij ook een zeldzaam geval van Pfeiffer was. Meestal kregen jongeren of jongvolwassenen deze ziekte in het bloed, maar nu had papa het. Op zijn vierenvestigste!

‘Ja,’ had de dokter gezegd, ‘het wordt wel de ‘kissingdisease’ genoemd. Je hebt in Afghanistan waarschijnlijk die bacterie opgelopen terwijl je met iemand praatte of zo.’

‘Ja ja, praatte of zo,’ hadden we papa geplaagd, opgelucht als we waren, dat het geen kanker of zoiets afschuwelijks was. ‘Je hebt natuurlijk een Afghaanse schone haar chador opgelicht en intiem met haar gesproken, hè?’

Zo joelden we over papa’s ziekte. Maar in feite waren we heel blij. We haalden zelfs een taart bij de bakker om het te vieren..

Hij moest veel rusten, de vermoedheid en het gebrek aan eetlust waren aan die Pfeiffer te wijten, maar ook aan zijn leverbacterie. Die moest worden genezen met pillen en een dieet. Maar vooral rust.

Papa lag dus vaak op de bank onder een plaid. Twee plaids vaak en een kruik, want hij had het nog steeds koud. Maar ook dat hoorde erbij, had de dokter gezegd.

Het voorval met die knullen hield hem bezig.

‘Ik had je moeten afhaken, belooft me dat je niet meer ’s avonds alleen in die wijk fietst. Beloof het me, Andrea. Ik kom je de volgende keer afhaken. Ik wil niet dat mijn dochter door die ellendelingen lastiggevallen wordt.’

Het moest machteloos voelen als je daar op die bank moest liggen en je dochter werd door hufters lastiggevallen. Maar mijn vader kon me helaas niet beschermen tegen zulk tuig. Ook niet tegen die anderen die nog zouden komen. Helaas!

Nu durfde ik ‘s avonds niet goed meer alleen te fietsen. Heel vervelend. Ik tobde erover of ik een zelfverdedigingcursus moest gaan volgen. Maar dat zou niet echt helpen als ik door drie of meer van die kerels zou worden aangevallen. Er moest meer politie op straat komen, maar als ze die zagen, gingen ze natuurlijk meteen door naar andere straten waar geen uniformen waren. Ik zou een toverformule moeten hebben. Maar ja...

Adisa was hoogst verontwaardigd: ‘Bij ons in Sierra Leone gebeurde dat ook, vaak, heel vaak. Vrouwen moesten ’s avonds altijd binnen blijven. Altijd, anders werd je gepakt door mannen en jongens, net of wij waren losse varkens. Heel vreselijk. De politie deed niets, nee voor politie was ik veel bang vaak. Bah politie! Soms ook op de dag. Ja, ook met licht!’

’s Avonds in bed vertelde ze me dat een oude vrouw, een soort medicijnvrouw in haar dorp, haar vlak voor de moord op haar ouders, een geheim teken had geleerd. Een teken dat mannen tijdelijk machteloos maakt. Die vrouw had het weer van een heel oude vrouw gehoord. Ze had gezegd dat het teken geheim moest blijven, want als veel mensen het gingen doen, verloor het zijn kracht. En dat mocht nooit gebeuren. Het was een krachtig wapen tegenover kwaadwillende mensen, maar je moest wel een kleine afstand tussen jou en die aanvallers hebben. En dat kon niet altijd.

Het teken was niet goed voor mensen, maar wat maakte dat uit als ze je lastig vielen? Niks toch? Het was een soort lossnijden van de aarde, zodat de aarde je geen energie meer kon geven. Het teken zelf was eenvoudig: het ging van onder op je buik naar je hoofd en dan een beetje opzij. Ze deed het voor, maar door het donker zag ik het natuurlijk niet goed. Ik had geen zin om in die kou weer uit bed te gaan om het licht aan te doen.

‘Morgen leer ik jou, nu is te koud. Als jij teken maakt op die mannen, zij worden slap, kunnen niet meer jou pakken. Maar niet zeggen tegen andere mensen. Okay?’

Ik geloofde het niet, maar wilde het de volgende dag wel leren en ook wilde ik wel beloven dat ik het tegen niemand zou zeggen. Julia was er toch niet meer, dacht ik meteen. Als zij dat teken geweten had, nee, dan nog zou het niet geholpen hebben waarschijnlijk. Maar als het teken inderdaad werkte, dan kon ik er nog wel eens wat aan hebben. Wie weet.

De volgende middag kwam ze er zelf weer mee. Ik leerde het teken vlot, het was helemaal niet moeilijk. Maar ik geloofde het nog steeds niet. Nee, maar ik wilde toch niet dat ze het op mij toepaste...

In het uiterste noodgeval, dan zouden we het nu allebei kunnen toepassen, dat beloofden we elkaar. Ik had die middag absoluut niet kunnen denken dat we het ooit echt zouden gebruiken.

En hoe!

Op school ging het allemaal zijn gangetje, ik leerde hard en eind februari, als er belangrijke proefwerken zouden zijn, zou ik me best kunnen vertonen. Adisa ook, ’s avond zaten we samen in de achterkamer en leerden ieder aan een kant van de tafel. Haar Nederlands ging met sprongen vooruit. Ik hoorde het aan wat ze tegen ons zei, maar vooral als ze vertelde wat er in de krant stond. Die probeerde ze echt elke dag te lezen. In het begin vroeg ze aan iedereen om haar heen wat dit of dat woord toch te betekenen had, maar later gebruikte ze een woordenboek.

Ik vond het knap van haar, maar ze zei doodleuk: ‘Ik wil weten wat gebeurt in onze wereld en dat is in de krant geschreven. Ja toch?’

Papa was soms te moe om zelf de krant op te houden als hij op de bank lag, dan las Adisa hem artikelen voor. Haar uitspraak was nog niet altijd even goed, zodat hij soms erg moest lachen. Maar samen kwamen ze er wel uit.

Ze hadden ook discussies over politieke wereldzaken. Adisa was dol op de Amerikaanse president Obama. Iedereen bij ons thuis was dat wel, maar zij had echt een grote foto van hem boven haar bed gehangen en beweerde dat ze God elke dag vroeg om hem te helpen en te verdedigen tegenover die nare republicans.

‘Hij mag niet dood, hij is engel, moet wereld redden. Gekke republikeinen moeten wapens inleveren, niemand moet wapen hebben, anders zelfde als in Sierra Leone en Liberia. Allemaal mannen en jongens schieten en hakken! Gek is dat, helemaal gek, mensen moeten niet wapens hebben. Alleen in army.’

We waren het allemaal met haar eens. Natuurlijk. Maar het meest was ze betrokken bij haar eigen werelddeel Afrika. Zo’n groot stuk wereld en zoveel ellende, armoede, zoveel mensen met honger en vreselijke ziekten. Maar ook heel veel plezier.

Dat laatste haalde ze er altijd weer bij: ‘In Nederland mensen lachen niet veel. In Afrika mensen lachen, ook als honger en ziekte komen, toch lachen. Witte mensen moody en denken heel veel, heel veel denken. Denken niet goed altijd. Soms denken is belangrijk, maar lachen ook. Anders jij wordt ziek van veel denken. Van lachen mensen worden weer gezond. Ja, jullie geloven niet, maar toch zo is het.’

Papa keek een keer naar haar toen ze dat weer eens zei en riep toen vanaf de bank: ‘We gaan iedere keer als we somber zijn een lachtherapie houden onder leiding van jou, Adisa. Okay?’

Hij wachtte even op onze instemming en zei vervolgens: ‘Maar eerst gaan mama en ik zelf een lachtherapie houden in mijn oude stad. We gaan samen Carnavallen!’ Zijn gezicht sprak boekdelen, hij verheugde zich er enorm op.

‘Nou, dat samen zal wel meevallen,’ lachte mama. ‘Ik ga mee maar of ik ga carnavallen, dat weet ik nog niet en jou ga ik zeker in de gaten houden met al dat bier daar, jongen. Dat is een ding dat zeker is!’

Inderdaad, in februari zouden papa en mama een paar dagen samen weg gaan. Mama kon de

auto van een vriendin lenen en ze zouden naar ’s-Hertogenbosch gaan om naar het Carnaval te kijken. En wat papa betreft ook om eraan mee te doen. Hij kwam oorspronkelijk daar vandaan en hij miste het festijn ieder jaar. Ook nu hij nog ziek was, wilde hij er toch heen. Vooral nu hij niet naar Afghanistan hoefde voorlopig.

‘Ach,’ betoogde hij, ‘er is geen risico, we logeren bij mijn zus, dus ik kan de hele dag naar bed als ik wil en ze is ook nog eens verpleegkundige, dus er is geen enkel probleem. En ik kan nu al een wandelingetje maken, als het nodig is, neemt ze een rolstoel voor me mee uit het ziekenhuis. Prima toch? Met een stuk of tien plaids kan ik de optocht toch zien en mijn vrienden erbij en ik beloof jullie geen biertje te nemen. Geen één! Goed?’

Hij keek mij en Adisa triomfantelijk aan. Hij vroeg heus geen toestemming, maar wilde alleen dat wij ons geen zorgen maakten.

‘Wij kunnen niet meegaan?’ waagde Adisa het te vragen.

‘Ach joh,’ riep ik meteen, ‘dat is een feest voor de Bosschenaren, niet voor ons Rotterdammers!’

Maar Adisa wilde alles horen over het feest van het zuiden en papa kon er eindeloos over vertellen. Hij was ermee opgegroeid en was zo enthousiast over dat feest, dat hij er bijna niet over op kon houden als hij er eenmaal over begon. Over de prins en zijn adjudanten en over

Knillis, ‘den eerste boer den beste’, de grote boerenpop op de markt, de optocht en alles wat ik al heel erg vaak gehoord had. Ik wist dat papa gelukkig was als hij daarover kon vertellen en Adisa was nu de oplettende toehoorder. Wie weet kon ze een keertje mee als papa weer helemaal beter was. Later.

Ik besloot boodschappen te gaan doen, want die verhalen kende ik onderhand wel en de koelkast was leeg. Bij de supermarkt was het druk. Het liep tegen etenstijd en iedereen wilde nog snel even wat halen. Ik pakte een boodschappenkar, want mama had me een hele lijst gegeven. De helft ervan had ik al afgewerkt, toen ik bij het vlees kwam. Bij de koelkast van het duurdere vlees zag ik een knul met een zwarte jas en een capuchon half over zijn hoofd, die zich verdacht ophield. Hij had geen kar, alleen een mandje, waar niets in zat en hij had een flink pak in zijn handen, bewoog het heen en weer alsof hij het woog en stak het toen ineens snel achter zijn jaspand. Vervolgens keek hij naar me en ineens wist ik dat hij een van de knullen was die mijn portemonnee hadden afgepikt. Er ging een schok door me heen.

Wraak!

Wraak?

Ik kon hem nu aangeven bij een van de mensen van de supermarkt. Ja, dat kon, maar dan moest ik snel zijn want hij deed nu een goedkoop pak macaroni van het tegenoverliggende schap in zijn mandje en ging snel richting kassa. Maar hem aangeven, durfde ik dat wel? Hij kende nu mijn gezicht, had mij duidelijk gezien, wist waarschijnlijk best wel dat ik hem had zien stelen. Hij kon zich misschien ook nog wel herinneren dat hij mij al eerder gezien had, op straat in het donker. Je wist het nooit met die gasten. Wat zou hij dan weer tegen mij kunnen doen? Hij zou me op straat kunnen opwachten. Dat idee alleen al maakte me ineens ijskoud.

Ik zag in de verte dat hij zich al bij een rij voor de kassa aansloot. Nee, ik durfde het niet. Zag ook geen medewerker van de supermarkt in de gauwigheid. Maar als er eentje in de buurt was geweest, had ik het toch niet durven zeggen. Wat een lafaard was ik toch als het erop aankwam!

Met een gevoel van gefaald te hebben pakte ik zo snel mogelijk uit de schappen wat mama mij opgedragen had, ging in de kortste rij voor de kassa’s staan en maakte vervolgens dat ik thuis kwam. Het was inmiddels al weer helemaal donker en ik was bang dat die knul toch nog ergens zou staan om me op te wachten, ook al had ik hem niet aangegeven. Rennend met de volle tas botsend tegen mijn benen kwam ik thuis, buiten adem, ondanks mijn verbeterde conditie. Het was gewoon domme angst waardoor ik zo rende. Verdorie, als ik zo doorging, kon ik niet eens meer alleen naar buiten!

In de keuken vertelde ik mama wat ik had gezien. We maakten samen voor de verandering een keer het eten klaar, oom en tante zouden komen eten en mama wilde goed voor de dag komen met haar lievelingsgerecht lasagna. Adisa zat nog steeds naar papa te luisteren. Zij zou morgen weer koken.

Veel later in bed zag ik weer het angstige gezicht van mijn moeder voor mijn gesloten ogen, toen ik vertelde dat ik die knul had willen aangeven. Ze had me bezworen: ‘Niet doen, nooit doen, doe dat alsjeblieft niet, kind. Het personeel moet zelf beter opletten. Als je die knul aangeeft en je hem later weer tegenkomt, grijpt hij jou en mannen zijn toch altijd sterker, dat weet je toch?’

Ik had alleen maar geknikt. Mama had wel gelijk, maar het was zo verdraaid oneerlijk zo, dat die sterksten altijd de macht leken te hebben. Waarschijnlijk al net zo lang als de wereld bestond! Wat een rotidee!

'De politie laat zulke etters toch meteen weer los, ze kunnen er niets tegen doen, agenten hebben ook de wetten te gehoorzamen en die geven hun weinig ruimte of vrijheid te doen wat zij goed en rechtvaardig vinden. Dat weet je toch?' Mama keek een beetje wanhopig toen ze dat zei. Ze keek me aan met ogen die me wilden bewaren voor alle leed van de wereld, maar ze besepte zelf wel dat dit niet kon. Ik moest het inderdaad allemaal zelf ervaren. In mijn eentje.

En weer had ik geknikt. Ik wist het. Iedereen wist het. Die rotknullen verziekten onze stad en de politie vermocht er weinig tegen. Bah! Het maakte me woedend. Machteloze woede dus. Om uit je vel te springen!

'Zeg er niets over tegen je vader, kind. Het is niet goed voor hem, het zou hem alleen maar onnodige opwinding opleveren.'

Ze had gelijk, hij kon er ook niets aan doen. Hoe mooi en stoer zijn uniform ook was.

Toen kwam eindelijk de brief van de gemeente. Eigenlijk was het een brief van het ministerie, via de gemeente. Meneer Aboutaleb had dus echt moeite voor ons gedaan, of laten doen. De hoge heren vonden het zo maar goed dat wij Adisa, zijnde een officiële Ama, in ons huis opnamen. We konden tijdelijke voogdij over haar verkrijgen. Echt adopteren was niet mogelijk bij een kind dat al 15 jaar was. Ieder jaar zou het voogdijschap opnieuw moeten worden aangevraagd. Ze droegen geen geld bij aan haar opvoeding, aangezien het onze eigen keuze was om haar in huis te nemen.

In officiële bewoordingen berichtten ze ons dat allemaal, in echte ambtenarentaal. Maar het was dus goed! Ze mocht voorlopig bij ons blijven! Papa en mama moesten het formulier beiden ondertekenen en opsturen, voor de officiële voogdij voor dit jaar. Er diende jaarlijks een verslag te komen, waarvoor de gemeente Rotterdam mede verantwoordelijk was.

O, wat waren we blij. Ze maakten dus echt een uitzondering voor ons. We hadden het zo gehoopt, en ik had al vaak stiekem gedacht dat het ook niet anders kon natuurlijk. Adisa hoorde er al helemaal bij en ons gezin zou uiteen gereten worden als zij ineens weg had gemoeten naar zo'n stom AMA-centrum.

Ja, we waren zo blij! Mama huilde zelfs en toen ik Adisa omhelsde en zachtjes in haar oor fluisterde: 'Lieve zus, nu ben je echt mijn zus, ik ben zo blij!' sloeg ze haar armen extra strak om me heen en ik meende een heftige snik uit haar binnenste te voelen opkomen.

Nu moest er echt een feestje gevierd worden. Maar zonder papa en mama, die gingen de volgende dag al vroeg naar 's-Hertogenbosch. Natuurlijk haalden we gebak, maar Adisa en ik spraken af dat we weer eens samen met John en zijn vriend uit eten zouden gaan. En we gingen dan ook dansen. Ja, dansen in de disco. Dát zouden we doen!

Natuurlijk vond John het een goed idee. We zagen elkaar nu bijna elke dag, we trinden op alle wekdagen en werden steeds beter in onze prestaties. We hadden een fijn soort vriendschap ontwikkeld, we begrepen elkaar als we trinden bijna zonder woorden. Als ik moe en afgepeigerd was, kwam hij naar me toe voor een kletspraatje en omgekeerd ook. Dan haalden we thee in de kantine voor elkaar. Dat was heel fijn en we kusten elkaar iedere keer

op de wang als we uit elkaar gingen na de training. Er was nog geen aanleiding geweest om verder te gaan. Ik twijfelde of dit nu verkering was of niet, maar durfde het niet aan hem te vragen.

Wie weet zou dat nu komen.

‘Ja, het is echt tijd voor een feestje,’ zei hij de volgende morgen en keek me lachend aan. ‘Fijn dat ze echt mag blijven! Ja, dansen, ik heb het al een hele tijd niet gedaan. O, ik weet een leuke disco, waar gekleurde mensen niet worden gediscrimineerd. Daar gaan we heen, maar eerst gaan we eten in het nieuwe Afrikaans restaurant. Vanavond? Ed kan ook komen, we hadden eigenlijk al afgesproken vanavond. Okay?’

Natuurlijk vond ik het goed, iets nieuws uitproberen is altijd leuk immers. Helemaal als hij erbij was!

Na de training wuifden Adisa en ik papa en mama uit. De auto van de vriendin van mama was de hoek nog niet om of Adisa en ik doken in onze kleerkast om ons zo mooi mogelijk uit te dossen voor die avond. We hadden een dag vrij van school, er was een of andere studiedag voor de leraren, daar hadden ze gelukkig net deze feestdag voor uitgekozen.

Toen we onze uitgaanskleren klaar hadden gelegd, ik toch een spijkerbroek, maar met een rood topje dat ik pas had gekocht, keek ik wat Adisa had uitgekozen. Zij had ook haar jeans gekozen met een knalgeel topje, zo pasten we goed bij elkaar. Later zouden we elkaars haar doen. Eerst het huiswerk. Ik moest veel doen dit weekend en het zou heerlijk zijn als ik dat vandaag af zou krijgen. Adisa had ook het nodige opgekregen en zo zaten we als echte zusters in de huiskamer met de computer tussen ons in en de cd-speler aan. ‘Rupa and the april fishes’, een band die Adisa geweldig vond. Later toen mijn werkstuk al goeddeels op de rails stond en Adisa de uitspraak van een thema moest oefenen, overhoorde ik haar en verbeterde haar uitspraak waar dat nodig was.

Na een paar uur maakten we een rondje door het park. Het was mooi weer die dag en aldoor binnenzitten is ook niks. We haalden lekkere koekjes bij de bakker en waren op weg naar huis, toen ik ineens die knul van de supermarkt weer zag.

‘Dat is ‘m,’ siste ik meteen toen ik hem in de gaten had. ‘Dat is die hufter die mijn portemonnee afgepikt heeft en die in de supermarkt het vlees jatte. Dat is ‘m!’

Adisa die gearmd met mij over straat liep, zoals we altijd deden, verstrakte en keek voorzichtig in de richting die ik met mijn hoofd aanduidde.

De knul had ons niet in de gaten, maar toen we allebei zijn kant uitkeken, leek hij dat te merken. Meteen keken wij als afgesproken naar een etalage. Niets bijzonders te zien natuurlijk, maar de knul liep door, ik zag het vanuit mijn ooghoeken. Hij ontmoette op de hoek een vriend met wie hij heel stoer zijn high five deed, twee keer. O, wat waren ze blij dat ze weer samen waren. Zulke jongens kunnen eigenlijk helemaal niet alleen zijn, dan zijn ze niks. Samen voelen ze zich sterk. Ze keken nog een keer naar ons, maar wij liepen strak door en loerden alleen vanuit onze uiterste ooghoeken naar hen.

Verderop durfden we pas weer te praten. ‘Die andere vent, die ook daar? Toen met je portemonnee?’

‘Ja, hij had toen volgens mij ook een donkergroen sweatshirt met een capuchon, net als nu. Het zal wel dezelfde zijn.’

Het gevoel van die avond zat er meteen weer helemaal in. Wat was ik bang geweest en ook kwaad. Zo laf om een meisje alleen te beroven! Gelukkig hadden ze niet bij mijn spaarcentjes gekund maar ik moest wel een nieuwe biebkaart en een nieuwe bankpas laten maken en dat kostte geld, afgezien van die tien euro die in mijn portemonnee zat. Ze hadden niets aan die passen gehad.

‘Ik heb hun gezichten gezien en ik vergeet nooit gezichten.’ Adisa keek mij grimmig aan. ‘Als we ooit kans hebben, wij gaan die eh... die kloot... hoe zeg jij, pakken. Zij mogen mijn zus niet roven, nee dat mág niet!’

Adisa keek mij woest aan. Ik zag echt haat in haar ogen. Natuurlijk zaten er nog allerlei woedes in haar hoofd vanwege haar afschuwelijke herinneringen in Sierra Leone, maar ik voelde me toch een beetje gerustgesteld. Met Adisa naast mij zou me in ieder geval minder rottigs kunnen overkomen. Zij was veel sterker dan ik.

Thuis dronken we koffie en aten de koekjes allemaal in één keer op. Dat mocht nooit van mama. Daarna weer verder met het werk voor school. Eensgezind zaten we daar in de huiskamer en we voelden ons gelukkig. Af en toe keken we allebei op en lachten naar elkaar. Op zulke momenten dacht ik wel eens aan Julia, die keek vast neer op ons vanuit de hemel. Dan zag ze dat het goed met ons ging. Ja, dat zag ze vast en zeker!

En dat was dan ook fijn voor haar.

Om 7 uur werden we afgehaald door twee glimlachende jongens. Ze hadden zich ook mooi gemaakt.

‘Wat vinden jullie van mijn nieuwe jasje? Nou, zeg eens?’ John had een lichtblauw jasje met grappige panden gekocht en hij draaide bij de kapstok rond om het ons te laten bewonderen.

Ed had ook al iets nieuws, een zwart overhemd, met een echt merk.

We zaten trots in onze feestkleden in het nieuwe Afrikaanse restaurant. Wel gewoon op stoelen. Adisa had gezegd dat we misschien wel op de grond of anders op krukjes zouden zitten, zoals het in Afrika wel het geval is in restaurants. Maar er waren tafels met stoelen. En aan de andere tafels zaten meer zwarte mensen. Adisa keek genietend rond. ‘Leuk, meer zwarte mensen, ik voel al mij thuis.’

‘Ja, dat heb ik nou ook,’ zei John.

‘Nou leuk hoor, ik kan er niets aan doen dat ik zo wit ben,’ zei ik pruilend.

‘Nee, ik ook niet, zal ik me de volgende keer dan maar onder de zonnebank bruin laten bakken?’ Ed keek ook sip.

‘Nee, idioten, jullie zijn zoals je bent goed, helemaal goed, mooi ook, jullie zijn gewoon van deze land!’ Adisa’s ogen rolden veelbetekenend.

‘Dit land,’ zei John. ‘Ze bedoelt dat als je zwart bent, je altijd toch anders bent in een wit land, en dat het dan heerlijk is om andere zwarten te zien. Heb ik ook! We zitten hier dus helemaal goed.’

Ed en ik lachten, we begrepen het best. Toch was het vreemd om in zo’n Afrikaanse omgeving te zitten. Er hingen tamtams aan de muren en de kleuren van de wanddoeken waren heftig, knalrood en knalgeel en er draaide Afrikaanse muziek. Heftige muziek, met veel drums. Er was ook een dansvloertje in het restaurant, we hoefden niet eens naar de disco dus.

Terwijl we op ons eten wachtten, stond Adisa ineens op en knipoogde naar John. Ze liepen allebei naar het dansvloertje, maar voordat ze dat bereikt hadden dansten ze al. Andere mensen juichten en gingen meedoen. Met gebogen knieën dansten ze op de muziek. Hun handen deden ook mee, heftig! Het zag er vreemd en tegelijk aanstekelijk uit, maar ook al had ik geoeft thuis met onze bubu-muziek en ook Adisa's voorbeeld gezien, ik durfde toch niet op te staan en mee te doen. Ed ook niet. We lachten verontschuldiging naar elkaar.

De muziek werd harder gezet en het werd een dolle boel. Tot het eten op tafel werd gezet. Toen kwamen Johan en Adisa hijgend aanzetten.

‘O, wat was dat heerlijk, we gaan straks weer, hè John? Eerst even eten.’

‘Even eten?’ vroeg ik.

Maar zo ging het inderdaad. Ze konden allebei die muziek niet weerstaan. Ik kan wel zeggen dat het me ook een beetje in de benen schoot, die muziek was zo vrolijk en aanstekelijk. Zodra de borden met het voorgerecht leeg waren, werd ik meegesleept door mijn zus. Dansen! Het was eigenlijk gewoon een bevel.

Op het dansvloertje greep John mijn hand en draaide me rond, het was wel even wennen om met hem te dansen. Maar wel heerlijk om zijn hand vast te houden. Na een tijdje waren we allemaal bezweet, het was warm en bijna iedereen kwam af op de beweging. Tafels werden aan de kant geschoven.

Toen was er ineens een slow nummer en John kwam met open armen op me af. O, wat cool, wat was dat superheerlijk! Ik gaf me over aan zijn sterke armen en aan de muziek. Het was wel Afrikaans, dat nummer, ook met slagwerk, maar rustiger en zachter, blijkbaar waren niet alle dansen in die cultuur even woest. Maar zo in Johns armen, zo stevig vastgehouden te worden dat ik zijn hart kon voelen kloppen... Wow, dat wilde ik, dat wilde ik al een hele tijd!

Na het nummer gingen Adisa en Ed weer zitten, maar John riep iets naar de kant waar de muziek vandaan kwam en er kwam weer een slow nummer. Cool! Blijkbaar vond hij het ook heerlijk.

Ik keek omhoog om zijn ogen te zien en die glansden zo in het licht van de lampjes rond de dansvloer. Hij maakte een kusje met zijn lippen en liet het met een hand die hij eventjes losmaakte naar mij toe zweven. Daarop rekte ik mijn hals en kuste hem even heel licht op zijn lippen. Heel even maar, maar het gevoel dat dit door mijn hele lijf gaf was er een van driedubbel wow! Bijna een siddering. Zo zacht als zijn lippen aanvoelden. Wow!

Weer werd er eten op onze tafel gezet en hand in hand liepen we ernaar toe. De eerste gang was een soort soep met vlees geweest, nu was het rijst met allerlei groenten. Heel lekker en ook pittig, scherp zelfs, wat ik als witte Nederlander eigenlijk niet erg kan waarderen. Ik dronk er dus veel water en cola bij. Maar Adisa en John zaten echt te genieten. Ze legden hun lepel en vork neer en aten met hun rechterhand. Heel keurig brachten ze hapjes naar hun mond. Zonder te knoeien.

Ze lachten ondeugend en wezen naar andere tafels. Daar deden andere zwarte mensen het ook, zag ik. Blijkbaar aten ze zo in Afrika. Adisa had het nooit gezegd, maar nu zag ik dat ze dit heel fijn vond. John ook.

Ik voelde me er een beetje ongemakkelijk bij. Was ik nou echt zo'n keurig opgevoede, tuttige Nederlander die niet met de handen mocht eten? Het zat er blijkbaar diep in gebakken, mijn ouders vonden het inderdaad verkeerd als Julia en ik niet netjes aten. We moesten met

mes en vork eten en alleen broodjes mochten met de hand gegeten worden. Toch gunde ik Adisa en John graag de lol van het met de hand eten van harte. Het was zo duidelijk dat ze zich in dit restaurant thuis voelden.

Tegen elven gingen we nog naar de disco, maar alleen omdat het een beetje te druk werd in het restaurant en we het afgesproken hadden.

Gelukkig kwamen we gemakkelijk binnen, John zette mij met mijn witte haar voor het raampje van de deur en Ed daarachter. We werden vlot binnengelaten, maar de portier keek even fronsend naar de handen die John en mij met elkaar verbonden. Ik meende te zien dat Ed en Adisa ook handen vasthielden bij het binnenkomen.

Het was er ook druk, maar ze draaiden meer langzame nummers dan in het Afrikaanse restaurant en dat was ook wat ik wilde. John keek me lachend aan en ik wilde maar al te graag weer zijn armen om me heen voelen. Het leek wel of we uren dansten. We kustten elkaar nu ook op de voor mijn gevoel écht verliefde manier. Het voelde zo vreemd en toch zo gewoon, zijn lippen op de mijne en even later zijn tong tegen de mijne. Het was mijn eerste tongzoen en ik moest er wel even aan wennen. Het was zo spannend dat ik neiging had om snel met mijn benen te gaan bewegen om de kriebels in mijn buik op te vangen. Maar ik beheerste me en legde erna mijn hoofd tegen zijn borst. Zijn hand streelde zachtjes over mijn rug. Zo superfijn! Zulke momenten moest je in een doosje kunnen doen, zodat je dat dan op een ander moment, bijvoorbeeld als dingen fout gingen, weer kon openen.

Maar tegen tweeën gebaarde Adisa tegen me, ze kon niet boven de muziek uitkomen, dat we toch maar naar huis moesten gaan. We hadden het onze ouders beloofd om het niet te gek te maken. Ze had gelijk.

Met de armen om elkaar heen liepen John en ik naar huis. Als op een wolkje, ook al was het gemeen koud. Adisa en Ed achter ons aan, hoe en of zij elkaar vasthielden weet ik niet, ik wist alleen dat ik heel gelukkig was zo met John samen en met Adisa in de buurt. Zo'n fantastische avond!

We spaken af dat John en Ed zondag samen voor ons zouden koken. In hun huis, een echt studentenhuis. Ik was erg benieuwd hoe ze woonden.

'O, ik ben zo vreselijk blij jij me van het station heeft gehaald.'

Adisa zei het zo hartgrondig dat ik het niet in mijn hoofd haalde om 'hebt' te zeggen.

Hoofdstuk 8

We liepen gearmd door de zondagse straten naar het studentenhuis waar John en Ed woonden. In Rotterdam neem ik mijn fiets alleen mee als ik zeker weet dat hij ergens binnen kan staan. Sloten worden echt te vaak gekraakt, ook al heb je nog zulke dure. We hadden de tijd en bekeken op ons gemak winkelatalages en gaven commentaar op uitgestalde kleding. Bij de boekwinkel wees Adisa me op een boek van een Afrikaanse schrijfster. Maya Angelou.

‘Als ik goed Nederlands kan, ga ik die lezen,’ zei ze heel stellig.

‘Ken,’ zei ik automatisch.

Het was een heel eind lopen naar het studentenhuis, maar ik verheugde me al op de terugweg met Johns arm om me heen. Het weer was beter, er scheen zelfs een waterig zonnetje.

‘Fijn voor papa en mama, vanmorgen was de intocht van prins Carnaval en dat is een heel spektakel, met verkleeden, allemaal gekke dingen en heel veel muziek. Dan moet het wel beter weer zijn.’

Ik herinnerde me de eerste keer dat ik erbij was. Het geschetter van de carnavalsmuziek stond me nog levendig voor de geest. Ook het intens genietende gezicht van mijn vader. Ik hoopte in stilte dat hij het niet te gek maakte, maar tegelijk verbaasde ik me erover dat ik me zorgen maakte over mijn vader. Hij was toch zeker oud en wijs genoeg! Mama zou wel zorgen dat er een rolstoel meeding.

Het viel me ineens op dat er die middag veel jonge knullen rondhingen. Ik meende zelfs de zwarte en de donkergroene capuchons te zien. Maar ik wist het niet zeker want ik durfde niet goed te kijken. Toch triest dat die jongens niets anders te doen schenen te hebben dan rondhangen en wie weet weer mensen te beroven. Ik besprak het met mijn zus.

Ja, in Afrika ook veel jongens op straat, werkloos, verwend door mama en geen goed school. Geen geld. Armoede, ja, zo veel armoede in Afrika, en ze maken de vrouwen het zware werk doen. Ze willen niet dochters, moeders willen altijd jongens hebben en ze verwennen jongens heel veel. Dat is niet goed. Meisjes altijd hard werken, moet, en jongens niet, meestal niet. Dat is dom. Als ik krijg een zoon, ik doe dat niet. Ik doe anders. Ik krijg ook meisje en ze zijn gelijk, helemaal gelijk! Ik beloof jou, zus!’

Ze keek me aan en kruiste haar vingers. ‘Ik beloof jou: meisjes en jongens gelijk!’

Ik had even geen zin in verbeteren en keek haar nadenkend aan.

‘Ja, het zou best eens kunnen liggen aan het feit dat de moeders liever zoons wilden en ze dan tot in de grond verwenden. Mama klaagde ook vaak over de kleine, brutale moslimjongetjes bij haar op school.’

‘Ja, de mama’s gaan jongens vaak verwennen, dat is dom, ik weet zeker!’ Adisa knikte overtuigd.

‘Goed zusje, ik help je onthouden als het zo ver is. Vind jij Ed eigenlijk leuk?’

Ik vroeg het zonder overgang en ik zag tot mijn verbazing dat Adisa ook kon blozen. Het was moeilijker te zien dan bij mij, maar ze bloosde echt en draaide meteen haar hoofd af.

‘O o , ik zie het wel,’ plaagde ik haar meteen. ‘Dus je vindt hem wel leuk, die Edje?’

‘Ja, jij John toch ook,’ zei ze meteen kattiger dan de bedoeling kon zijn.

‘Ja, ik John ook, maar dat wist je al lang.’

‘Nou, ik Ed ook, maar ik weet niet goed...’

‘Of hij jou ook leuk vindt?’

‘Heeft hij jou zijn 06-nummer gegeven?’

‘Ja, ik heb zijn 06-nummer al lang. Natuurlijk!’

‘Nou, dan vindt hij jou leuk.’

‘Ja, denk jij?’

‘Ja, dat denk ik, ik zal wel op hem letten hoe hij naar jou kijkt en zo. Ja?’

‘Niet de hele tijd. Hij moet niet denken...’

‘Moet hij niet denken dat jij verliefd op hem bent omdat ik op hem let?’

‘Ach jij...’ Ze gaf me een speelse duw en we giechelden. We waren er duidelijk nog niet aan gewend om verliefd te zijn.

We giechelden nog steeds toen we bij het studentenhuis aanbelden.

John deed open en zei meteen: ‘Kijk maar niet naar de rommel, het is hier een studentenhuis, hoor.’

We probeerden niet naar de rommel te kijken, die overal in het trappenhuis lag. Het rook er vies, naar verschaald bier en wc’s, die te lang niet schoongemaakt waren. Ik had al van papa gehoord dat studentenhuisen altijd zo roken. Inderdaad dus. Toch vreemd dat deze studenten ook echt zo bleken te zijn. Ik kon me niet voorstellen dat John nooit schoonmaakte.

Drie trappen moesten we op tot we bij de zolderkamer van John kwamen. Daar lag Ed al langruit op het bed. Hij sprong overeind om ons de hand te schudden. Keek daarbij meer naar Adisa dan naar mij. Nou, Adisa hoefde heus niet bang te zijn dat hij haar niet leuk vond, dacht ik meteen.

John had een kleine kamer, maar het was er schoon, het stonk er niet. Dat viel mij meteen op. Er stonden een bed, een boekenkastje, een tafel en een grote leunstoel. Die bood hij me aan en nam zelf plaats op de leuning. Adisa ging op de grond zitten, in de buurt van het bed. Zijn kleren had John in een grote doos die half onder het bed uitstak. Ik zag zijn blauwe bloes eruit steken. De handdoek en zwembroek van die ochtend hingen over de open kastdeur.

‘Wat drinken jullie, dames?’ Hij vroeg het plechtig.

‘Ja, zo vaak krijg ik geen damesbezoek hier,’ verdedigde hij zich tegen ons gegiechel.

Zonder af te wachten of we zouden antwoorden, pakte hij uit een klein ijskastje dat onder de schuine dakwand stond een fles cola en van de plank boven zijn werktafel 4 glazen. Schonk die vol zonder te morsen.

‘Adisa, we moeten nog toosten op je voogdijtoestemming, dat zijn we gisteren helemaal vergeten.’ Hij zei het plechtig, ging staan en wij krabbelden ook haastig overeind.

‘Op de voogdijtoestemming van Adisa Akrobat, die nu in het koude Nederland mag blijven en daar zijn wij alle vier heel erg blij mee. Proost!’

‘Nu ik,’ zei Adisa, nadat we een slok hadden genomen. ‘Ik ga ook wat zeggen.’

Ze haalde diep adem, hief haar glas weer en zei plechtig: ‘Ik toost op mijn vergunning om hier te blijven en vooral ik toost op mijn zus die mij heeft gevonden en op mijn nieuwe vader en moeder die mij zo lief hebben genomen.’

Ze had er duidelijk op geïmproviseerd. Ik kreeg een brok in mijn keel toen ik haar die zin hoorde zeggen en haar zo dapper zag kijken. Mijn zus, mijn nieuwe zus, wat was ik toch blij met haar! Geen groter geschenk was mogelijk geweest na Julia’s dood.

We namen plechtig nog een slok en zetten ons glas toen neer om voor Adisa te klappen. Alle drie klapten we en ze werd weer rood. Ik zag haar ogen vochtig worden. (Dat gaat bij zwarte mensen precies hetzelfde als bij witte) Daarom ging ik naar haar toe en sloeg mijn armen om haar heen. De andere twee volgden mijn voorbeeld. Ed als laatste. Met ons viereen hopsten we zo een minuutje in het rond.

‘Jaha,’ zei John plagerig toen hij haar losliet, ‘je ziet het, lieve Andrea van me, zwarten kunnen ook blozen.’

‘En nu ik,’ zei Ed plotseling. ‘Ik heb ook wat te zeggen.’

We gingen weer staan, want we waren al neergezakt.

‘Ik feliciteer je ook, Adisa. Ik vind het heel fijn dat ik je heb ontmoet en ik wil je veel beter leren kennen, dat is een stuk fijner en gemakkelijker geworden nu je hier mag blijven. Gefeliciteerd dus ermee.’ Hij ging weer naar haar toe en gaf haar een kus op haar wang.

Weer bloosde Adisa diep. Meteen moesten we weer lachen, alle vier nu.

Het werd een vrolijke avond, de grappen kaatsten over en weer. Op een gegeven moment moesten Adisa en ik keihard rennen naar de wc, die vieze wc dus, zo hard moesten we lachen. De andere inwonende studenten kwamen een voor een kijken waarom wij zoveel lachten. Op het laatst zaten er wel 12 mensen in het kleine kamertje van John.

Het eten brandde aan daardoor, want voor de keuken moesten we twee trappen af. En dat is ver als je de slappe lach hebt en het boven veel te gezellig is. Maar het gaf niets, John schraapte het aangebrande eruit, we aten alleen het goede op en brandden wierook tegen de stank.

Op de terugweg met de arm van John stijf om me heen, zei hij: ‘Andrea, je bent toch zo’n lieverd. Ik ben zo blij dat je Adisa heb gevonden en ook dat jullie bij mij op bezoek geweest zijn, ik vond het heel cool! Doen we nog een keertje, hé?’

Ik knikte heftig. Natuurlijk zouden we dat doen!

‘En dan morgen weer vroeg op,’ ging hij verder op een andere toon, ‘maar ik ben het zwembad en de training heel dankbaar dat ik je tegen ben gekomen. Hoewel het nu wel erg vroeg zal zijn om op te staan...’

‘Maar dan zie ik je weer, dat is hmmm...’ Ik gaf hem een zoen door mijn hals ver uit te rekken. Ik kreeg er twee terug.

O wow, hij had de heerlijkste lippen van de hele wereld.

Weer thuis rekte Adisa haar armen hoog boven haar hoofd, toen we weer in onze vertrouwde bedden lagen. Genietend zei ze: ‘O, Andrea, ik nooit, echt helemaal nooit gedacht ik zal zo gelukkig zijn in Nederland. Door jou, ja door jou, helemaal door jou.’

‘Nee, dat is niet waar zus van mij! Het komt maar een kleine beetje door mij. Als jij een vervelend mens was gebleken dan hadden we jou bij het vuilnis gezet. Buiten in de kou. Zeker weten!’

Toen kwam Adisa haar bed uit om me te kietelen, dat was al een tijdje haar wapen tegenover mij. Gelukkig hoefden we het nu niet zachtjes te doen en we gilden allebei van het lachen.

Ja, het was een ding dat zeker was: we waren er allebei gelukkiger door geworden. Ik hoopte vurig dat het zo zou blijven, hadden we dat allebei niet heel erg verdiend?

Het feit dat papa en mama er niet waren gaf ons een hele hoop onvermoede vrijheid en het geld dat ze voor onze huishouding achter gelaten hadden bleek ruimschoots voldoende om een paar keer heerlijke taartjes te halen en het er lekker van te nemen als we uit school kwamen. Mama had dan wel een weekje vrij kunnen nemen, met een invalster, maar wij moesten gewoon naar school. De week erna zouden wij vrij hebben. En ik had al een druk trainingsschema opgesteld voor die week. De wedstrijden zouden drie weken erna plaats hebben en ik wilde echt heel goed voor de dag komen. Als Johns team tweede kon worden, kon ik het ook met mijn team. Althans... dat wilde ik heel erg graag.

Maar we gingen ook uit. Adisa en ik gingen samen naar de bioscoop. Het was een filmhuisfilm, genaamd Hunger, die zij beslist wilde zien en ik daarom ook wel, al wist ik dat het zeker geen vrolijke film zou zijn. We namen de tweede voorstelling omdat we eerst ons huiswerk wilden doen. Gearmd gingen we erheen. Met mama's kaart kreeg een van ons korting, dat scheelde weer.

De film was inderdaad heftig, akelig zelfs. Het ging over Ierland, hoe Ierse jonge mannen, revolutionairen, in de gevangenis door Engelse soldaten en gevangenisbewaarders werden gemarteld. Gemarteld met schelden, maar vooral ook met slaag, zo'n rotbehandeling, op zo'n oneerlijke, totaal respectloze manier dat ik er ziek van werd. De film ging maar door en ik voelde ik me steeds rottiger, zo naar dat ik bijna was weggelopen. Maar Adisa hield me op mijn plek. We knepen elkaars handen beurs en de rillingen liepen me telkens over de rug. Een jongeman hongerde zichzelf totaal uit om de vreselijke behandeling in die gevangenis. Politieke redenen dus. Hij deed het voor zijn vaderland Ierland. Hij zag er steeds akeliger en op het einde echt graatmager uit. Voor die rol moest hij echt heel veel overgehad hebben. Zo mager te zijn! Gruwelijk!

‘Het is zo echt gebeurd,’ vertelde Adisa terwijl we naar de kapstokken liepen. ‘Het stond in krant, echt gebeurd, idioot toch? In Europa, ja echt in Europa, Ierland, pas geleden.’

We hadden geen van beiden zin om iets te gaan drinken, wilden meteen naar huis. Veilig thuis zijn.

‘Dit gebeurt écht in wereld,’ zei ze nadrukkelijk toen we weer op straat liepen, ‘Heel veel gebeurt dit, afschuwelijk en wij moeten dus zien! Deze film is zo echt gebeurd, echt! Daar mag niemand van lopen. Weglopen mag niet, hoor zus. Jullie weten niks in Nederland!’

Ze zei het sissend met ingehouden woede. Ik voelde de spanning in haar lijf, terwijl ze mijn arm stijf vasthield. Natuurlijk deed haar dit veel en wilde zij weten hoe het er in andere landen aan toeging. Maar mijn God, hoe konden mensen dit elkaar aandoen! Wat leefde ik

toch beschermd in het veilige Nederland! Ierland, een land zó vlakbij, je kon je niet voorstellen dat dit daar echt gebeurde. En nu nog, ook al zat die wraakzuchtige dominee Paisley nu in de officiële regering. De vete tussen die twee landen zou zo te zien nog in geen eeuw opgelost kunnen worden. Hoe kunnen mensen elkaar zo haten, alleen door de godsdienst die anders was en dat jarenlang volhouden vooral. Ja, dat vooral. Het was al zo lang aan de gang, vorige eeuw al..

We liepen stijf gearmd vlak langs de huizen door het donker. Het was weer koud en we schurkten onze nekken in onze sjaals en drukten elkaars arm. De film had onze zielen én lichamen koud gemaakt, leek het wel.

‘O, zus van mij, hoe kan dit toch, hè?’ Ik zei het vol ongeloof, de film drukte mij terneer. Ik wist niet goed hoe erop te reageren. Waarom ging ik in mijn vrije tijd in vredesnaam naar zulke afschuwelijke films? Ik wist zelf het antwoord niet, was het alleen omdat Adisa erover gelezen had en zij hem wilde zien?

‘We moeten ons voorbereiden op Sierra Leone, daar is erger. Nog veel erger. Als wij alleen dingen hier kennen, wij vallen in groot ellende. Heel groot ellende. Wij moeten werkelijkheid in ogen nemen.’

‘Onder ogen zien,’ zei ik mijns ondanks. Ja, de plicht ging toch ook mee naar de film.

‘Onder ogen zien,’ echode Adisa plichtsgetrouw.

Op dat moment kreeg ik in de gaten dat we gevolgd werden. Vier jongens volgden ons op enige afstand. Het was juist een heel stille straat. Iedereen was binnen. Gordijnen dicht. Zelfs niemand te zien die een hond uitliet. En wij waren nog lang niet thuis.

Adisa merkte het ook. ‘Wij lopen hard, nu!’ siste ze me toe.

Ineens renden we dus, op ons hardst. Maar de jongens leken daarop gerekend te hebben. Twee renden er ineens voor ons en twee achter ons. En ze grepen als op commando onze sjaals om ons af te remmen.

‘Hé, hoe kan dat? Ik zie een vieze zwarte en een spierwitte. Zijn jullie lesbo’s?’

De ene jongen met zijn donkere capuchon natuurlijk weer diep over zijn ogen, stelde die stomme vraag zodra we wel stil móesten staan. Zijn greep op mijn sjaal drukte mijn luchtpijp bijna dicht. Ik sjarde aan het andere eind om lucht te krijgen. Adisa deed hetzelfde, zag ik.

We zeiden allebei niets.

‘Nou?’ schreeuwde de knul en de anderen vielen hem meteen bij.

‘Geef antwoord! Zijn jullie vieze lesbo’s, vuile zwarte teef?’

Nog steeds zeiden we niets, bleven wel angstvallig dicht bij elkaar. Zij tegen zij. Ik voelde Adisa trillen. Was het van angst of van woede? Ik wist het niet. Wel, dat ik doodsbang was.

‘Geef antwoord, zwarte teef, en geef ook je geld. Nu!’

De manier waarop ze dat woord ‘teef’ uitspraken, doordrenkt van minachting voor vrouwen en meisjes! Totale minachting. Verwerping zelfs. In hun ogen waren wij dus gelijk aan honden. Walgelijk.

Ik bewoog niet, bleef als een konijn in een lichtbundel staan, trillend maar totaal bewegingloos verder. Alleen mijn gedachten werkten werktuiglijk. Adisa stond ook als een standbeeld. Ik durfde nu niet haar hand te pakken.

‘Geef op, idiote teven, vuile zwarte teef, geef op. Ook je telefoons, Nou!’

Maar we bewogen nog steeds niet. Als bevroren stonden we daar. Van binnen trillend van angst maar ook steeds meer van woede.

Toen deed Adisa een stap achteruit. Ook al stonden die andere twee knullen vlak achter ons. En ze hief haar hand. Ze nam afstand van die afschuwelijke knul voor haar. De knul die haar een zwarte, idiote teef noemde. In een flits ging het door me heen dat hij nog niet in haar schaduw kon staan. Qua kracht en wijsheid. Nog niet in een fractie van haar schaduw zelfs. Zij had meer kracht in haar pink dan hij in....

Ik wist wat ze ging doen en hield mijn adem in. Ze ging het teken maken, ik wist het meteen, het geheime teken om die klootzak van de aarde af te snijden. Hem weg te snijden uit ons blikveld.

Heel langzaam hief ze haar rechterhand en maakte het teken op een plechtige manier. Ze siste erbij: ‘Ik snij jou af, áf van moeder aarde!’

Hij schudde eerst een beetje, alsof hij een rilling kreeg, een enorme rilling. En toen viel hij, hij viel echt. Het duurde even voordat die beweging van vallen kwam, terwijl de tijd helemaal leek stil te staan, totaal stil te staan, in een trillende luchtkolom om ons heen. Zo gespannen waren we allebei dat het werkte en dat de knul viel, zo heel langzaam, zijn ogen vreemd open en omhoog gekeerd, slow motion. Met de zwaartekracht zakte hij ineen, met een vreemde kracht die zijn hoofd tegen de gevel van het huis waar hij voor stond, deed neerkomen, viel hij naar de aarde waar hij zojuist van afgesneden was. Zijn hoofd, waaruit zo-even nog die lelijke woorden hadden geklonken, bonkte tegen een uitstekende vensterbank. We hoorden een naar soort geluid, dat moest betekenen dat hij ondanks de capuchon letsel aan zijn hoofd had opgelopen.

Net goed.

De andere knullen stonden als versteend. Ze keken van ons naar hun kameraad en brulden het ineens uit van angst. Sprongen op hem toe. Trokken hem overeind.

Van die gelegenheid maakten wij gebruik om er vandoor te gaan. Nog nooit had ik zo hard gelopen. De adem gierde door mijn keel, terwijl ik de uiteinden van mijn das tegen mij aan probeerde te houden.. Adisa rende vlak achter me aan, ik hoorde haar adem ook gieren na enkele honderden meters.

Een snackbar die precies op het moment dat ik niet meer dacht vooruit te kunnen in zicht kwam, renden we binnen. Allebei stonden we hijgend voor de toonbank.

‘Zo dames, wat is er aan de hand, jullie zien eruit alsof de duivel jullie op de hielen zat,’ zei de man in het witte schort erachter. ‘Is er wat gebeurd?’

‘Ja, meneer,’ stamelde ik, naar adem happend, ‘die klootzakken, ze wilden ons...’

‘Ach meid, praat me niet van klootzakken, Rotterdam is ermee gevuld tegenwoordig en de politie doet helemaal niks. Zaten ze achter jullie aan? Och, het is toch wat tegenwoordig.’

Hij keek ons medelijdend aan. ‘Iets lekkers dan maar om over de schrik heen te komen?’

Hij pakte al de schep om een portie patat in de olie te gooien.

‘Nee, we moeten bellen, we hebben geen telefoon, bellen naar de politie.’

‘Ach meisjes, dat heeft toch helemaal geen zin, de politie doet niks en als ze al komen zijn die klerelijers al lang verdwenen. Wat kan de politie tegenwoordig nou nog doen? Toch helemaal niets. Aan handen en voeten gebonden zijn ze. Ze mógen niet eens die kerels te grazen nemen van de wet en dat weten ze die ellendelingen maar al te goed. Dat hebben die politieke figuren die zoveel geld verdienen van onze belastingcenten in de Tweede Kamer mooi voor elkaar gebokst. Ja, dat weten ze maar al te goed. Iets lekkers? Patatje dan maar?’

Adisa knikte. Ik snapte waarom, we moesten nu toch iets bestellen, ook al had ik er geen trek in. We konden beter een tijdje onder dak blijven voordat we verder naar huis liepen. Alleen al om te zien of ze achter ons aan kwamen. Hier leek het voorlopig veilig.

Met het bakje in onze handen stonden we daar even later onder de neonbuizen. In de patatlucht, met de reddende engel in het witte schort vlak bij ons. We keken elkaar aan en zagen dat we allebei nog steeds bang waren. Maar Adisa keek ook triomfantelijk.

‘Het werkte goed!’

‘Ja, het werkte, het werkte echt!’ Ik zei het nu zonder verbazing.

‘Ja, tuurlijk, anders had ik nooit geleerd aan jou. Tuurlijk. Maar nu... wat wij doen?’

‘We eten eerst dit op en wachten of ze...’ Ik stak een lange friet in mijn mond en brandde meteen mijn tong. Stak die direct ver uit.

‘Oei, wat heet.’ Door mijn tong vervolgens in mijn mond vlug heen en weer te bewegen probeerde ik de brand weg te krijgen. Ik wist zelf dat ik er belachelijk uitzag, maar het kon me op dat moment niets schelen.

‘Toch we moeten naar huis.’ Adisa zei het somber.

‘Hebben we nog genoeg huishoudgeld voor een taxi?’ Ik vroeg het haar. Zij hield het geld bij, kon veel beter rekenen dan ik.

‘Een taxi? Ben je gek? Als we hebben dit op, die jongens zijn al lang weg.’

En zo was het ook. We kwamen veilig thuis. Niet eens de hele weg rennend.

Toch hield ik een heel naar gevoel aan dit voorval over. Een vreemd en vaag gevoel dat dit nog maar een aanloop was voor iets veel ergers.

Ik kon het dagenlang niet van me af zetten.

Papa belde op, hij zei dat hij nog graag even wilde blijven in ‘s-Hertogenbosch (hij zei altijd die lange naam in plaats van Den Bosch, om zijn stad te eren) omdat er een doopfeest van een nichtje zou zijn en ook nog een verjaardag. Konden wij het nog wel een tijdje uithouden zonder hen? Mama had de week erop toch vakantie en ik was immers niet alleen?

Natuurlijk bezwoer ik hem dat alles prima ging en dat ze zo lang weg konden blijven als ze zelf wilden.

‘Gaat alles wel goed met jullie, doe je niet te veel, pap?’ Dat wilde ik natuurlijk wel even weten.

‘Ja hoor, alles gaat helemaal naar wens, met mama ook en het is heerlijk om weer hier te zijn. Ik krijg er energie van. Heus! Gaat het met jullie ook echt goed, meisjes, vermaken jullie je nog een beetje en eten jullie wel gezonde dingen?’

Natuurlijk ging het met ons helemaal goed en vertelde ik niets over de vorige avond. Ik wilde hun plezier niet bederven. Wel vertelde ik over de trainingen van de komende week en over Adisa’s nieuwe bloes uit de tweedehands winkel. Ze moesten zich vooral geen zorgen gaan maken, daar in het verre Den Bosch. Wij zouden het goed blijven doen met ons tweeën.

Zo. Dus ze zouden waarschijnlijk nog een weekje wegblijven. Ik kon met mama’s pinkaart wat geld pinnen als we tekort zouden komen.

Oké, allemaal prima, maar ergens was er een stemmetje dat me waarschuwde. Heel goed uitkijken, Andrea. Geen gekke dingen doen.

Nee, vooral geen gekke dingen doen.

Hoofdstuk 9

In de vrije week waren John en Ed naar hun ouders afgereisd. Ze zouden een paar dagen weg blijven en Adisa en ik hadden gepland dat we naast mijn trainingen onszelf toch een of twee leuke avonden zouden bezorgen. Tessa uit mijn klas gaf een verjaardagsfeest en ik was ook uitgenodigd. Op mijn vraag of ik mijn zus ook mee mocht nemen omdat onze ouders weg waren, zei Tessa dat het natuurlijk goed was.

We moesten een fles drank of wat te eten meenemen. Het was een zogenaamde Amerikaanse fuif. Op een tafel stond wat iedereen had meegebracht, heel veel flessen drank maar ook zakken chips en nootjes. Veel lekkere dingen. Er werd gedanst en Adisa deed mee. Het lukte haar later op de avond met haar Afrikaanse cd het hele feest een flinke oppepper te geven. Dat gedreun van die housemuziek was helemaal niets volgens haar. En volgens mij ook niet trouwens.

Bijna iedereen danste woest en lachend op de Afrikaanse muziek, ze deden allemaal Adisa's voorbeeld na. Na een tijdje kwamen Tessa's ouders naar beneden om te vragen wat we toch aan het doen waren. De woeste kreten die sommige van mijn klasgenoten en hun vrienden slaakten waren tot op zolder te horen blijkbaar. Adisa werd goedkeurend bekeken de rest van de avond. Het was zo een leuk feest en de salade die Adisa en ik samen in elkaar gedraaid hadden ging schoon op. Ik zag zelfs iemand met zijn vingers over de schotel gaan. Toen hij zijn vingers aflikte, ontmoetten zijn ogen de mijne. Hij knikte goedkeurend tegen me. We kletsten daarna een tijdje en ik lede hem uit hoe we de scholtel in elkaar gedraaid hadden. Leuk was dat, want het was een heel interessante knul. Maar niet zo leuk als John.

Tegen tweeën liepen we met een paar anderen terug naar huis. Adisa en ik moesten nog een stukje verder dan de anderen. Luidruchtig zwaaiend en roepend naar de anderen liepen we door. Met ons tweeën. Maar door de greep van Adisa op mijn arm, wist ik dat we ineens helemaal niet zo vrolijk meer waren, zo met ons tweeën 's nachts in onze stad. Vol ingehouden angst liepen we zo snel mogelijk verder, schichtig om ons heen kijkend.

Maar deze keer gebeurde er niets. Misschien doordat het een doordeweekse dag was. Ik weet het niet.

Gelukkig maar.

Daardoor werden we misschien wel een beetje overmoedig. Het was al een paar keer goed gegaan. Die knullen waren heus niet elke avond op pad. En we waren nu vrij, geen toezicht, er was zo veel te beleven in de wereld van Rotterdam, zoveel te zien buitenshuis. Met ons geheime teken konden we immers alle belagers best aan. Samen waren we sterk. Toch?

Er was nog een film die Adisa graag wilde zien, ze hield de krant goed bij over films en het was toch te gek dat we niet zouden gaan omdat we bang waren die etters weer tegen te komen? We konden toch niet gaan zitten wachten tot John en Ed weer terug waren? We waren toch geen doetjes, en we hadden ons eigen speciale wapen. Nou dan!

We namen de eerste voorstelling. Het was nu toch vakantie en we hoefden niet meer zoveel huiswerk te maken.

Deze keer ging het weer om een film die serieus te noemen was. Adisa had al vaak beweerd dat er te veel Bollywoodachtige films op de wereld waren. Dat die voor arme

mensen in India misschien wel een goede afleiding waren van hun ellende zou goed kunnen. Maar mensen die wel genoeg geld hadden, hoorden dat dan ook uit te geven aan kritische films en zo. Aan goede informatie. Ja, Adisa had soms heftige uitspraken! Ze vond dat we echt moesten weten wat er in de wereld te koop was! Dat het geen zin had om alleen maar leuke, coole dingen te doen. Het moest toch ooit echt eens beter worden in de wereld? Die afgrijselijke ongelijkheid moest toch weg en daarom moesten we echt kennis nemen van dingen. O zo!

Ze was zo beslist in die dingen. Maar als ik er over nadacht vond ik toch wel dat ze gelijk had, ook al was het niet zo leuk om naar een film te gaan over moeilijke en nare dingen, zoals deze film van Boy A.

Deze film heette echt zo en ging over een jongen van een jaar of twaalf die eenzaam was en een vriendje kreeg dat hem tot heel akelige dingen overhaalde: het pesten van en later de moord op een klein meisje. In het artikel uit de krant waardoor Adisa naar deze film wilde gaan, stond dat het eigenlijk ging over die twee jongens in Engeland die een paar jaren geleden een kleuter heel gruwelijk hadden vermoord. Zo maar, uit onvrede met zichzelf en de wereld. Zo ging het in deze film ook, heel gruwelijk. Vooral die andere jongen had er lol in het kind en ook om de andere jongen te kwellen. Terwijl ze zelf nog kind waren. Die ene jongen met wie Boy A bedoeld werd, was eigenlijk helemaal niet zo'n nare jongen, hij was vreselijk eenzaam omdat zijn vader en moeder dronken en te veel weg waren. Het ergste vond ik dat toen hij uit de gevangenis was en het net goed met hem ging, alles weer werd opgerakeld toen hij heldhaftig een meisje redde. Toen ging het helemaal fout.

Mensen vergeven blijktbaar niet.

Papa had ooit verteld van dat experiment met aapjes. Het ging over drie aapjes die ongeveer op dezelfde tijd geboren waren. De ene kreeg gewoon zijn echte moeder, de tweede kreeg alleen zijn moeder om hem te voeden, verder was hij alleen en de derde kreeg een kunstmatige moeder van ijzerdraad, bont eroverheen, met een volle zuigfles erin gestoken. Dat arme beestje zat de hele dag tegen dat ijzerdraad geklemd aan die fles te lurken en vertwijfeld om zich heen te kijken. Hij ging dood, omdat hij niet zonder aandacht van zijn moeder kon. Die andere aapjes niet, hoewel die met alleen de voedingen ook niet bijzonder goed groeide. Nee, natuurlijk niet. Ik weet niet of ik het helemaal goed onthouden heb, maar het kwam erop neer dat je zonder aandacht gewoon niet kunt groeien, niet kunt leven. Ik denk dat het ook wel geldt voor grote mensen. Iedereen heeft het toch nodig dat er iemand naar zijn of haar verhalen luistert. Toch? Ik wel in ieder geval!

'Ik had het ze zó wel kunnen vertellen,' had papa geroepen.'Maar daar moest blijktbaar eerst een wetenschappelijk experiment tegenaan gegooid worden.'

Ik zag zijn triomfantelijke gezicht meteen voor me. Die papa toch.

Zouden die afschuwelijke knullen op straat soms ook niet genoeg aandacht hebben gekregen van hun moeder of zouden ze juist te veel verwend zijn? Als je mijn moeders ervaringen op haar school moest geloven, was het eerder het laatste. Vooral de immigrantenkinderen hadden daar volgens haar last van, de jongens dan.

We praatten over de film, terwijl we gearmd in de buurt van het wijkpark liepen. We hadden een andere weg gekozen dan de vorige keer. Een soort voorzorgsmaatregel. Adisa zei net: 'Ja, maar die andere jongen had een ziekte, een ziekte in zijn hoofd en die maakte slecht. Slecht is ook ziekte! Niet heel veel mensen hebben die, maar...'

Toen stonden ze ineens weer voor en achter ons. Vijf stuks deze keer.

We schrokken zo dat we stokstijf stonden. Ik voelde de schok in Adisa's lijf weerkaatsen.

'Jongens, dat is die vieze zwarte hoer die Rachid te grazen heeft genomen, die smerige lesbo's! Grijp ze!'

Meteen werden we van voren en van achteren vastgepakt. Vier paar handen, bepaald niet zachtzinnig. Degenen die het geroepen had ging voorop. Heel snel werden we in een zijstraat geduwd. Handen op onze mond, zodat gillen of schreeuwen geen zin had. Onze handen werden op onze rug gedraaid, wat heel pijnlijk was. We werden allebei vastgehouden door twee kerels die ons voortsleurden.

Meteen had ik geen flauw benul meer waar we waren. Het was er donker, er was een groot hek, daarachter was een park. Geen lichten bij het hek, het was er doodstil. Alle ramen van de dichtstbijzijnde huizen waren donker. Niemand die ons helpen kon. Denken was onmogelijk, ons verweren ook, wat we moesten doen was geheel aan het noodlot overgeleverd. Ontelbare gedachten schoten door mijn hoofd, als scherpe flitsen, maar ik kon ze niet grijpen, ik wist niet meer wat ik dacht, alleen die verschrikkelijke paniek schrijnde door me heen.

O, ons geheime teken, hoe ging dat ook al weer? Maar dat had helemaal geen zin met onze handen zo op de rug. Dat wisten die knullen blijkbaar nu maar al te goed. Die Rachid had het ze verteld blijkbaar waartoe Adisa in staat was. Ze wilden wraak, pure wraak.

In een klein zijstraatje waar weinig lantaarns brandden werd halt gehouden. Natuurlijk was er niemand te bekennen. Er waren betonnen bloembakken. Er stonden ook huizen, maar de gordijnen waren overal dicht. Donker. Net als het park aan de andere kant van de bakken.

'Mannen, wat doen we met deze hoeren?' Het werd dreigend en vol afschuw gezegd en vervolgens gingen de jongens over in een voor mij onverstane taal.

We werden achter de bloembakken gelegd, meer gegooid eigenlijk. Ik had geen idee waar ik me bevond, was ik ooit in dit straatje geweest? Ik had echter geen tijd om na te denken, maar probeerde me uit alle macht te verweren. Ze waren echter met veel meer en ze duwden een vieze lap in mijn mond, hij smaakte alleen maar vies. Smerig. Mijn mond droogde er onmiddellijk van uit. Onze handen werden met touwen die ze uit hun zakken haalden op onze rug gebonden. Het lag afschuwelijk zo met mijn handen onder mij en de plek waar ik lag rook heel doordringend naar hondenpoep. Ik kon door die lap niet schreeuwen, het had waarschijnlijk ook geen zin in dit achteraf gelegen straatje, maar ik hilde. Kon het niet laten ophouden, mijn gezicht was verkrampd en de tranen druppelden uit mijn ooghoeken. Ik hoorde zelf mijn zielige snikken. Ik had me nog nooit zo afschuwelijk gevoeld.

Adisa hadden ze een eindje verderop gelegd. Een paar bloembakken verder. Ik kon haar niet zien, want ik kon mijn hoofd niet ver optillen. Maar ze moest vlakbij zijn, ook al hield ze zich doodstil. Ik hoorde hoe de kerels met haar worstelden.

Maar opeens hoorde ik haar stem. Ze sprak in een taal die hetzelfde klonk als die van de knullen. Ik kon er niets van verstaan, maar ze klonk ontzettend moedig en streng.

Ik merkte dat de jongens even naar haar luisterenden, maar daarvan werden ze verschrikkelijk kwaad. Het woord 'Allah' viel verschillende malen. Ze schreeuwden door elkaar en ik hoorde dat er werd geslagen. Doffe klappen. Was dat Adisa die werd geslagen? Ik hoorde gekreun, maar wist niet zeker of dat mijn zus was.

Toen grepen ze mij weer en onder het slaken van woedende kreten scheurden ze mij mijn kleren van het lijf. Mijn mooie nieuwe trui werd zomaar kapot getrokken en ik hoorde de stof

van mijn broek scheuren onder hun razende handen. Er flitste een mes toen de broek niet genoeg meegaf. Au, mijn been, ze schoten uit met het mes. Of ze deden het expres. Ik moest dus bloeden! Bloeden voor hun haat voor witte mensen, voor meisjes. Voor ál hun mislukkingen en ongenoegens!

Ik deed mijn ogen stijf dicht om hun afschuwelijke gezichten niet te hoeven zien. Zag toch het witte geverfde plukje haar van de knul die me te grazen nam. Het beeld van het trieste jongetje in de film drong zich onweerstaanbaar aan me op. Au, wat deed mijn been pijn van dat mes. Au, ze deden me vreselijke pijn met hun gesjor, wat afschuwelijk dat ze me mijn kleren... O, God waar ben je, waar ben je? Je moet me redden! Red me in godsnaam van deze razende idioten!

Door de pijn, het ruwe gesjor en de stank was het allemaal zo afschuwelijk dat ik niet meer in mijn lichaam wilde zijn. Het was net alsof ik met mijn hoofd in de lucht sprong en van een grote afstand hing toe te kijken naar wat ze met me deden.

Mijn broek werd naar beneden gestroopt en scheurde verder, ik hoorde het van verre. En mijn bloes en trui werden half over mijn hoofd gedouwd. Een oog was nog vrij. Ik hoorde vanuit de verte alleen hun razende adem en gescheld, hoe ze elkaar opzweepten met hun afschuwelijke stemmen die totaal gek raasden boven mijn arme lijf. Mijn benen werden uit elkaar getrokken. Ook al probeerde ik ze krampachtig bij elkaar te houden, het lukte niet. Toen een heel scherpe pijn, veel erger dan die van het mes in mijn been. Tot in mijn diepste binnenste raasde die pijn, rood en schel en weerlichtend tot in mijn uiterste punten en in mijn hoofd achter mijn ogen. Mijn arme hoofd dat van bovenaf alles moest zien.

O mijn God! Ik wist ineens dat er wel een God was. Maar dat bleek dus een God te zijn die dit liet gebeuren! Een God die meisjes zoiets liet gebeuren, een God die kleine kinderen liet vermoorden zoals in die film en zoals ook veel te vaak in het echt gebeurde. Mijn God! Hoe kan dit? In een flits herinnerde ik me dat Jezus dat aan het kruis ook geroepen zou hebben. Dat had ik ergens gelezen. Maar ik wilde dat helemaal niet weten op dat moment. O, die diepe, zwarte ellende, dat vieze, die ontzettende vernedering...

De doek in mijn mond kreeg ik op een moment naar buiten en degenen die zijn hand op mijn mond had gehouden liet los want ik beet hem, zo hard als ik kon en ik gilde, krijste, gilde zo hard, dat ik het zelf afschuwelijk vond om te horen. Maar ik kon niet anders. Er moest iemand komen om me te helpen. Dat moest, dit kon niet zo doorgaan! Dit moest ophouden! Ik krijste mijn longen uit mijn lijf! Komen, nu, politie, help me! Nu! Grijp die kerels, Grijp ze. Ik ga dood.... Laat iemand me helpen!

Toen de volgende zich op me stortte, gilde ik nog harder. Hij probeerde mijn mond dicht te knijpen, maar het lukte hem niet. Het was belangrijker zijn ding te doen in mij. Zo diep in mij... O God! Ik hoorde zelf hoe mijn stem heel akelig schel krijste. De pijn die onmiddellijk volgde, was nog erger dan door de vorige ellendeling veroorzaakt was. Een messcherpe pijn trok door mijn hele onderlichaam, zo hel en weerlichtend dat ik even wegzakte. Heel even maar, toen was ik er weer om die afschuwelijke werkelijkheid mee te maken. O! Hij ragde op me en slaakte hese kreten. O...

Toen was het ineens afgelopen. Ik hoorde stemmen, andere stemmen. In het Nederlands. Er waren andere mensen, god zij dank, ze kwamen ons redden. De laffe kerels renden meteen weg, waarschijnlijk hun broek in alle haast omhoog sjoerend. De gore lafaards, ze renden weg zo hard als ze konden. Alle vijf.

Toen was er even helemaal niets, want donker en pijn overheersten mij. Mijn geest was er even niet bij. Alles ging op zwart.

Maar op het moment dat ik weer voelde dat er aan me werd getrokken, gilde ik weer hoog en hard. Krijste ik zo hard als ik nooit gedacht had te kunnen krijzen. Het echode in mijn eigen oren. Maar een sussende stem zei me dat het in orde was.

‘Wij zijn er, rustig, rustig maar, je hoeft niet meer bang te zijn, het komt allemaal in orde, je bent veilig, meisje toch, je bent veilig, wij zijn er.’ De sussende stem zei het allemaal dicht bij mijn ene oor. Ik werd een beetje omhoog gehesen, vier handen voelde ik en durfde mijn ogen weer open te doen.

Een kale man met een vriendelijk gezicht boog zich over me heen.

‘Waar is Adisa?’ krijste ik meteen. ‘Waar is ze, waar is mijn zus?’

‘Ik ben hier, ik ben hier, Andrea, ik ben hier, vlak bij jou.’

Ik hoorde inderdaad dat zij het was en ze pakte mijn hand en kustte die. O, o, het was dus echt afgelopen, die hel waar die ellendelingen me in geduwd hadden. Echt afgelopen. Maar ik lag nog wel halfnaakt in de hondenpoep.

Ze sleepten me achter de plantenbak vandaan, uit die gore stank, en ze legden een warme deken, die lekker schoon rook, over me heen. Heerlijk, die deken. Ik rook hem in een flits. Maar ik kon niets anders doen dan huilen. Krijsend huilen en mijn benen optrekken, zo ver mogelijk, zodat die wond aan mijn onderlijf beschermd kon worden. Mijn lijf deed zo’n pijn.

O God.

Ver weg hoorde ik de sirene van de ziekenauto. Hij kwam dichterbij.

De mannen trokken me half overeind en eentje steunde me in mijn rug. Hij sloeg zijn armen om me heen, maar ik vocht en krijste om losgelaten te worden.

‘Och mèske toch,’ zei hij sussend, ‘ik ben het, ik doe je geen pijn, mèske, ik bescherm je.’

De manier waarop hij ‘mèske’ zei, kalmeerde me ineens. Zo zei papa het vroeger ook altijd als ik verdriet had en huilde: ‘Mèske,’ met een platte Bossche ‘è’. Net zoals papa me altijd noemde, vroeger, en soms nog wel.

Ik keek de man aan en hij herhaalde het magische woord. Zag blijkbaar dat het werkte.

‘Papa,’ gilde ik toen, ‘papa, kom!’

‘Het is al goed, mèske, ik ben er al, je papa komt straks maar nu ben ik er al. De ziekenauto komt zo, rustig maar, je wordt geholpen en die kloodzakken zijn gepakt, we hebben er twee en die andere komen nog wel. Wees daar maar gerust op. We pakken ze en ze gaan naar de gevangenis! Ze komen hier niet mee weg! Dat is zeker!’

De ziekenauto kwam met luide sirene het straatje in en ik werd op een brancard gehesen en in de lichte binnenkant van de auto gereden. Met een klik gingen de wielen ook naar binnen. Adisa ging naast me zitten en aaide over mijn hoofd. Achter haar zat een man met een geelgroen pak aan. Hij voelde mijn pols en vulde een naald met een vloeistof uit een flesje. Hij aaide met iets koude over mijn arm en stak toen de naald erin. Het deed even pijn. Bijna meteen voelde ik een duizeligmakende beweging in mijn hele lichaam. Ik zakte weg in een diepe soort slaap met heerlijke, lichte wervelingen als van engelenvleugels. O, o, o, wat heerlijk, God leek ineens heel dichtbij met ook nog een lichte zang van engelen die mij met hun zachte witte handen vasthielden. O, wat een mooie muziek maakten ze...

Toen de engelendroom voorbij was, bleek ik in een bed te liggen. Adisa lag met haar hoofd op mijn bed en het was helemaal stil rondom ons. Helemaal stil, ik snuffte om te voelen of dat ik er nog was en maakte Adisa zo wakker. Ze keek me knipperend maar wel liefdevol aan.

‘Andrea, zusje,’ was alles wat ze zei.

Het was zo fijn te voelen dat alles goed was hier, dat ik nu veilig was in dat witte bed en dat Adisa naast me zat.

Tot er opeens iemand binnen kwam. Een politieagente. Ze had hetzelfde uniform aan als een man, maar het was een vrouw, een oudere vrouw die vriendelijk naar me glimlachte.

Adisa ging half overeind zitten, leunde met haar wang op haar hand. Ze keek nog een beetje sloom, toen de vrouw begon te praten.

‘Zo meisjes, ik ben commandant Brinkman. Jij heet Andrea Hendriks, is het niet? Ja, we moeten toch even praten, ook al heeft je zus al het een en ander verteld.’

Ze pakte haar tas en zocht iets, een opschrijfboekje kwam te voorschijn en ook nog een pen.

‘Je bent dus door vijf jongens gepakt, meegenomen en... in dat straatje overweldigd.’

Ze zei niet het woord dat me ineens voor de geest kwam. Mijn onderlichaam deed nu geen pijn meer, maar ik herinnerde me opeens die gillende, krijsende pijn. Samen met het afschuwelijke geschreeuw van die knullen, de stank van hondenpoep. Ja, die stank, die zal voor mij voor eeuwig verbonden blijven aan deze vreselijke avond.

Ik sloot mijn ogen, het bibberen begon weer. Ik wilde niet eraan herinnerd worden.

‘Kom Andrea, niet slapen, deze mevrouw wil weten. Ze helpt ons, ze gaan die kloot... die kerels pakken, jij moet helpen. Andrea! Ik help ook.’ Adisa pakte mijn arm vast en aaide erover.

Ik deed mijn ogen weer open en keek Adisa aan.

‘Ja, zusje, het moet echt, ze moeten gepakt. Toch? Je moet aangeven.’

‘Aangifte doen,’ zei de mevrouw in het uniform. ‘Je kan beter aangifte doen als je wilt dat ze veroordeeld worden.’

Ze keek me een beetje streng en toch aardig aan.

‘Wil je dat ze straf krijgen?’ vroeg ze toen.

‘Ik, eh... ja, ik wil dat wel, maar wij... we kunnen nooit meer samen op straat lopen, Adisa,’ zei ik en begon weer te huilen. ‘Niet meer als het donker is en ook niet meer als het overdag is. Dat kan niet meer. Die afschuwelijke klootzakken komen altijd weer.’

‘Niet als wij ze oppakken want verkrachting is een heel ernstig delict waarvoor ze moeten zitten, in de gevangenis, een hele tijd.’ De vrouw in het uniform zei het langzaam en ernstig.

’Wil je dat?’

‘Ja, dat eh, ja, dat wil ik zeker!’ Ineens was ik klaarwakker, natuurlijk moesten die ellendelingen, die misdadigers naar de gevangenis. Als Adisa en ik niet eens meer op straat konden lopen in onze eigen stad! Natuurlijk!

Ik ging met een ruk overeind zitten en werd meteen duizelig. Viel achterover op het kussen. Zwarte cirkels tekenden zich af achter mijn gesloten oogleden.

‘Je moet rustig liggen, dat zei de nurse,’ Adisa boog zich bezorgd over me heen.

Op een kiertje opende ik weer mijn ogen. De mevrouw keek even naar me, pakte toen het notitieblok stevig vast en begon te schrijven. Alle formaliteiten werden gelukkig snel afgehandeld. Nog een handtekening, waarvoor ik toch weer overeind moest komen. Weer die duizeling. Minder nu.

‘Moeten we papa en mama bellen in Den Bosch?’

Dat was de volgende vraag. Adisa keek me vragend aan en ik sloot weer afwerend mijn ogen, wilde ze geen verdriet doen, ze geen zorgen bezorgen nu zo net zo lekker in papa’s lievelingsstad waren. Nee, dat wilde ik niet.

De dokter wilde het echter wel. Ze kwam toen de politievrouw wegging en zei: ‘Ja, Andrea, jullie ouders moeten wel komen als ze niet al te ver weg zijn. Dat is noodzakelijk bij minderjarigen. Zal ik ze bellen?’

‘Nee, ik bel wel.’ Adisa pakte de telefoon van haar over en keek eerst op haar horloge. ‘Maar dokter, het is heel veel laat en onze vader is ziek, heeft Pfeiffer.’

De dokter dacht even na en besloot toen: ‘Nou, bel dan morgenochtend. Jij kunt hier ook blijven vannacht, je kunt nu niet alleen naar huis. Er staat hier een leeg bed. Kruip daar dan maar in.’

Ze wees met haar hoofd naar het lege bed naast me.

‘En als er een opname is vannacht, kunnen we vast wel een ander bed vinden op de afdeling. Blijf vannacht maar hier. Ik laat wel een nachtjapon en handdoek brengen voor je. Oké, nog iets?’

‘Ja, dokter.’ zei Adisa aarzelend. ‘Ik heb zo’n hoofdpijn, ze mijn hoofd tegen de straat geslagen, paar keer.’

‘Ga liggen.’

De dokter maakte korte metten. Adisa werd onderzocht met een ding dat ze tegen Adisa’s ogen hield. Ze leek naar binnen te kijken in Adisa’s hoofd.

‘Ik denk, meisje, dat je een lichte hersenschudding hebt. Gelukkig dat je zulk dik haar hebt, dat heeft de klap en beetje verzacht.’

Ze deed het ding weer in haar doktersjas en bleef even staan kijken. Deed toen nog wat onderzoeken op Adisa’s lijf en benen.

‘Was je misselijk na die klappen tegen je hoofd?’

‘Ik was toch misselijk van die kerels, heel veel misselijk,’ zei Adisa met walging op haar gezicht.

‘Dat snap ik, ja dat snap ik heel goed,’ zei de dokter met een begrijpende glimlach naar ons alle twee. ‘Moest je overgeven?’

‘Nee, ik heb geslikt, heel veel.’ Adisa moest bijna huilen toen ze het zei. Ik zag dat ze het binnen hield. Net zoals ze het overgeven had tegengehouden blijktbaar.

‘Blijf vannacht maar goed plat liggen hier, je bent nu ook patiënt,’ zei de dokter. ‘Met hersenschuddingen moet je voorzichtig zijn, je kunt er lang last van houden. Morgen laten we even een e.e.g. maken, dan weten we meer. Ja?’

We zeiden allebei braaf: ‘Ja dokter, dag.’

En de dokter ging naar de deur. ‘Sterkte meisjes!’ Met een vriendelijke knik liep ze de gang op.

‘Wow,’ zei Adisa met een zucht, ‘ik dacht ik heb alleen messteken in mijn arm.’

‘Heb je dan messteken in je arm?’ Ik vroeg het vol ontzetting.

‘Ja, niet zo erg, hoor.’

Ze schoof de mouw van haar ziekenhuisjak omhoog en toonde een wit verband om haar hele rechterarm.

‘Weet je wat ze zeiden?’ Ze moest even slikken. ‘Ze zeiden: een zwarte kan niet verkracht worden omdat alle vieze zwarten hebben aids, zij ook krijgen aids dan. Dat kon dus niet, so ze hebben mij met hoofd tegen straat geslagen. Om me pijn te doen en neder te maken.’

‘Om me te vernederen,’ zei ik automatisch.

‘Om me te vernederen,’ zei Adisa gehoorzaam na. ‘En ze zwaaiden met mes en maakten bloed op mijn arm. Gelukkig niet mijn zicht.’

‘Gezicht,’ zei ik weer en toen moesten we ineens allebei lachen en daarna weer huilen, samen in een bed. Want bij de overgang van het lachen naar het huilen wipte Adisa automatisch over naar mijn bed.

Ze hadden niet eens een ander bed hoeven te gebruiken voor haar want we sliepen in één bed, de hele nacht. Na de medicijnen van de avondzuster en de schone nachtjapon, vers water op het kastje, sliepen we bijna direct in. Ook door de pil die we allebei hadden kregen, denk ik wel.

Toen de nachtzuster kwam en met een lampje in mijn ogen scheen, werd ik even wakken en zag ik in een flits een glimlachje. Meteen sliep ik weer verder met Adisa’s warme lijf tegen me aan. Heerlijk veilig. Ik droomde niet, daar zorgden de pillen waarschijnlijk voor. Toch zat de ervaring van die avond nog heel dichtbij...

Om half acht belden we mama en papa. Dat zorgde direct voor grote opschudding in het huis van mijn tante. Ik hoorde mama meteen huilen aan de telefoon, toen ik zei dat we allebei in het ziekenhuis lagen. Niet alles wilde ik meteen door de telefoon vertellen, maar mama begreep het toch wel. Ze gaf papa vervolgens en weer moest ik het verhaal vertellen. Maar het woord ‘verkrachting’ kon ik niet uit mijn mond krijgen.

‘We komen meteen, welk ziekenhuis?’ vroeg papa zakelijk.

Dat moest ik eerst aan Adisa vragen. Het bleek het Academisch ziekenhuis te zijn.

‘En Adisa? Wat heeft zij opgelopen?’ wilde papa nog weten.

‘Ze heeft messteken en een hersenschudding.’

‘Een lichte hersenschudding,’ riep Adisa meteen aan haar kant van de telefoon. ‘Geef mijn hartelijke groet!’

‘Rij voorzichtig, hoor, papa,’ kon ik niet nalaten te roepen.

‘Daar kun je op rekenen, mèske van me.’ Papa klonk bezorgd en een beetje jolig tegelijk, net alsof hij me niet wilde laten merken dat hij erg geschrokken was.

Binnen twee uur stonden ze aan onze bedden. Adisa was in haar eigen bed gaan liggen na het douchen. Ze was voor haar doen ongewoon bleek. Grauwig eigenlijk. Het was dus waarschijnlijk wel echt een hersenschudding. Na het ontbijt werd ze met bed en al weggereden voor het e.e.g.. Daardoor kwam het dat ik papa en mama alleen ontving

Mama huilde meteen toen ze het erge woord hoorde.

’O, ik dacht het al, ik dacht het al, ik dacht het al, die afschuwelijke... En, ben je erg gewond geraakt en hebben ze je de morning-afterpil gegeven? Dat moet echt hoor!’

Ik wist niet wat ze bedoelde en keek vragend, maar papa was al bij de deur. Hij zei: ‘Ja dat moet echt, zo’n kuurtje pillen dat ervoor zorgt dat je in ieder geval geen baby krijgt van die klootzakken. Ik ga het meteen even aan de dokter vragen.’

Hij kwam pas na een tijdje terug. In de tussentijd had mama me het hele verhaal laten vertellen, ook uitgelegd dat zo’n morning-afterpil echt nodig was en we huilden allebei.

Toen papa terug kwam, lachte hij een beetje en zei: ‘Ze hebben alle voorzorgsmaatregelen getroffen die nodig waren, je hoeft nergens bang voor te zijn. Alles gaat goed nu, je moet alleen een tijdje rust nemen. Dat wordt dan samen rusten, gezellig!’

Tegen de tijd dat Adisa terugkwam, had papa al beneden lekkere dingen gehaald. Saucijzenbroodjes. Maar Adisa lustte er niets van. Het grauwig was erger geworden en ze lag na de hartelijke begroeting waarbij ze ook moest huilen, met gesloten ogen een tijdje in haar bed.

Papa keek bezorgd naar haar en mama moest alweer huilen.

‘Zit ik straks met drie mensen in huis die moeten rusten,’ zei ze later, toen we alle twee weer wat beter te spreken waren.

‘Nou, met mij gaat het al beter, ik kan ze wel verzorgen als jij naar school bent, maak je maar geen zorgen.’ Papa keek trots naar ons. ‘Ja, als ik in mijn stad ben, gaat alles meteen beter.’

‘Waarom gaan we dan niet in jouw stad wonen, pap, dan gaat het met ons misschien ook wel beter!’ Het schoot er ineens uit bij mij.

‘Ja, daar zeg je me wat. Zunne goeie hebben we nog niet gehad! Ja, waarom dóen we dat eigenlijk niet?’ Papa keek ons alle drie glunderend aan. Hij lachte van oor tot oor. Gaan naar zijn stad, dat maakte hem pas gelukkig. We zagen het alle drie.

‘Wow, ja voor mijn werk maakt het niets uit en in mijn stad hebben we echt minder van die kloothommels rondlopen en dan komen we die van jullie ook meteen nooit meer tegen.’

Mama keek bezorgd. Het zou voor haar een hele verandering betekenen, zij was in Rotterdam geboren. Hier woonde ook haar familie. Hoewel dat maar een tante en een oom met twee nichten betrof. En haar oude moeder, mijn oma.

‘We hebben ons hele huwelijk in jouw stad gewoond, schat...’ papa zei het vragend en wat aarzelend.

Mama keek nog steeds weifelend. Adisa en ik keken vol spanning toe hoe ze beiden reageerden. Ik realiseerde me dat het wel een heel vreemd moment was om zoiets te bespreken.

‘Maar ik zou heel graag...ja... mijn familie...’ Papa aarzelde en legden zijn grote hand met de rode haartjes op de arm van mama. ‘Ja, het is natuurlijk wel een heel grote verandering, maar vanuit mijn stad kan ik toch makkelijk mijn basis bereiken, het maakt eigenlijk niets uit en daar hebben we ook scholen, een heleboel zelfs. En de kinderen zijn daar een stuk liever, denk ik zo... Dat is ook gemakkelijker voor jou op je nieuwe school, denk je niet?’

Adisa en ik wisselden een blik en keken toen vragend naar mama. Wij wilden hier allebei ook wel weg, vooral na vannacht. Ik wist nog dat ik papa’s stad ook leuk gevonden had, met die markt middenin, de oude straatjes nog vanuit de middeleeuwen en die majestueuze kathedraal. Dat Carnaval hoefde niet zo nodig voor mij, maar ik zou het zeker op de koop toenemen. Ja, het was eigenlijk een héél goed idee van mij!

‘Ja, nou, wat moet ik zeggen als jullie zo gaan kijken,’ mama schokschouderde. ‘Ja, het is natuurlijk wel zo dat jullie die kerels dan nooit meer tegenkomen en dat de kinderen daar liever zijn, dat geloof ik ook wel. Maar ik kan niet met zo’n zachte ‘g’ praten, dan hoor ik er niet bij! Nemen ze me dan wel serieus op school?’

‘Ach mèske toch, dat leren we jou dan toch gewoon, het is ook veel beter voor je keel, zeker in het onderwijs als je zo veel moet praten!’

Mama was al half om, ik zag het goed.

‘Nou, we praten er nog wel over.’

Papa zei het op het moment dat er een verpleegkundige binnenkwam die hem vragend aankeek. Hij begreep meteen wat ze bedoelde. Hij greep de plastic zak met onze vuile kleren en stond op.

‘Ja, we gaan al, ik kom vanmiddag terug. Dan nemen we ook schone kleren voor jullie mee. Dag lieve meisjes, passen jullie goed op jezelf?’

’s Middags hadden ze het besluit al genomen. Ik zag het meteen toen ze binnenkwamen.

‘Dus we gaan écht verhuizen?’ vroeg ik meteen na de begroeting.

‘Ja, misschien wel. We kunnen ons huurhuisje hier gemakkelijk opzeggen en dan daar een leuk huis op de kop tikken. Wie weet wel kopen. Ik heb mijn zus al gebeld dat ze moet uitkijken naar een leuk kietje voor ons.’

‘Kietje?’ Adisa keek mij vragend aan.

‘Dat is Bosch’ voor een leuk huis.’ Ik keek papa vragend aan. Hij knipoogde naar me. Hij wilde, denk ik, zeggen dat mama nog niet helemaal om was.

We mochten mee naar huis. We hadden na het doktersonderzoek niets meer waarvoor we in het ziekenhuis hoefden te blijven. Adisa zou de uitslag via de telefoon krijgen. Mij was medegedeeld dat ik voor psychologische begeleiding terug zou kunnen komen op de poli. Ik vertelde het tegen mijn ouders.

‘Nou, we zullen zien of dat nodig is. Eerst maar eens op huis aan,’ zei papa met een lachje naar mij en Adisa.

We gingen meteen nadat we onze schone kleren aangetrokken hadden. Mama met Adisa gearmd en ik met papa, we gingen eerst langs de verpleegkundigenpost om gedag te zeggen. Toen naar buiten.

Even voelde ik angst toen we buiten in de auto van mama’s vriendin stapten. Maar die vrees was snel weg, mijn grote, sterke papa hield mijn hand vast. Hij zag dat ik bang was en gaf me een kneepje..

Samen met Adisa achterin naar huis. Een beetje veel later dan gedacht...

Thuis werd de grauwheid van Adisa al snel minder. Ze bleef die eerste dagen op de bank of in bed, voelde zelf dat dit nu belangrijk was. Gelukkig maar. Eerst was dus na het incident alle aandacht naar mij uitgegaan, hadden ze alleen naar haar arm gekeken en verder niet. Gelukkig dat die hersenschudding nog in het ziekenhuis ontdekt was.

Het was heerlijk om weer met onze ouders samen thuis te zijn, we werden verwend en het was gezellig, ook doordat papa niet meer zo zwak bleek. We voelden ons echt fijn met elkaar, papa zei het een paar keer en mama knikte dan. Wij ook. Het was gewoon zo.

Vooraf toen John en Ed op bezoek kwamen. Daarvan knapten we allebei nog meer op. Ze waren beiden woedend op die rotknullen en maakten allerlei plannen om wraak te gaan nemen. Maar Adisa en ik maanden hen om het vooral toch niet te doen. We wisten ook niet helemaal hoe die kerels er eigenlijk uitzagen. Herinnerden ons alleen de naam Rachid. Ze konden toch moeilijk met hun tweeën een groep van vier of vijf van die kerels met groene of zwarte capuchons op gaan staan wachten. En dan nog, met hun tweeën hadden ze geen schijn van kans.

‘Die sweatshirts met die capuchons zouden verboden moeten worden,’ zei Ed. ‘Je kunt zo helemaal niet zien hoe ze eruit zien. Dat zou voor de politie ook fijner zijn, denken jullie niet?’

Wij vonden het natuurlijk een goed idee. Maar ja...

‘Ja, hé, die taal,’ zei ik toen ineens. Hé Adisa, hoe kwam het eigenlijk dat jij die taal tegen hen ook ineens kon spreken?’

‘Och, in mijn land iedereen kan beetje Arabisch praten, moslims heel veel. In Afrika veel moslims. Veel mensen ook echt bezig met Koran en die taal van Koran echt Arabisch. In mijn taal ook Arabisch woorden, best veel.’

‘Ze keken gek toen ik ineens zo praatte. Ik zei iets uit Koran, dat ze vrouwen met respect moeten doen. Ik kreeg het zo maar in mij.’

‘Moeten doen?’ vroeg Ed.

‘Moeten behandelen,’ zei ik. ‘Ja, ze moeten vrouwen met respect behandelen, net zoals jullie doen en taartjes en lekkere koekjes voor ze meenemen. Dan wordt de wereld tenminste een beetje leuker.’

Maar ik wilde niet de hele tijd over die klootzakken praten, dat waren ze helemaal niet waard. Voor mijn gevoel gingen we morgen verhuizen naar papa’s stad, dan hoefden we waarschijnlijk nooit meer bang te zijn voor juist dat soort kerels. Heerlijk! Maar ik zei het nog

niet tegen John en Ed want het was nog niet zeker en het enorm grote nadeel zou zijn dat we hen niet meer zo vaak zouden kunnen zien.

Tja, elk nadeel....

Toch was het niet zo snel allemaal over bij mij. 's Nachts klom ik iedere keer bij Adisa in bed als ik weer afschuwelijk gedroomd had van die overval. Ze maakte dan meteen plaats voor mij, sloeg haar arm om me heen en we sliepen samen verder. Bij haar voelde ik me veiliger dan in mijn eigen bed er vlak naast. Gek was dat eigenlijk, maar het was gewoon zo. Papa, die mij een keertje hoorde gillen 's nachts herhaalde het aanbod van de dokter. Maar ik zag het helemaal niet zitten om naar zo'n zielenknijper te gaan. Met papa praten en in de keuken tijdens de afwas of het koken met mama was mij genoeg. En 's nachts bij Adisa in bed, dat hielp ook fantastisch.

Er zat me echter één ding dwars en op de derde nacht weer thuis, naast haar in bed, vroeg ik het toch: 'Adisa, die rotkerel had gezegd dat alle zwarten aids hebben. Hoezo zei hij dat? Jij toch niet?'

'Ja, veel zwarten hebben aids. Iedereen weet. Ik denk niet. Dat denk ik. Maar ik ook verkracht. Dat heb ik niet verteld nog. Het was heel erg, moeilijk te zeggen. Mensen in mijn land praten niet over dingen als die.'

'O, zus! Wat afschuwelijk! Dus jij bent ook al verkracht? Vertel, dat is goed, dat zal je opluchten.'

'Ik weet niet, maar eh... zal ik nou zeggen?'

'Ja, vertel het me maar, dan ben je het een beetje kwijt. Ik luister naar je.' Ik sloeg mijn ene arm nog wat steviger om haar heen.

'In mijn land, mijn ouders dood waren gemaakt. Ik moest vluchten 's nachts. Donker, erg donker en ik lopen, lopen, lopen. Honger, we hadden niet veel eten thuis. Ik honger, erge honger, dorst ook. Maar veel mensen hebben honger in mijn land. Komt door oorlog. Ik ben gepakt door man, slechte man, hij'

Hier hield het verhaal op. Ik voelde schokken door haar lichaam gaan.

'Je hoeft het niet te vertellen als het te erg is, hoor zus. Je hoeft het niet...'

'Ja, moet wel. Ik nog niks verteld over slechte man. Niemand.'

Ik wachtte en hield haar stijf vast.

'Ja, die man, heel rijk. Ik zag zijn auto en ik zie hij is niet op slot. Ik ga in achterbank, voor achterbank liggen, onder dekbed en hij komt en gaat rijden. Mij niet zien. Heel ver. Rijden, rijden, ik weet niet waar. Ik moet plassen, heel erg plassen. En ik had zo veel honger. Bij grens, ik hoorde het is grens, zij vragen papieren, maar zij kijken niet in auto, ik had die dekbed over mij gedaan. Deze man in uniform, van leger. Ik kijk heel voorzichtig, zie uniform. Zij kijken niet goed bij grens, niet goed in auto kijken. Ze mij niet zien. Goed, maar later, hij stopte en ik kom uit, heel langzaam en hij kijken. Heel verbazing. Ik spring uit auto om plassen te gaan. Toen hij mij gepakt. Heel veel gepakt, net als jij. Heel erg vreselijk! Midden in bush, niks mensen, niemand.'

Ze hijgde even, en bibberde. Zo hard schokte ze dat ik haar echt goed moest vasthouden, wilden we niet uit bed vallen. Toen begon ze ineens te huilen, zo hard te huilen, dat ik het wel moest smoren met het dekbed. Ik wilde niet dat mijn ouders wakker zouden worden.

‘Die man heel veel klootzak, slaan mij ook en twee, drie keer wilde hij gaan in mij met heel veel slaan. Heel hard hij gedaan. Toen hij ook plassen en ik mijn geheime teken gebruikt. Maar het ging niet goed. Was te vlakbij. Hij weer slaan, heel hard. Toen ik zijn pistool gepakt, lag op de grond, heel vlug, en ik schieten. Ik weet hoe een pistool te schieten. Papa geleerd mij. Man dood, eerst niet, toen nog een keer schieten, in hart. Toen dood.’

Ik werd ijskoud. We bibberden nu allebei, schokten echt heftig. Nog steeds hielden we elkaar stijf vast, alsof we elkaar aan het redden waren. Alsof we diep zouden vallen als we elkander loslieten. Mijn God, mijn zus had een militair doodgeschoten. Maar het was zijn eigen stomme schuld. Hij had haar gepakt, geslagen, haar net zoals mij gebeurd was ook ver... Wat een afschuwelijk rotwoord was dat toch. Adisa schokte in mijn armen alsof ze geëlektrocuteerd werd en ze huilde erbarmelijk. Maar ze wist goed dat ze te veel geluid maakte want ze propte zelf het dekbed in haar mond. De ellende moest er alleen echt uit nu. We beseften het allebei en ik hield haar vast alsof ze in levensgevaar boven een afgrond hing.

Na enige tijd vertelde ze toch verder, snikkend: ‘Man dood, ik niemand vertellen, nee ik kan niet. Ik geld gepakt uit auto, veel geld en ook pistool voor als nog meer rotkerels komen. En kleren en tas van de man en in tas paspoort van vrouw. Vrouw lijkt op mij, zelfde haar, nog jong. Net als ik jong, misschien zijn dochter. Ik weet niet, gelukkig ik weet niet.’

‘O ja, wat een geluk en is dat jouw paspoort nu?’

‘Zij heet Adisa.’

‘En jij? Is Adisa niet jouw eigen naam dan?’

‘Ja, heel gek, echt gek, ik ook Adisa, maar andere achternaam. Veel meisjes naam Adisa in mijn land.’

‘Wow, dat is dan een wonder. Een écht wonder. Wat een geluk, wow, de goden hebben jou toch willen helpen en die kerel die moest gewoon dood en dat heb jij dan even gedaan. Goed zo! Goed zo!’

‘Mijn achternaam, van mijn vader naam is Akraba. Maar ik houd de achternaam van haar, Okroiko, haar paspoort. Ik ken haar niet. Zij moet goed meisje zijn, heel goed, zij geeft haar paspoort aan mij, dus...? Zij dood, misschien niet, maar toch helpt zij mij, heel goed, heel veel helpen. Meisjes, vrouwen altijd moeten helpen elkaar. Altijd en op alle plaatsen. Maar mijn eigen naam van mijn vader, Akraba, heel mooie naam, ik vergeet nooit. Nooit!’

Met een snik in haar stem herhaalde ze die naam een paar keer.

Ik zei hem na: ‘Adisa Akraba.’

Nog een paar keer zeiden we hem samen: ‘Akraba. Adisa Akraba, Adisa Akraba.’

Het klonk als een bezwering en het was even dood- en doodstil in de kamer. De echo van die namen met de dubbele A zongen rond en rond. Adisa Akraba. Zo vol klankrijke A's. Het klonk een beetje als een liedje, een vrolijk klein liedje.

Toen vertelde ze verder: ‘Ik naar Liberia gegaan en naar vliegveld. Niet moeilijk met geld een ticket kopen en ik weet nog van vader, hij verteld. Hij ook gezegd: Nederland is goed land, mensen helpen andere mensen, arme mensen. Daarom ik naar Nederland gegaan.’

Het was even een tijdje stil, ik voelde dat ze al minder schokte, maar ze bibberde nog erg.

‘Volgende keer ik vertel andere dingen. Nu niet. Wij moeten slapen.’

We draaiden ons in de slaapstand, maar ik voelde nog steeds kleine schokken door Adisa's lichaam gaan. Mijn trillen was al minder. Ik aaide Adisa over haar haren en rug. Ja, we moesten inderdaad slapen, als we maar niet droomden over al die afschuwelijke dingen...

Die nacht sliepen we allebei slecht. Adisa werd telkens met een schok wakker, ze wist dan even niet waar ze was. Natuurlijk bracht ik haar dan terug naar de Nederlandse werkelijkheid en troostte ik haar weer in slaap. Het hele afschuwelijke avontuur in die donkere jungle kwam gedurende de nacht weer terug, in fases. Ze had het al die tijd heel ver weg gedrukt. Nu kon het eindelijk een beetje helen. Ik dacht aan al die vrouwen en meisjes in haar land en in andere Afrikaanse landen die zo afschuwelijk behandeld waren. O God, al dat verdriet op de wereld. Al dat diepe, diepe verdriet, hoe kon dit toch de bedoeling zijn? Was dat dan onze eigen vrije wil, zoals de leraar maatschappijleer ooit had gezegd? Ik kon het niet geloven. Wel geloofde ik die dagen steeds meer in een alles bestierende God, ook al hadden wij thuis dan geen geloof. Steeds meer begon ik te geloven dat al dat gedoe met religie helemaal niet nodig was om een relatie met God, hoe die ook heette, te hebben. Al die eeuwen en eeuwen hadden mensen de behoefte gehad om tegen een boven alles staande macht te praten en offers te brengen. Ik bracht dan wel geen offers, ik had lief, ik hield van mijn ouders en mijn zussen. Maar in zulke nachten als deze, als ik dat schokkende lichaam waarmee zulke afgrijselijke dingen waren gebeurd zo vlak naast me voelde, heel vreemd, maar op zo'n moment voelde ik God ook dicht bij me. Er moest een bedoeling zijn met al dat lijden. Ik had alleen geen enkel idee welke maar wie weet kwam ik er nog wel achter. In ieder geval zou ik erover nadenken en er met Adisa over praten.

Hoofdstuk 10

De volgende dagen praatten we er nog een paar keer over, maar ze wilde niet dat ik het tegen onze ouders vertelde. Maar dat deden we uiteindelijk toch. Papa reageerde er heel goed op.

‘Ja, zei hij. Het is zo gewoon voor mannen in veel landen om vrouwen zo vreselijk respectloos te benaderen, gebruiken meer eigenlijk. Ik denk dat wat je gedaan hebt, de enige mogelijkheid was. Ik kan wel zeggen dat je geluk hebt gehad en het was natuurlijk geen moord, maar zelfverdediging. Dat is een ding dat zeker is.’

Dat woord was nog niet bij mij opgekomen: zelfverdediging. Ja, dat was het. Ze kon alleen maar zichzelf verdedigen bij zo’n vreselijke aanval. Natuurlijk!

Ik zag dat Adisa dat woord zat te herkauwen. Ze klaarde ervan op, rechtte haar rug. Ja, zelfverdediging dat was het, ze had immers niets anders kunnen doen.

‘Je kunt het ook zo zien, ‘zei papa, ‘eigenlijk heeft die man ervoor gezorgd dat jij hier bij ons kon komen. Een goed daad dus, nou ja, bijna dan...’

‘Hoe kwam je eigenlijk op het idee om naar Rotterdam te komen?’

‘Iemand in het vliegtuig zei: ‘Rotterdam is een goede Nederlandse stad, goede mensen, veel werk in havens.’

‘Ja, dat is waar, tenminste als je een man bent, dan kun je wel werk vinden in de havens.’

‘Ik ben blij dat ik naar Rotterdam gegaan ben.’

‘Hé, je zegt een heel goede Nederlandse zin, zonder fouten,’ het ontsnapte me zo maar en we lachten allemaal.

‘Ja, je Nederlands gaat zeker vooruit,’ zei papa nu ook. ‘Je wordt nog een professional.’ Hij wachtte een, keek ineens heel serieus en zei: ‘Maar één ding, Adisa, even serieus: je moet wel even naar het ziekenhuis om je te laten testen of je soms seropositief bent geraakt door die kerel. Dat vind ik echt nodig.’

De volgende dag gingen Adisa en papa samen naar het ziekenhuis voor bloedprikken. Ze hoefde geen afspraak te maken, pappa had gebeld, ze kon zo door. Het zou wel een week duren voor ze de uitslag zou krijgen. De test legde wel een kleine schaduw over ons samenzijn, maar niet heel erg. We vertrouwden dat die militair okay was. Dat moest wel. Voor ons gezin.

We rustten een paar dagen goed uit, kookten uitgebreid en aten veel lekkere dingen. En toen was de vakantie om en wilde Adisa beslist weer naar school. Ik ook.

Samen fietsten we in de vroege ochtend door de kille nevelslierten naar onze school. We waren niet bang, overvallers slapen altijd uit, doen ’s nachts hun rottige dingen. We hadden het niet eens over die ellendelingen.

Maar het viel wel even flink tegen, zo vroeg opstaan, bah. Ik was ook niet meer gaan trainen, John had de coach verteld wat er was gebeurd en hij had me gebeld om me zijn medeleven te betonen. Ook had hij gezegd dat ik deze keer maar even niet met de wedstrijden

mee moest gaan doen. Volgende keer beter. Hij had gelijk, ik had nu even wat anders aan mijn hoofd, ook al was het toch wel een behoorlijke domper geweest.

We hadden afgesproken dat we er op school niet over zouden praten. Er was nu wel genoeg over gepraat en de andere meisjes zouden er alleen maar rellerig over doen. Iedereen in Rotterdam wist dat dit soort dingen voorkwam en dat je 's avonds op straat erg moest uitkijken. Ja, dat was gewoon zo, en als het je dan een keer overkwam, dan kon je dat beter maar niet aan de grote klok hangen.

‘Als we gaan verhuizen moeten we wel naar een andere school, Adisa,’ zei ik toen we bijna bij school waren.

‘Ja, andere school, dat is niet leuk, maar voor papa en voor ons ook beter.’ Ze zei het met een berustende glimlach, liep naar de fietsenstalling en zette haar fiets met de ketting op slot.

‘Misschien stelen ze in Den Bosch minder fietsen?’ zei ik hoopvol.

‘Ach, mensen stelen overal!’ Adisa was er stellig van overtuigd dat je een bezit als een fiets eigenlijk naast je bed zou moeten parkeren, als je hem wilde behouden.

Het bericht over Adisa's eventuele besmetting kwam inderdaad een week later en het was goed. Adisa was niet besmet met aids, niet seropositief. Het was een grote opluchting voor ons allemaal! Het werd gevierd met een etentje in de stad met ons vieren. Heerlijk pizza met alles erop en eraan!

Het was al maart en alle andere dingen gingen ook goed. Papa voelde zich steeds beter en we zouden in de grote vakantie echt in 's-Hertogenbosch gaan wonen. Papa had geregeld dat we een huis kochten daar. Er waren nogal veel huizen te koop door de economische crisis. Over het feit dat die al een tijdje heerste had ik me nog nauwelijks druk gemaakt, maar nu er daardoor nogal wat huizen goedkoper waren, was het toch wel een meevaller. Voor ons dan. Nu papa erover vertelde, snapte ik wel dat die crisis iets was waar veel mensen erge last van hadden. Veel ontslagen, werkloosheid dus en nu er huizen leeg stonden betekende dat ook dat er mensen waren die hun huis goedkoper moesten verkopen dan ze het gekocht hadden. Dat moest erg zuur voor ze zijn. En waar moest je dan heen?

Papa vertelde dat er in Amerika, waar die hele crisis begonnen was door egoïstische bankmensen die leden aan die walgelijke hebzuchtziekte, zoals papa het uitdrukte, veel mensen op straat, op de verwarmingsroosters van de supermarkten of in shelters woonden. ‘Hun huizen zijn gewoon aan het verkrotten, leegstand betekende altijd verval,’ zei hij somber.. ‘Dat is heel erg verschrikkelijk voor de mensen en voor de huizen ook!’

Wow, stel je voor op straat te moeten blijven, dakloos te zijn! Ik rilde al bij het idee, en dat terwijl je huis gewoon leeg stond! Omdat niemand het wilde of kon kopen. En ik wist van aardrijkskunde dat het in Amerika ook heel erg koud kan zijn.

‘Het is echt heel slecht voor huizen als ze leeg staan en er geen verwarming brandt en zo. Ons huis staat gelukkig niet leeg, die mensen wonen er nog in, maar ze gaan verhuizen en het is vlak bij mijn zussen, vlak bij het centrum. O, meiden, ik heb toch zo'n zin om te verhuizen en ik krijg er vrij voor zo lang de Pfeiffer nog niet is uitgewoed.’

‘Je hebt gewoon ziekteverlof, papa!’

‘Ja, zo kun je het ook noemen, dochter van me.’

Hij keek ons vergenoegd aan alsof hij best blij was met die ziekte waar hij zo moe van was geworden. ‘Ik moet morgen weer naar de dokter voor een test. Mijn lever schijnt weer bijna helemaal in orde te zijn gelukkig. Wat hebben wij toch een geluk, hè meisjes?’

Papa lachte uitbundig. Hij leek echt op te knappen bij het idee alleen al dat we zouden verhuizen. Het idee dat hij weer beter werd was bij mij wel vermengd met een nogal bittere gevoel dat hij dan ook weer naar dat akelige, verre en vooral gevaarlijke land zou moeten... Maar ja, dat was nu eenmaal zijn werk. Hij had het zelf gekozen.

Mama was er wat minder over te spreken. Haar moeder, onze oma, zou dan ver van ons vandaan wonen en ze wilde haar toch geregeld blijven zien. Ze had ook nog geen andere baan en ze was bang dat ze zou moeten invallen op scholen. Iets wat ze heel moeilijk vond.

Papa lachte alle zorgen weg, hij was zo verheugd, dat hij er ons mee aanstak. Niemand van ons had geweten dat het zo moeilijk voor hem was om in Rotterdam te wonen. En dat terwijl hij toch een groot deel van het jaar in verre landen was voor de vredesmacht. Ik was echt blij voor hem, mijn grote, sterke vader die zo opgetogen was over zijn geboortestad.

We oefenden samen op de zachte ‘g’; soms deed papa het voor in allerlei woorden zoals ‘graag’ en ‘genoeg’ en ‘wegen’ en dan deden wij het alle drie na. Lachen! Het leek me nooit te zullen wennen en eigenlijk vond ik het belachelijk klinken. Alleen niet als mijn vader zo praatte... Dat hoorde zo.

In het weekend van Pasen zouden we met ons allen gaan kijken naar het nieuwe huis. Oma ging ook mee. Papa had een auto gehuurd.

Terwijl we wegreden, keek ik naar ons Rotterdamse bovenhuis. Het lag boven een garage, dus hadden we geen onderburen en het was best een goed huis, ook al was het een beetje klein en hadden we geen tuin. Ik was er geboren en getogen, zoals dat heette en Adisa had er haar eerste nacht doorgebracht. Julia was er dan wel niet gestorven, maar zij was er ook geboren. Er was zo veel gebeurd in dat bovenhuisje. Nu zouden we er over enkele maanden weggaan. Toch raar. Heel raar zelfs.

Onderweg praatte oma over onze goede stad Rotterdam. Zij was er geboren en had er de oorlog meegemaakt. Weliswaar als klein kind, maar ze wist er nog veel van. Ze vertelde over de bombardementen, die haar familie zo hadden getroffen. Ze had er al vaak over verteld, ik kende die verhalen goed, maar Adisa nog niet. Die luisterde oplettend.

‘O oma, (ze zei ook gewoon oma) gelukkig dat je hebt overleefd, mijn ene oma in Afrika was al dood toen ik kindje was. In oorlog kon je makkelijk dood geweest?’

Nu verbeterde oma Adisa en meteen vertelde ze dat ze ook een tijdje in ’s-Hertogenbosch was geweest in de oorlog.

‘Ja, die stad heeft mij en de broer die boven mij komt toen gered.’ Ze zei het met een geheimzinnige stem. Niemand kende dat verhaal.

Papa vol verbazing en mama ook. Grote vraagtekens op hun gezichten. Ik zag dat van papa in het spiegeltje. Maar ze zeiden niets. Oma moest je gewoon niet in de rede vallen als ze iets vertelde.

‘Ja, ik was het eigenlijk een beetje vergeten, maar nu we naar die mooie stad van Jan gaan, weet ik het ineens weer. Wij hadden heel erge honger hier in Rotterdam en mijn broer had

tuberculose, die erge longziekte komt nu helemaal niet meer voor bij Nederlanders, maar toen wel! Ja, en tbc, dat kon natuurlijk niet, veel te besmettelijk! Ze dachten dat ik het ook had omdat ik zo hoestte. Een kennis van ons, iemand met geld, moest voor iets heel belangrijks naar jullie nieuwe stad en die nam mijn broer en mij meteen mee. Het was eigenlijk helemaal onmogelijk om zo ver over de rivieren te gaan, dat zei iedereen toen, maar het is toch zo gegaan. Met de fiets, wij samen verpakt in een dikke deken in een soort fietskarretje er achter met onze magere lijfjes, urenlang door de kou. We wogen haast niets meer. Nou, dat was me een tocht! Op een bootje met een aardige, dappere boer over het water, als de bruggen kapot waren, ja, het was een helse en een onmogelijke tocht!’

Ze blies even op haar handen als om aan te geven hoe koud ze het had gehad.

‘Er was daar soort van ziekenhuisje dat kinderen met tbc opnam en afzonderde. Dus wij zijn daar een groot deel van de hongerwinter geweest. Nou, ze hadden daar meer te eten dan e mensen hier. Veel bonen kregen we, niet altijd even gaar, maar ja, het was wel echt eten! Ja, toen was het zuiden al veel en veel eerder dan Rotterdam bevrijd. O, mijn broer en ik, we waren zo bang dat papa en mama niet meer zouden leven want we hadden helemaal geen contact. Dat kon niet toen. Maar dat was gelukkig niet zo. Nee, gelukkig niet! Godlof.’

Adisa keek mijn oma van terzijde aan en zei: ‘Gelukkig niet, anders was het met jou ook niet goed gegaan, hè?’

‘Nee,’ zei oma en ze huiverde, ‘dat denk ik niet. Na de bevrijding waren de mensen niet zo erg aardig tegen elkaar. Iedereen wilde zo snel mogelijk alles weer voor elkaar hebben. Niemand zou zo maar twee van die magere en ook nog zieke kinderen erbij gehad willen hebben, denk ik.’

‘En had je tbc, oma?’ Ik wilde het wel even weten, had het verhaal nog nooit gehoord.

‘Ik had het in het begin, een beetje dus, ze waren er op tijd bij. Maar mijn broer wel, hoewel het in al die maanden wel voor een groot stuk is overgegaan gelukkig. De lucht daar was schoner, beter voor ons dan hier. Ja, ze hebben in die Bossche stad goed voor ons gezorgd. Het waren nonnen, ik zal het nooit vergeten, ik had nog nooit zo’n non met zo’n lange jurk en zo’n witte kap gezien.’

‘Ja, daar hadden we een er hele hoop van in mijn stad, en nog!’ zei papa.. Op mijn school ook, hoewel die vooral de meisjes lesgaven, de broeders waren voor de jongens. Nu zijn die strenge kappen van ze vast allemaal weg. De kerk zal er ook lang niet meer zoveel macht hebben als toen.’

Papa zei het met iets van droefheid. Ik vroeg hem waarom hij dat zo zei.

‘Nou, ja, weet je, de kerk had wel veel macht maar het gaf ook iets van geborgenheid. Er werd voor ons gezorgd; de kerk wilde ons doen en laten wel zwaar bepalen, maar je voelde je ook veilig onder de hoede van die kerk. Ik tenminste wel en ik denk mijn ouders ook. Ja, we kunnen het niet meer aan ze vragen, ze liggen op Orthen. Ja, we kunnen later wel eens kijken of we hun graf kunnen vinden.’

‘Orthen?’ vroeg Adisa.

‘Ja, op Orthen is een begraafplaats, Groenendaal, heel mooi met veel bomen, meer een park.’ Papa zuchtte terwijl hij dat zei, net of hij er graag wilde wandelen vandaag om de graven van zijn ouders te zien, maar besefte dat dit deze dag niet kon.

Op het eerste gezicht was het een leuk huis. Met een vriendelijke voorkant. Zelfs een voortuintje. Het lag in een straat die niet ver van het centrum lag, vertelde papa meteen. Hij vond dat een groot voordeel want je kon alles makkelijk lopen. Naar de kathedraal, alle winkels die ertoe deden, het theater, de bioscopen en het station. Papa riep dat we geluk hadden gehad dat we dit huis konden kopen. Maar toen we binnen kwamen, (de mensen woonden er nog in, maar ze lieten ons graag binnen) zagen we dat er nog wel het een en ander gedaan moest worden. De mensen die er nog woonden, rookten veel en hielden erg van donker, de plafonds waren donkergeel en de muren waren met donker behang bedekt. Het zou er veel beter uitzien als het allemaal wit was. Dat zag ik meteen.

‘Nou pa, je kunt heus niet meteen naar Afghanistan vertrekken als je weer wat kunt gaan doen, hoor!’ Ik zei het gekscherend. Maar het huis zat echt niet goed in de verf, binnen niet en buiten ook al niet. Daar moest zeker wat aan gedaan worden. Mama zag het ook.

‘Je vergeet dat mijn zwager schilder is. Hij heeft het al lang in zijn planning opgenomen en het kost ons niet zo heel veel als bij anderen. Wees maar niet bang, mèskes van me!’

Opgewekt liet hij ons het hele huis zien en hij had de kamers al verdeeld ook. Ik kreeg de zolderkamer, samen met Adisa, hoewel ze ook een eigen kamer kon krijgen als ze wilde. Maar dat wilden we allebei niet. De zolderkamer was groot, hij liep over een groot deel van het huis en er stond een kachel. Op alle kamers waren kachels, dat was fijn, dan konden we zelf bepalen hoe warm we het wilden hebben.

Er was een tuin met gras, bloemen, twee bomen, maar geen achterom, de fietsen moesten door de gang of in de hal staan. Ook was er een soort serre, een tuinkamer. Dat was een aantrekkelijke kamer met veel licht en planten. En de straat was niet eens zo druk. Kortom, we waren tevreden, Adisa en ik. Oma ook. Ze had gezien dat er nu een logeerkamer was en ze zei dat ze van plan was om af en toe te komen logeren. In de zomervakantie zouden we overgaan. Ik verheugde me erop, zag het huis helemaal zitten.

We zouden alleen John en Ed missen... dat zeker.

Ja, die John, hij kwam elke week wel een keer langs en we gingen ook een keer samen naar de bioscoop. Stijf gearmd. Ik was bang op straat, John was immers ook zwart en dat scheen heel akelig op die knullen uit te werken. Maar John hield me vast en het ging goed. Geen nare ontmoetingen en ook een heel leuke film. Een film zonder problemen: Mama Mia, met Meryll Streep, alleen maar leuke dingen en veel leuke liedjes. Het was gewoon een heerlijk uitstapje!

Adisa ging ook een keertje uit met Ed, maar ze waren niet zo dik als John en ik. Ze hadden het allebei druk met allerlei dingen, ze waren meer maatschappelijk betrokken dan ik. Ze schreven allebei brieven voor Amnesty International en gingen helpen in de keuken voor de daklozen. Adisa was steeds vaker van huis om van alles te doen. In ‘s-Hertogenbosch zou ze haar netwerk weer opnieuw moeten opbouwen.

John had er moeite mee dat ik zou vertrekken. Hij zei dat hij vaak zou komen logeren, maar hij wilde ook regelmatig naar zijn ouders, nu ze weer een tijd in Nederland verbleven. Met zijn studentenkaart zou het geen extra geld kosten, dat was een geluk. Maar hij moest wel studeren natuurlijk.

En als ik naar hem zou komen, waar zou ik dan overnachten? In zijn bed? Ik kreeg spontaan een heel spannend gevoel als ik daaraan dacht, maar mijn ouders zouden dat vast nog niet goed vinden, ik was immers pas vijftien.

Hoofdstuk 11

De dagen begonnen al te lengen toen Adisa en ik op een avond van het shoppen terug kwamen. Het was al ver na achten en we liepen flink door want we hadden honger. We hadden de tijd want konden best laat eten, papa en mama waren naar oma. Wij hadden geld gekregen voor iets nieuws en we hadden allebei een leuke rok en bloes gekocht. Rokken kwamen weer in de mode en we wilden allebei onze benen laten zien, zodra het weer warmer zou worden.

‘Vrouwelijk zijn,’ zei Adisa al verscheidene keren voor zich heen. ‘Ja, we moeten vrouwelijk zijn, maar niet zo veel. Dan gooien we ons voor de honden.’ De plastic zak ritselde op haar heup bij iedere stap. Bij mij ook. Een rijk gevoel vervulde me. Zo maar kleren kunnen kopen en met je zus op stap. Te gek!

Aan de bomen op de singel ontwaarde ik de kleine knoppen die toch al wat groter waren dan de vorige keer dat ik ernaar keek. Mooi was dat toch ieder jaar. Ik wees Adisa erop. Voor haar was de wisseling van de Hollandse seizoenen toch al een wonder.

En ik was het met haar eens over dat vrouwelijk zijn. En ook een beetje over dat met die honden, dat wel... Eerst droegen meisjes echt alleen jeans en was er misschien alleen iets vrouwelijks te merken aan lang haar of wat make-up, verder niet. Maar het was gewoon zo dat we meisjes waren en dat mochten ze best weten ook. En wij zelf ook!

Op school had ik ook al meisjes gezien met jurkjes die ze een jaar geleden nooit aan zouden trekken. Leuk vond ik dat! En het werd ook nog lente, het zat vanavond echt een beetje in de lucht. Ik snoof diep en rook behalve autodampen toch iets van lenteluchten.

Maar dat heerlijke lentegevoel was in één klap verdwenen, toen ons vlakbij huis de pas werd afgesneden door vijf knullen.

‘Ja ja, dat dacht ik wel! Daar hebben we alwéér die teringwijven. Die vieze zwarte hoer, die ervoor gezorgd heeft dat ik in het tuchthuis moest. En die vieze witkop ook, die hoer. Grijp ze, jongens.’

Voor we iets konden doen, hadden ze ons al te pakken.

Weer! Wéér! O God! Een absoluut hopeloos gevoel overviel me. De wanhoop, afgrijzen en de pijn in mijn onderlichaam kwamen acuut terug. Ik stond stokstijf.

Adisa was ook totaal overrompeld. Maar toch kwam er op dat moment van afgrijzen iets in me dat me de kracht gaf om keihard te gillen. Te gillen vanuit mijn diepste centrum. Ik hoorde het zelf tegen de gevels terugkaatsen. Nog een keer, heel hard gillen, krijsen zelfs! O, wat klonk dat akelig, ik hoorde het zelf. Toen was er die harde hand op mijn gezicht, voor mijn mond. Een ring tegen mijn tanden. Au! Stilte.

Er waren nog wel een paar mensen op straat. Een eindje verder. Maar ze keken niet op of om. Niemand deed iets, iedereen leek bang voor de terreur van deze kerels. Hoe kon dat toch? We konden zelf niets doen. Waren we nu écht weer aan die kerels overgeleverd?

Toen was daar ineens een felle flikkering, die van een blinkend mes in het licht van de lantaarns. Adisa had zich met onvermoede kracht losgerukt en stond met een flitsend mes tegenover de twee die haar vastgehouden hadden. Ik zag haar daar kaarsrecht staan. Haar

ogen schoten vuur. Ze maakte heel langzaam en dreigend het teken met haar andere hand. Haar lippen bewogen. Twee jongens namen onmiddellijk de benen zodra ze dat zagen. Ze lieten de anderen die mij vasthielden met ons alleen. Blijkbaar had het verhaal over het magische teken zijn werk goed gedaan.

De jongen tegenover haar, naast mij, zakte ineens. Hij had het verhaal blijkbaar niet gehoord of was niet snel genoeg weggerend. Nu was hij het slachtoffer. Het was gek om hem daar zo slap op de stoep neer te zien komen. De beide kerels die mij vasthielden lieten me plotseling los en renden vloekend weg, ze renden voor hun leven. Weg! Maar op weg naar hun vrijheid zakte er nog een in elkaar. Adisa had ook hem betoverd. Zo leek het net.

Ik stond met stomheid geslagen.

‘Kom op, grijp die vent,’ gilte Adisa. ‘Die met die donkergroene capuchon, die heeft jou vorige keer verkracht. Ik weet het zeker. Pak hem, sleep ‘m mee naar huis. We zijn er bijna!’

Ik dacht niet na, was nog wezenloos van angst, deed gewoon wat ze zei. We grepen de jongen met de donkere capuchon onder zijn oksels, lieten de andere liggen. Samen met Adisa sleepte ik hem naar ons hol. Net als in de oertijd. Alleen waren wij nu de baas! Tijdens het slepen drong dit ineens tot mij door en het gaf me onvermoede krachten.

Het was helemaal zo niet zo moeilijk om die knul mee te nemen, de woede gaf ons spierballen, we waren ineens beresterk. Hij was ook helemaal niet zo zwaar, gaf alleen niet mee. We waren supervrouwen geworden, vrouwen met sterke armen, enorme krachten in plaats van angstig en hulpeloos te zijn. We sleepten hem mee naar binnen, voordeur dicht en bonden hem meteen vast met touw dat papa altijd gebruikt om oude kranten bij elkaar te binden. Toen kwam hij weer tot zijn positieven. We stopten meteen een heleboel velletjes keukenrol in zijn mond, want hij begon gelijk te schelden. Dik plakband er overheen. Lekker met zijn snorretje.

Maar toen ik hem daar in onze vertrouwde keuken zag liggen, op de keukentafel, onder het helle licht van de tl-buis, begon ik ineens vaag te beseffen dat we iets deden wat niet kon.

Wat waren we in vredesnaam aan het doen?

‘Hé zus, wat gaan we eigenlijk doen met die vent, dit kan toch niet?’

Maar Adisa was vastbesloten.

‘Die klootzak heeft mijn zus verkracht, mijn lieve, lieve zus,’ zei ze met woeste ogen. ‘Hij moet gestraft! Is toch gek, hij loopt gewoon op straat, politie hier doen niks. Bah! Hij gaat gewoon door met klootzakdingen.’

De jongen trapte woest met zijn benen en probeerde weg te rollen.

‘We tillen hem op de tafel, kom op Andrea! Maken hem vast aan tafel, nu!’

Het leek net of ze mij en zichzelf ervan probeerde te overtuigen dat het echt nodig was wat ze ging doen. Het was moeilijk om hem op die tafel te krijgen, maar het lukte.

Ze spoog bijna vuur toen ze zei: ‘Hij moet, moet écht gestraft, dat is zeker! Heel veel zeker!’ Strak trok ze het touw aan om de benen van de knul en alle vier de tafelpoten. Ook om zijn borst kwam nog een extra touw, uit de keukenlade vandaan, nog een keer extra om de keukentafelpoten.

Ze rende vervolgens naar boven en kwam meteen terug met een klein ding dat uitgeklat kon worden.

‘Hé? Wat is dát in vredesnaam?’

Ik wilde het eigenlijk niet weten, het leek me op het eerste gezicht een gevaarlijk ding. Maar ik kon niet anders dan het met haar eens zijn dat die kerel gestraft moest worden als de politie het niet deed. En die deed dus blijkbaar niets. Dat hij weer op straat liep, zo kort nadat hij mij.... Nee, dat kón écht niet!

Ik keek eens goed naar zijn woedende gezicht. Adisa had zijn capuchon naar achteren getrokken. Het kleine plukje geverfd wit haar in zijn kuif herkende ik met een schok. Hij had ermee vlak boven mijn gezicht gehangen toen hij mij...

Dat plukje wit haar zou ik uit duizenden herkennen.

Ineens werd ik verschrikkelijk kwaad. Ik kreeg het vreselijk heet en was binnen de minuut zo door het dolle heen dat er een rood waas van woede voor mijn ogen kwam. Slaan, heel hard meppen wilde ik hem, heel hard slaan met een dikke stok! Een stok met scherpe punten eraan!

Ik bibberde van woede en hijgde tegen Adisa: ‘Oké, alles wat je wilt doen met deze klootzak doen we. Ik help je. Wat gaan we doen?’

Het was alsof er een eeuwenlange mannenoverheersing, om niet te zeggen mannenterreur, aan mijn oog voorbijtrok. Ook beelden van wat Adisa me vertelde over de martelingen door de zwarte mannen in haar land van de vrouwen zag ik voor me. Al dat bloed, en ál die vernederingen. Bah! Kolere, wat afschuwelijk allemaal. En hij had het weer willen doen! Wéér! Onvoorstelbaar wat een woede zich in mij openklapte! Ik trilde er helemaal van. Nu was het onze beurt!

‘Ik ga hem castreren. Dat is enige wat helpt bij mannetjesdieren. Ik weet hoe mijn vader deed met te wilde stieren en ezels. Dan worden ze rustiger en ze willen niet de hele tijd... Dan worden ze os, rustige os. Ik kan het. Ik kan het goed, hij mij geleerd. Het is niet moeilijk en is enige manier hem te stoppen. Hij nooit meer een meisje verkrachten! Dat moet zo!’

Ze zei het met een heel lage stem. Zo praatte ze anders nooit. Zo vastberaden en zo kwaad. Ze pakte het mes, want dat was het, een soort mes dat je anders nooit ziet.

‘Dit mes van mijn vader geweest. Mes voor operaties. Hij castreerde stieren en ezels hiermee als dat moest. Maakte ossen zo. Ik heb het meegenomen toen hij vermoord was. Voor zelfverdediging. Nu gebruik ik het. Ik hoopte dit nooit moest. Maar nu moet.’

Het klonk laag en dreigend. De jongen op de tafel keek doodsbang. Hij zag ons, hij zag het mes en hij spuugde in één keer de papieren doeken uit en het plakband los en schreeuwde keihard, gilte zelfs.

Wij grepen als één vrouw de theedoek die vlak boven hem hing en propten die in zijn open, schreeuwende mond. Het stond heel gek, die roodgeruite doek half uit zijn mond met die wild rollende ogen erboven. Tape moest de theedoek op zijn plaats houden. Over zijn neus heen. Kruislings. Hij piepte heel akelig.

Maar we hadden geen medelijden. Helemaal niet. Hij had me nota bene wéér willen grijpen. Weer willen verkrachten waarschijnlijk. Had mij een hoer genoemd! Hoe zou je ooit met zo iemand medelijden kunnen hebben?

Adisa maakte zijn broek los en stroopte die naar beneden. Hij verzette zich hevig. Kronkelde om toch vooral niet naakt voor twee meiden te hoeven zijn. Probeerde zich met een been af te zetten tegen de keukenkast. Adisa gaf een ferme tik op dat been en zette de tafel

met de knul erop met haar achterwerk helemaal in het midden van de keuken. Samen met mij. Het gaf een akelig geluid op de plavuizen. Zo kon hij zich in ieder geval niet meer afzetten.

Maar hoe hij ook tegenstribbelde, Adisa trok zijn broek naar beneden en toen dat niet helemaal goed lukte, stak ze de stof met het mes kapot. Ook zijn onderbroek. Ik zag in een flits dat het een heel dure was.

‘Moet ik je in slaap slaan weer?’ vroeg ze met die vreemd dreigende stem.

Het krampachtige geluid dat hij nu onder de theedoek maakte, beduidde waarschijnlijk dat hij dat in ieder geval niet wilde.

Ik deed mee, vol vuur: ‘En waarom zouden we dat niet doen, hè? Zeg zelf eens? Jij wilde me weer verkrachten! Hoe is het in godsvredesnaam mogelijk!’

Ik hoorde het mezelf met een vreemde, hoge en schrille stem vragen. De drift die ik onderhuids voelde zette zich voort in een behoefte de man pijn te doen. Zijn ballen met die walgelijke verkrachtingsneiging er desnoods gewoon af te snijden! Met het broodmes, als Adisa dat operatiemes van haar vader niet had gehad. De haat en afkeer van deze walgelijke medemens sidderde onder mijn huid. Ik zweette ervan.

Geen antwoord, alleen onverstaanbare klanken van onder de roodgeruite doek.

Inmiddels had Adisa zijn broek helemaal opengesneden en zijn piemel en scrotum lagen er weerloos te kijk. Heel klein en donker. Van de schrik gekrompen tot een minimaal niveau. Zeker niet iets om trots op te zijn. Krullerige haartjes groeiden erop, niet eens zoveel. Zou hij zich daar ook geschoren hebben? Het was bijna zielig gerimpeld. Als een dood vogeltje. Had hij mij daarmee zo’n enorme pijn gedaan? Hoe was het mogelijk! Wat een klein piemeltje. Had hij met dát daar mijn maagdelijkheid afgepakt? Mij zo’n pijn gedaan en me beschadigd? Zo heel erg! Met dat ding? Hoe was het mogelijk!

Ik had eerst de neiging om er een flinke dreun op te geven, maar deed het niet. Beheerste me. Met gebalde vuisten.

Wild bewoog de jongen heen en weer op de tafel. Die kraakte. Gelukkig was het een stevig, eikenhouten geval.

‘Moet hij niet verdoofd worden?’

‘Hij jou verdoofd toen?’ was haar dreigende vraag daarop.

‘Maar hij kan doodbloeden, wat moeten we dan met hem doen?’

‘Het gaat goed. Ik weet. Het moet zo!’ Ze klonk vastberaden. Zeer vastberaden. Haar stem was nog steeds erg laag.

‘Nee, maar als het verkeerd gaat, dan... wat dan?’

‘Het gaat niet verkeerd. Ik weet precies hoe mijn vader deed. Ik heb toch gezegd mijn vader was veearts. Toch? Ik heb altijd meegeholpen. Goed gekijkt.’

Ik verbeterde haar ditmaal niet. Keek alleen naar het gekronkel van die vreselijke knul op onze keukentafel. En naar mijn zus met het veeartsenmes in de aanslag. Het was net of de tijd stilstond, of we iets gingen doen waar heel veel vrouwen op wachtten. Iets wat heel goed was en wat de dingen voor vrouwen zouden veraderen. Ten goede. Ja, het zou beter worden voor vrouwen en meisjes door deze daad hier op onze keukentafel!

Ze hield het glimmende mes vlak boven zijn scrotum en prikte even, als om hem te laten voelen dat ze het echt ging doen, in een van zijn ballen. Die waren nu helemaal verschrompeld van angst. Zo moesten die van een oud mannetje er uit zien. Ze lagen onder het felle TL-licht te kijk, bepaald geen reclame voor zijn mannelijkheid. Het beeld prentte zich onuitwisbaar in mijn herinnering.

Terwijl dat stoere juist zo belangrijk voor hem was geweest, op die vreselijke avond...

‘Adisa, zus, ja we gaan het echt doen!’ Ik wist ineens zeker dat dit het enige was wat we konden doen.

‘Ja, ik ga echt doen. Hij moet echt os zijn. Nooit meer kunnen meisjes pakken.’

Ze zette het mes tegen een van zijn ballen, van onderen, pakte met haar andere hand het ding stevig vast, kneep erin zodat hij strak kwam te staan en prevelde een soort gebed.

Daar leek ‘t het meeste op tenminste.

Was het Gods voorzienigheid dat mijn ouders precies op dat moment thuiskwamen? Mijn vader en moeder stonden ineens in de open deur van de keuken en keken in stomme verbazing naar de vertoning.

‘Wat zijn jullie in vrédesnaam aan het doen?’ vroeg mijn vader met barse stem.

‘Wij straffen de verkrachter. Deze heeft Andrea verkracht en hij deed weer. Bijna. Vanavond op straat. Nu zijn wij baas en hij moet gestraft. Hij moet gecastreerd. Is niet moeilijk. Ik kan dat goed doen, mijn vader mij geleerd.’

‘Maar kind, dat kán toch niet!’ Dat was mijn moeder. Onze moeder. Ze klonk schril van ontzetting.

‘Nee, Adisa, stop ermee. Dat kan je écht niet doen, dan kom jij in de gevangenis, in plaats van deze kerel.’ Mijn vader had zijn diepste stem opgezet. Hij nam Adisa met een beslist gebaar het operatiemes uit handen.

‘Hij moet in gevangenis, politie niks gedaan, hij loopt op straat. Gewoon op straat! Hij pakte ons wéér! Met vijf man!’

Adisa was woedend. Ik hoorde het aan haar vreemd geknepen, lage stem. Ik rook zo vlak naast haar zelfs het zweet van haar opwindning en woede. Een heel andere geur dan anders.

‘Wil jij zelf dan naar de gevangenis, meisje?’

Mijn vader vroeg het haar met zijn gezicht vlakbij het hare.

‘Nee, ik niet, híj! Híj moet in gevangenis. Ik niet. Andrea ook niet. Híj!’

Papa pakte haar schouder vast. Ze wankelde tegen hem aan, ging op de keukenstoel zitten die hij naderbij trok. Verslagen keek ze ons aan. Maar huilen deed ze niet.

‘Niet eerlijk. Hij is klootzak, ik niet. Castratie is enige wat helpt, net als bij wilde stier. Hij moet os zijn. Ik doen! Is goed. Ja, ik hem straffen, politie doen niks!’

Ineens stond ze weer, met een snel gebaar trok ze met ene hand haar zwarte laars uit en hield die vlak boven het gezicht van de knul. Maar ze sloeg niet. Wel schreeuwde ze het uit: ‘Die kerel Andrea verkracht! Híj! Deze daar! Hier!’ Toen drukte ze de zool tegen zijn ogen.

Het was waarschijnlijk als vernedering bedoeld, en het werkte. De kerel keek zo mogelijk nog woester.

Papa pakte haar de laars af en zei: ‘Zo maak je het alleen maar moeilijker voor jezelf en voor ons, Adisa. Hij moet gestraft, maar in Nederland mag je niet het recht in eigen hand nemen. Dat mag gewoon niet. In Afrika misschien wel, maar hier niet. Ik wil niet dat jij ook nog gestraft gaat worden, meisje, daar houd ik te veel voor van jou.’

Toen brak Adisa. Ze zakte neer op de keukenstoel en huilde. Meteen veerde ze weer op en liep naar de kamer, mama ging achter haar aan. Ze wilde blijkbaar niet dat die kerel haar zag huilen.

De knul op de tafel volgde ieder woord. Hij keek nog steeds heel angstig. Toch was er ook iets van venijn te bespeuren, toen Adisa in tranen uitbarstte.

‘Ja, het is heel verschrikkelijk,’ zei papa. ‘Hij moet inderdaad gestraft. Maar wat zij wilde doen kan misschien in Afrika wel, maar hier niet.’ Hij richtte zich nu tot mij. ‘Mèske van me, hoe konen jullie hem helemaal hier boven krijgen?’

Hij wachtte het antwoord niet af, maar ging nog door alsof hij niet geloven kon dat we dit niet hadden gesnapt: ‘Hier kan dat écht heus waar niet. Je mag hier het recht niet in eigen hand nemen, ook al doet de politie niet genoeg. Die is ook aan regels gebonden. Die mogen ook niet zo maar doen wat hun goed dunk. Jammer vaak voor die politiemensen, heel jammer. Ik denk dat zij soms ook veel liever die kerels zouden castreren.’

Adisa kwam weer terug uit de kamer, ze huilde nog steeds, maar ik zag dat het nu een huilen van woede was. Ze keek zo fel ondanks haar tranen, dat de jongen op de tafel probeerde verder weg te kronkelen van haar kant. Zo ver weg als hij maar kon op die beperkte ruimte, de kant van mijn moeder op, die aan de andere kant was gaan staan. Dat leek hem vast veiliger.

‘Wat moeten we nu doen?’

Papa keek mama aan en streek met zijn hand over zijn opkomende rode baard.

‘Nou gewoon, we moeten de politie bellen en alles vertellen.’ Mama keek ons berustend aan en vervolgde: ‘De politie snapt vast wel waarom Adisa dit van plan was en ook dat het in haar land normaler is om zoiets te doen. Jullie zijn nog steeds ontzettend kwaad over die verkrachting. Natuurlijk, logisch toch?’

‘Ja, dat is zo. En dat die knul hen wéér wilde grijpen is natuurlijk helemaal totaal onbegrijpelijk!’ Papa begreep wat mama bedoelde.

Hij keek peinzend neer op de jonge man en zei tegen hem: ‘Als ik die doek uit je mond trek, ga je niet ineens krijsen, hoor je?’

De kerel schudde zijn hoofd. Hij zou niet gaan krijsen.

Papa trok de doek met tape en al weg, enkele haartjes van zijn snorretje gingen mee, hij vertrok zijn gezicht in een pijnlijk grimas. Net goed! Papa gooide de doek naast de kerel op de tafel voor het geval hij toch lawaai zou gaan maken.

‘Nou, wat heb je nou te zeggen?’

Maar de kerel kon niets zeggen, hij bewoog zijn tong op een zielige manier. Zijn mond bleek zo droog geworden van de doek dat hij eerst wat water moest drinken. Papa goot wat

water in zijn mond. De jongen slikte krampachtig, zijn adamsappel wipte lachwekkend op en neer.

‘Nou?’ vroeg mama toen dreigend, ‘zeg eens wat, akelige jongen?’

‘Hij heet Rachid,’ zei ik want ik herinnerde me wat ze geroepen hadden.

‘Nou, Rachid, zeg eens wat!’ Mama zei het dreigend.

‘Ik eh, mijn vrienden eh, ik eh, wij wilden niets doen... helemaal niets. Wij liepen gewoon op straat en toen eh, toen eh, toen kwamen zij... Zij heeft mij gepakt, die tee...!’ Hij kon nog net het woord half tegenhouden.

‘O, wat ben jij een vieze vuile leugenaar!’ Ik stoof op en wilde hem nu echt flink meppen. Maar mama hield me tegen.

‘Laat mij maar even,’ zei ze en ging met haar gezicht vlak boven de jongen hangen. ‘Kun jij je met je stomme kop voorstellen wat het betekent voor een meisje om door een kerel als jij verkracht te worden, gewoon op straat verkracht te worden, als een hond, alleen omdat ze met haar vriendin op straat loopt?’

De jongen, die nog steeds halfnaakt in onze keuken lag, kromp ineem voor zover dat mogelijk was. Hij wilde op zijn zij gaan om zo zijn naaktheid te verbergen, maar mama gaf geen krimp: ‘Blijf zo liggen, ellendeling, je hebt mijn dochter ook zo half naakt op straat gelegd en je hebt nog veel ergere dingen met haar gedaan. Samen met die akelige vriendjes van je. Praat! Geef antwoord!’

De jongens slikte krampachtig, zijn ogen draaiden wild rond om een uitweg te vinden, maar bleef ons het antwoord schuldig.

‘We moeten nu maar de politie bellen,’ zei mama. ‘Het is hopeloos met dit soort kerels. Ik heb er een paar in kleiner formaat in de klas en ze hebben blijkbaar in hun opvoeding niet geleerd zich op welke manier dan ook in een ander te verdiepen. Laat staan respect op te brengen. Héél erg jammer. Maar gelukkig zijn ze lang niet allemaal zo. Er zijn ook heel leuke en goeie knullen bij. Godzijdank!’

Het duurde niet zo lang, het gesprek met de politie. Twee mens sterk kwam spoedig opdruven na het telefoontje van papa, een man en een vrouw. Ze parkeerden de overvalwagen voor de deur om de kerel mee te kunnen nemen.

Papa, mama, Adisa en ik, we hadden niet zo veel tijd nodig om het verhaal uit de doeken te doen. Maar wat we met hem van plan waren geweest maakte wel zeer grote indruk. Zoiets hadden ze nog nooit meegemaakt. Ze wilden uitvoerig weten hoe Adisa zichzelf ertoe in staat had geacht, wat haar vader haar geleerd had en meer dingen over het leven van mijn zus. Ik bleef wat op de achtergrond met mijn verklaring. Ik had immers alleen maar meegedaan, maar ik zat wel klaar om mijn zus te verdedigen als dat nodig bleek.

Het bleek nauwelijks nodig.

‘Weet u wel, mevrouw, meneer, meisjes,’ zei de vrouwelijke agent ten slotte, ‘dat ik zoiets af en toe ook heel graag zou doen? Iets wat werkelijk helpt tegen die afschuwelijke manier waarop allerlei meisjes worden behandeld, zo respectloos en zo naar, afschuwelijk zelfs. Ik mag dat natuurlijk helemaal niet zeggen in dienstverband, en ik kan zoiets natuurlijk ook niet doen, technisch dan, maar hier zo aan de keukentafel durf ik het wel toe te geven. Zoiets maakt tenminste indruk op ze. Dat vergeten ze niet. Een primitief principe van oog om oog en

tand om tand. Maar helaas, zo zit onze maatschappij niet in elkaar. Of misschien maar gelukkig, ik weet het niet.'

De politievrouw keek treurig bij die woorden.

'Maar dat ze het wilden doen, kan dat hun straf opleveren?' Papa wilde het toch weten.

'Tja, dat hangt van de rechter af, als het een zaak zou worden,' zei de vrouwelijke agent. 'Ik weet het niet, maar ik hoop, ik denk van niet. Die kerels zouden veel en veel strenger gestraft moeten worden, wat ons betreft. V eel strenger, nietwaar collega?'

Ze keek haar mannelijke collega vragend aan en die zei onmiddellijk dat hij het er helemaal mee eens was.

'Nou nou, ze maken het ons vaak zo moeilijk, die knullen,' zei hij, 'vooral omdat ze weten dat justitie bijna geen echt strenge straffen geeft. Wij staan vaak voor gek met ons beleid. Ja, echt waar, mevrouw, meneer, maar dat mogen we ook niet in het openbaar zeggen, dus u hebt helemaal niets gehoord, begrepen?'

We begrepen het zeker.

'Maar nou nog eens wat, hoe kan het zijn dat twee meisjes afrekenen met vier of nee, vijf knullen, die toch samen best sterk zijn? Vertellen jullie me dat maar eens! Zoiets hebben wij van ze lang zal ze leven nog nooit meegemaakt!'

De beide politiemensen keken ons afwachtend aan

'Ja, het zit zo,' begon ik. Maar Adisa nam het over van me. Ze haalde al diep adem, maar ineens schoot mij iets te binnen.

'Wacht even,' riep ik. En ik legde de roodgeruite keukendoek over het hoofd van de knul, die nog steeds vastgebonden op de keukentafel lag. Hij hoefde er niets van te zien natuurlijk.

'Ja, ik heb geleerd van mijn grootmoeder een teken, een heel oud teken om mensen van aarde afsnijden en je mag alleen dat doen als nodig. Echt nodig. Zo vannacht echt nodig. Mijn zus al verkracht, vorige keer niet genoeg gedaan met teken. Nu ik heel veel boos, dat helpt goed. Ik kan u wel leren, maar mag niet als grapje komen. Niet als grapje, dan gevaarlijk. Helpt heel goed, maar als grapje gevaarlijk. Maar hij mag niet horen!'

Ze keek opzij naar de knul, die al niets meer kon zien, maar ze eiste dat hij in de gang werd gelegd. De jongeman werd meteen professioneel vastgegrepen, kreeg echte handboeien aan, zijn benen werden ook aan elkaar gebonden. Zo werd hij overeind gesjord en met een koptelefoon op zijn oren in de gang gelegd. Deur dicht.

Het viel me op dat de agenten niets tegen hem zeiden. Blijkbaar vonden ze dat verspilde moeite.

'Ja, vertel, hoe gaat het dan?' Ze keken allebei buitengewoon geïnteresseerd. Papa en mama ook.

'Ja, ik geef niet graag eh..., ik wil wel. Ik eh... ' Adisa aarzelde.

'Zet u het niet in het rapport?' vroeg papa bezorgd.

'Nee, dat gelooft toch niemand als we dat zouden doen. Ik schrijf gewoon dat de meisjes erg sterk waren en heel erg boos en dat ze geluk hadden gehad of zoiets. Geluk bij een ongeluk.'

‘We beloven dat we het niet aan de andere agenten zullen laten zien. Toe, leer het ons, wij komen ook in heel gevaarlijke situaties.’ De agente keek smekend. ‘En het werkt dus echt want anders hadden jullie die kerels nooit kunnen afschudden en deze hier nooit mee kunnen nemen. Toch?’ Ze keek ons vragend aan.

‘Oké, maar jullie hebben beloofd.’

Adisa keek heel serieus. Ze deed het teken voor op de keukenkast, heel bewust niet op een van de aanwezigen. Heel langzaam en ze zei er Afrikaanse woorden bij.

‘Wat zeg je dan?’

‘Ze zegt: ik snijd je los van de aarde,’ legde ik uit.

‘Oké, ik snijd je los van de aarde,’ zei de politievrouw gehoorzaam na. Adisa moest het nog een keer voordoen. Heel serieus keken we allemaal hoe ze het deed. Ze leek een beetje op een oeroude medicijnvrouw, terwijl ze daar in onze keuken de ceremonie uitvoerde.

Ik was zo trots op haar op dat moment. Mijn zus!

De agente schreef van alles op en papa keek over de schouder van de vrouw mee. Ze vond het goed. Later vertelde papa dat er niet precies stond dat wij hem hadden willen castreren, maar dat we hem meegenomen hadden om hem eens een lesje te leren. Niets over het teken gelukkig.

Mij viel wel op dat ze de knul niet verhoorden. Hij lag in de gang, met zijn gescheurde broek omhoog gesjord, hij kon echt nergens heen en af en toe hoorden we hem kreunen. Maar ze konden het niet te lang laten duren, de portofoon ging want er was een andere klus voor de politiemensen. Dus ten slotte voerden ze de knul tussen hen in af naar de voordeur, waarbij papa vroeg of ze hem ook een blinddoek voor konden doen, zodat hij ons huis later niet zou kunnen herkennen. Dat deden ze meteen, maar ze verzekerden ons dat we hem voorlopig niet op straat zouden tegenkomen.

‘Hoe lang dan niet?’ vroeg papa voor de zekerheid. Hij stond daar in de gang met de rode theedoek in zijn handen en hij keek nog steeds erg bezorgd.

‘Nou, tot de grote vakantie vast en zeker niet,’ zei de agente, ‘en als het aan mij ligt nog veel en veel langer niet! Ze verpesten het zó ontzettend voor de goeden, ja, want er zijn ook heel veel écht goedwillenden, jonge mensen van hun soort die het gewoon goed doen, die hard werken en die niets verpesten voor anderen. Dat vind ik nog het allerergste!’

Die laatste zin bleef mij lang bij.

Papa ging later nog naar buiten, om op onze aanwijzing te zoeken naar mijn tasje met de nieuwe kleren. Adisa had het hare de hele tijd aan haar arm gehad, zonder dat ze dat had gemerkt overigens. Ik was mijn tasje kwijtgeraakt. Maar het lag nog tegen de gevel van het huis waar we overvallen waren, precies waar ik het was kwijtgeraakt.

Dat was een gelukje, hoewel ik nu een heel naar gevoel bij die nieuwe kleren had. Ik had niet echt zin om ze de volgende dag aan te trekken.

Adisa ook niet.

Maar de volgende dag gingen we niet naar school. Papa meldde ons af. We hadden echt een dagje voor onszelf nodig. Mama ging wel naar haar werk.

Papa praatte veel met ons, het hele gebeuren van de vorige avond werd uit en te na besproken. ‘Jullie moeten het verwerken,’ zei hij, ‘en dat kan alleen als je er veel voer praat. Dat moet. Ik wil niet dat jullie hier nachtmerries van krijgen. Jullie zijn mij veel te lief daarvoor.’

Ja, ik voelde ook wel dat het belangrijk was om het er over te hebben. Het zat me niet lekker, ik had er al akelig over gedroomd die nacht, Adisa ook.

We zaten voor de bank waar hij op lag en dronken koffie en aten alle lekkere dingen die we in huis hadden samen op. We keken tv, een hele film die we nog hadden liggen ging er ook door en praatten weer. En we maakten heerlijk eten klaar, maar naar buiten gingen Adisa en ik niet. We spraken er niet over, we bleven gewoon binnen. Pas ’s avonds in bed begon ik erover.

‘Gaan we morgen wel weer naar buiten?’

‘Nee, morgen niet, overmorgen ik weet niet. Morgen niet.’ Adisa had er dus ook over gedacht.

‘Maar we kunnen toch niet de hele tijd binnen blijven, voor die kerels?’

‘Nee, dat kan niet.’

‘Maar wat dan? Moeten we de politie vragen om ons te bewaken?’

‘Nee, dat is gek, wij moeten zelf doen.’

‘Ja, maar ik ben nu wel bang. Nog banger dan eerst, ze lopen dus al vroeg in de avond op straat en ze zijn nu heel erg boos natuurlijk.’

‘Ja, maar wij zijn nóg meer boos.’

‘Ze weten dat jij kunt toveren en daar zijn ze heel bang voor. Maar misschien heeft die kerel met die kapotte broek nu wel de kans gehad om met zijn vrienden te praten. Of met een advocaat, zodat het wel een rechtszaak wordt.’

‘Ik heb plan gemaakt. Niet jij.’ Adisa klonk beslist.

‘Hè, denk jij dat als de rechter zegt dat er gestraft moet worden, jij dan alle schuld voor het castreren op je neemt?’

‘Tuurlijk, ik wilde doen. Ik kan ook, jij kan niet.’

‘Ja, jij kan het doen, maar jij wilde mij toch alleen maar helpen en ik heb meegedaan!’

‘Nee, ik wilde die kerel castreren, jammer dat het niet gegaan is. Hij moet gestopt!’

Ik dacht even na. Eigenlijk geloofde ik niet dat het echt voor de rechter zou komen. Dat had papa ook gezegd. Het was zo’n uitzonderlijk geval. Mama had dat ook gezegd. Die agenten zouden het niet precies zoals het gebeurd was doorgegeven hebben, en die knul zou liever dood gevonden worden dan dit toe te geven. Toegeven dat hij het gevaar had gelopen om door twee meisjes gecastreerd te worden? Dat zou zijn mannelijke ego tot in alle eeuwigheid superzwaar schaden. Dat hij dat nooit zou erkennen leek wel zeker! Maar toch...

Na twee dagen moesten we echt weer naar school. Papa bracht ons ’s morgens weg, met de fiets. Het was vreemd om hem zo vroeg bij het schoolhek te zien staan. Hij zwaaide toen we

naar binnen gingen. Naar het zwembad was ik ook al een tijdje niet meer gegaan. Jammer maar dat zat er gewoon niet in.

John kwam op bezoek, hij was woedend, had door de telefoon al gehoord wat nu weer de reden was dat ik niet naar het zwembad kwam.

‘Kon ik maar iets doen, o, wat zou ik ze graag...’ riep hij met gebalde vuisten. ‘Maar ik zou niet weten wat ik kon doen!’

Zijn machteloze reactie ontroerde me.

Papa viel hem bij, maar ze kwamen samen tot de conclusie dat ze écht niets konden doen zonder zichzelf te schaden. Behalve als ze er zelf bij zouden zijn als ons weer iets overkwam. Dus alleen wanneer die kerels weer iets akelig zouden doen in hun tegenwoordigheid. Maar dat zou wel niet.

We spraken af dat we weer met ons vieren uit zouden gaan en dat er nog twee studenten uit hun huis mee zouden gaan, zodat we in ieder geval met ons zessen waren. Dan kon ons echt niets overkomen.

Het kwam me voor alsof we met een klein leger de straat opgingen, toen ze ons allemaal af kwamen halen. Maar het werd gewoon een leuke avond zonder enige wanklank. Leuke film en dansen erna, heftige muziek waarin we ons lekker konden uitleven. De vrienden van John, een ander Nederlands stel, waren leuke mensen. We spraken af dat we het nog eens zouden doen. Met ons zessen voelde ik me veilig.

Adisa en Ed waren niet meer zo close als eerst.

‘Ik vind Ed leuk, maar alleen leuk, hij maakt mij niet geliefd,’ zei ze

‘Verliefd,’ verbeterde ik meteen. ‘Goh, wat jammer.’

‘Nee, goed, wij gaan toch naar ‘s-Hertogenbosch, dat is ver van Ed. Jij en John krijgen moeilijk, als jij daar woont. Moeilijk, ik niet.’

(Het woordje ‘het’ bleef maar tot de moeilijke woorden van Adisa horen, ik was opgehouden ze te verbeteren.)

‘Ja, je hebt wel gelijk,’ zei ik, ‘misschien ontmoet je in onze nieuwe stad wel een heel leuke jongen. Kan je ook verliefd worden.’

Maar aan Adisa’s houding zag ik wel dat ze dat helemaal niet zo belangrijk vond als ik. Ze had andere zaken aan haar hoofd, geld verdienen bijvoorbeeld. Ze wilde niet alleen van het geld van mijn ouders leven en deed alle mogelijke moeite om er wat bij te scharrelen. Het lukte haar ook nog, bij de burens en in de winkel op de hoek, daar mocht ze ook al komen helpen.

John en ik hadden al plannen gemaakt, hij zou regelmatig naar de Bossche stad reizen, aangezien het voor mij niet zo raadzaam was om hierheen te komen. Dan zou hij zijn ouders minder kunnen zien zo lang ze in Nederland waren. Dat was de prijs. En we konden altijd bellen en mailen.

Maar ik zou zijn aanrakingen en kussen zeker missen. Ik had al bedacht dat wanneer hij bij ons daar in het Bossche zou blijven slapen, ik wel eens ’s nachts over zou kunnen stappen naar de logeerkamer. Wie weet. Ik wilde zo graag voelen hoe het was om ’s nachts bij hem te

zijn, in zijn armen te liggen. Nog niet eens om tot het uiterste te gaan, echte seks te bedrijven, maar zijn armen een hele nacht om me heen te voelen, dat leek me het allerheerlijkste.

Ik wist al hoe het was om dat met Adisa te delen, maar met John zou het heel anders zijn. Echt erg verliefd als ik was op hem. Natuurlijk belden en mailden we vaak, maar de aanwezigheid van de ander was toch het allerfijnste.

School vergde steeds meer tijd naarmate het einde van het schooljaar naderde. Werkstukken die af moesten en ingeleverd, proefwerken die eraan kwamen. Adisa leerde ook heel veel, ze wilde na de schakelklas in een klas van het VMBO-T komen en zo doorstomen naar de Havo. Het gebruik van het Nederlands leerde ze de laatste tijd vooral door hardop voor te lezen. Zij en papa brachten er veel tijd mee door. Hij las haar voor en zij hem en ze hadden veel plezier ermee. Haar taalgebruik werd erdoor verbeterd, alleen kon ik me daardoor minder goed op mijn huiswerk concentreren. Maar ik zei er niets van.

Maar elke dag kwamen er wel beelden bij me boven van de verkrachting en van de kerel op onze keukentafel. Ik praatte er haast niet meer over, alleen soms met Adisa, maar het verlamde me enorm als die gedachten en herinneringen weer boven kwamen. Alles waar ik dan mee bezig was viel even weg en het angstige gevoel, die verlamdende pijn en de stank van hondenpoep legden me even helemaal lam. Ik moest echt erge moeite doen om er weer uit te komen, ging dan meestal iets heel anders doen, of iets lekkers eten. Adisa wist al wanneer het zover met me was, ze sloeg dan haar armen om me heen, ook als we op school waren, en fluisterde in mijn oor dat het allemaal voorbij was. Dat ik de liefste zus van de wereld was voor haar. Ik hoopte telkens dat het zou slijten, want ik wilde niet naar een psycholoog in het ziekenhuis. Zo'n man die ervoor geleerd had zeker, lastig vallen met mijn sores. Nee, dat dacht ik niet aan. Adisa was de beste psycholoog die ik me wensen kon!

Papa was langzamerhand echt aan het opknappen en hij verwachtte dat hij weer uitgezonden zou worden na de zomervakantie. Zijn bloed was nog niet helemaal in orde en omdat Pfeiffer besmettelijk is, mocht hij gelukkig nog niet gaan. In zo'n kamp leef je te veel boven op elkaar en dan zou het besmettingsgevaar te groot zijn. Hij kon zo nog lekker bij ons blijven.

Papa gaf zelf toe dat hij het heel fijn vond om thuis te zijn: 'Ja meisjes, die zomers zijn daar ook om af te nokken zo heet. Maar als we naar Afrika gaan, hebben we hetzelfde probleem, daar is het net zo heet, wel een heel ander soort hitte natuurlijk maar niets vergeleken bij hier.'

Adisa bevestigde dat meteen: 'Ja, zo heet, je wil alleen maar slapen en niks doen, is ook niet fijn. Alleen maar heet, heet. Hier is het heel anders.'

'Hé, je zei 'het' goed, hier is hét heel anders!' Ik lachte en vroeg haar het nog eens te zeggen. Vanaf die tijd zei Adisa bijna alle 'het-woorden' goed, ze ging echt vooruit.

Hoofdstuk 12

Er gebeurde gelukkig een hele tijd niets meer op het aanvallenfront en Adisa en ik en papa en mama ook praatten niet veel meer over een eventueel proces. We hoopten maar dat die kerels gepakt waren en opgesloten. Maar we wisten het niet zeker.

We hoopten erop dat de politie de zaak nu meer onder controle had. Van het voorval hoorden we die weken erna niets anders dan een melding dat de zaak in behandeling was. We hoefden niets te doen en daar was ik eigenlijk heel blij mee. Natuurlijk zat het allemaal onderhuids nog steeds akelig te wroeten, ik droomde nog geregeld heel naar en angstig van achtervolgingen en martelingen, maar het ging al beter. Mijn concentratie op school was meestal wel oké, alleen als ik 's nachts naar gedroomd had niet, en ik scoorde voldoende. Goede voldoende soms zelfs. Gelukkig.

We gingen naar school en we fietsten door de stad, (we liepen haast nooit meer samen) en het was vredig, afgezien van alle verkeersopstoppingen en drukte. Rotterdam is nu eenmaal een erg drukke stad. Onze nieuwe stad zou wat dat betreft een verademing zijn.

We maakten onze proefwerken en studeerden hard, namen niets zomaar over van het internet, wat een soort ziekte is bij sommige klasgenoten. De leraren hadden het lang niet altijd door. Nee, ik las alle boeken echt zelf! Maakte mijn werkstukken ook echt zelf! Dat gaf me een goed en zelfstandig gevoel. 's Avonds samen met Adisa studeren was heel stimulerend.

Ik was weer gaan trainen en dat beviel me goed, maar wedstrijden zaten er voor mij nog steeds niet in. Mijn conditie was nog steeds niet wat het geweest was.

's Morgens durfde ik goed alleen te fietsen en terug ook. Zo vroeg waren er immers geen ellendelingen op straat.

En iedere dag dat ik in het zwembad was, zag ik John en het ging goed tussen ons. We werden steeds gekker op elkaar eigenlijk. We merkten het aan kleine dingen, we belden elkaar op ongeveer dezelfde tijd, merkten het als we aan elkaar dachten, (ja echt, dan gingen mijn haren een beetje omhoog staan). We wilden eigenlijk gewoon meer bij elkaar zijn. Daardoor zagen we wel op tegen de tijd dat ik verhuisd zou zijn. Soms bleven we een hele tijd staan vrijen in de fietsenstalling na het trainen. Heerlijk was dat, maar het verlangen om samen te liggen, langdurig in elkaars armen te zijn werd groter.

Ook bij John. We praatten er wel over af en toe, maar hij vond dat het nog niet de tijd ervoor was. Wanneer dan wel wilde hij niet zeggen. Ik was pas vijftien, zei hij er altijd achteraan. Ja, dan werd ik soms wel eens een beetje boos, ik zou immers altijd vier, bijna vijf jaar jonger dan hij blijven! Hij kwam bij ons thuis en ik was regelmatig op zijn kamer, dan kwam hij me met de fiets afhalen. Want hij wilde absoluut niet dat ik alleen of samen met Adisa over straat liep. Het was heerlijk om met een boek in zijn luie stoel te liggen lezen en hem aan het werk te zien aan zijn computer. Zijn sterke rug, zo recht en zo mooi, zijn hoofd aandachtig gebogen, met dat zwarte haar erboven.

Af en toe kwam hij me dan even een kus geven of iets lekkers brengen. Of hij wierp me een lieve glimlach toe door even zijn stoel te draaien. Ik voelde me volkomen gelukkig op zulke momenten.

Toch kwam het moment dat we zouden verhuizen steeds dichterbij. Papa verheugde zich er mateloos op. Hij vertelde vaak over alle mogelijkheden die we zouden hebben in zijn stad. Dingen die we in Rotterdam natuurlijk ook hadden. Maar dat zeiden we dan maar niet.

We hadden besloten dat oma bij ons zou komen wonen. Het was geen doen voor haar om telkens over te komen en we hadden nu toch een groter huis. Ze zou de tuinkamer krijgen.

Mama was haar enige kind en ze wilden graag bij elkaar zijn.

Ik weet wel dat ik tot nu toe weinig over mijn oma heb geschreven. Ze is een tamelijk onopvallende maar ontzettend lieve oma. Ze wil graag veel voor je doen, maar omdat ze alleen lagere school heeft, is er niet echt heel veel wat ze voor me kon betekenen, behalve natuurlijk lieve dingen, zoals de afwas voor me doen als het mijn beurt was. Papa kon me advies geven met mijn werkstukken, oma kon cakes bakken, ook heerlijke koekjes en ervoor zorgen dat de gaten in onze sokken gestopt werden.

We vonden het allemaal een goede beslissing dat oma bij ons zou komen wonen. In het huis in Rotterdam kon ze er echt niet bij en ze woonde in Schiedam, vlak bij. Hier hoefde ze niet bij ons te wonen. Maar het Bossche was echt te ver voor haar.

En ze was heel enthousiast over het nieuwe huis, veel meer dan mama. Daarin vonden papa en zij elkaar. Als ze bij ons op bezoek was, praatten papa en zij wat af over de inrichting. Waar die stoel zou staan en welke kleur verf er zou komen op de trapleuning en zulke dingen meer. Mij interesseerde het meer of we leuke burens zouden hebben en of ik een hoekje in de tuin kon krijgen. Ik wilde mijn eigen stukje bloementuin aanleggen. Zo maar een idee. Een tuin hadden we nooit gehad en het leek me leuk om roze bloemen te zaaien.

Het was eigenlijk meer om een herinnering aan Julia te maken daar. Julia die zo van roze hield, aan haar dachten we nu niet meer zo veel. We hadden nu Adisa. Maar omdat Julia zo dol was geweest op alles wat met de natuur te maken had, wilde ik een tuintje voor haar maken. Met mooie, roze bloemen. Papa had gezegd dat we op de Bossche markt alle mogelijke bloemen en bloemzaden konden kopen die je maar kon verzinnen.

Ja, Julia. Ik was op een avond bij John en ik was nogal neerslachtig gestemd. Zo maar ineens. Ook doordat ik ongesteld werd. Dat werkte bij mij altijd ver door op mijn stemmingen. Hij wilde weten wat er aan de hand was. Ik vertelde hem dat het de dag voor haar verjaardag was en dat er elke keer als ik aan haar dacht zo'n wolk over me kwam die dag. Een zware zwarte wolk. Dat ik daar erg onder gebukt ging die dag.

‘Vertel me eens iets over je zusje, ik heb alleen haar portret in de kamer gezien. Ja? Wil je me alsjeblieft vertellen hoe ze aan haar einde gekomen is?’

Hij tilde me uit de luie stoel en nam me op zijn schoot. Eerst weerde ik hem af, het was zo akelig om me te herinneren wat er gebeurd was en ik mopperde: ‘Ach, het is zo akelig. Ik was erbij, ik heb het allemaal gezien en ik wil het me helemaal niet telkens herinneren.’

Maar hij wilde per se dat ik het op die avond vertelde, zei: ‘Wij horen toch bij elkaar en je zus hoort er dus ook bij, ook al is ze dood. Ik wil dat echt graag met je delen.’

Zijn zwarte ogen keken me ernstig aan en zijn arm om me heen voelde ik een extra warm drukje geven.

Ik zuchtte diep en begon te vertellen over het ongeluk.

‘We fietsten samen naar huis na een bezoek aan het zwembad, Julia wilde af en toe ook graag zwemmen en ik had haar de crawlslag geleerd. Toen we terugfietsten, kwam er een afschuwelijke kerel in een sportauto die veel te veel gedronken had aanracen. Hij keek helemaal niet, je weet wel dat soort arrokerels die vinden dat de weg van hen is en die heeft haar doodgereden, vlak voor mijn ogen.’

John zei niets, hij wachtte tot ik doorging.

‘Hij had zoveel gedronken dat hij een promillage van 3,5 had, echt idioot veel. Ja, hij was boos dat zijn verkering uit was, zei hij voor de rechtbank, en daar moest mijn lieve, kleine zusje voor dood!’

Ik werd wéér kwaad, balde mijn vuisten en zou het liefst de dichtstbijzijnde een flinke opstopper gegeven hebben. Maar de dichtstbijzijnde was mijn geliefde John. Dus ging dat niet.

‘Was ze meteen dood?’

‘Nee, ze leefde nog. Ze lag daar op straat, bloedend aan alle kanten en er was niemand, helemaal niemand die het gezien had of die kwam helpen. Die idioot reed nog door ook. Maar ik had het nummer van die rotauto als vanzelf in mijn geheugen gegrift, kon het zo oplepelen toen de politie eindelijk kwam. Ik weet het nu nog!’

John hield me nog een beetje strakker vast, voelde ik. Maar ik was nog steeds bitter. Hilde niet, het brok in mijn keel werd steeds dikker.

‘Ze bloedde zo verschrikkelijk, ook uit haar oren, daardoor wist ik dat het heel ernstig was en ik had geen telefoon, die had ik thuisgelaten omdat er in het zwembad zo veel gestolen wordt. O, dat moment dat ik daar bij haar op straat zat en ze daar zo lag. O John, dat vergeet ik nooit! En niemand kwam. Het was doodstil op straat, etenstijd. Toen heb ik heel hard gegild, zo hard als ik kon, dat ze ons moesten helpen. En toen kwam er iemand uit een huis daar aan die straat. Ik heb zo hard gegild, gekrijsd gewoon. Het was het enige wat ik kon doen. Kon haar immers niet alleen laten liggen op die koude stenen! Er kwamen toen meer mensen aan en die belden de ziekenauto en ik zat daar maar, kon niet meer ophouden met gillen. Ik heb een hele tijd zitten gillen, tot de broeders van de ziekenauto mij ook mee naar binnen namen in die auto, samen met mijn zusje. Mijn arme, bloedende zusje. Ze hebben me iets gegeven, een prik in mijn arm en toen hebben ze me daar ook ergens opgelegd. Maar ik wist het nummer van die auto toch nog en dat hebben de broeders van de ambulance me ook gevraagd en gelijk opgeschreven. De politie heeft die afschuwelijke man snel gevonden en hij had een deuk in zijn auto. Hij kon het niet ontkennen, ook al probeerde hij het wel.’

‘En toen?’ John vroeg het heel rustig.

‘Toen werd ze in het ziekenhuis onderzocht en papa en mama kwamen. En iedereen hilde want Julia werd niet meer wakker. Ze heeft drie dagen in coma gelegen en wij hebben al die tijd bij haar gezeten. Maar ze werd niet wakker, wat we ook deden. De dokters zeiden dat we niets konden doen, dat ze hersendood was, hersendood, kun jij je dat voorstellen? Hersendood, dat is het ergste wat er bestaat. Je ziet je zusje daar liggen en ze ademt en ze is wel bleek, maar ze ziet er gewoon levend uit, alleen met haar ogen dicht en dan zeggen ze dat ze niets meer kunnen doen. Ze vroegen later zelfs of ze haar organen eruit mochten halen. Ja, dat vroegen ze, gelóóf je dat? Dat vonden we natuurlijk niet goed, ze leefde toch nog! Ons zusje zou gewoon weer beter worden.’

‘Maar dat gebeurde niet?’ John vroeg het heel zachtjes.

‘Nee, dat gebeurde niet. Natuurlijk niet. Die dokters hadden het blijkbaar goed gezien. Na drie dagen waren we alle drie helemaal kapot. We wilden wel slapen, met ons hoofd op haar bed, maar konden het niet. Julia lag daar dood te gaan en we konden niets doen. Helemaal niets. O, het was zo afschuwelijk!’

John wreef zachtjes over mijn rug, maar ik voelde het maar een klein beetje, al de spanningen van een jaar geleden kwamen weer over me heen gewalst.

‘Het was vlak voor haar verjaardag en we hadden allemaal al cadeautjes voor haar klaar liggen! Die hebben we later pas aan het ziekenhuis geschonken, voor de kinderafdeling. We wilden ze niet meer in huis hebben.’

‘Wat goed van jullie,’ zei John met zijn diepe basstem zachtjes.

‘Na drie dagen heeft papa toch toestemming gegeven om haar organen eruit te halen. Mama en hij kregen ruzie daardoor. Hij zei dat andere kinderen erdoor zouden kunnen leven. Onze Julia niet nee, maar de dokter zei dat ze eigenlijk al drie dagen dood wás. We hadden dus aan het bed van mijn dode zusje gezeten, zo’n idioot idee! Toen hebben ze haar geopereerd en haar hart en lever en longen en nóg meer eruit gehaald. Zo afschuwelijk. Maar toen ze in haar kist lag, zag ze er zo mooi uit. Net een engeltje. Je zag niets van al die gaten in haar lichaam. We hebben zulke mooie foto’s van haar genomen.’

‘Die wil ik dan graag een keertje zien.’

Het idee dat mijn geliefde de foto’s van mijn dode zusje zou zien deed me ten slotte toch in tranen uitbarsten. John troostte me op de allerliefste manier die je maar kunt bedenken.

Maar het was toch wel een fijn idee dat hij nu ook wist van mijn kleine zusje. Onze Julia.

Het was die keer dat we voor het eerst gevrijd hebben, ik bedoel zonder kleren, maar nog niet tot het uiterste natuurlijk. Dat kon ook niet door mijn komende menstruatie. Mijn buik is dan veel te gevoelig. Maar we wilden het ook nog niet echt helemaal. Het verhaal van mijn zusje te kunnen delen bracht ons tweetjes dichter naar elkaar dan ooit en na het uithuilen en troosten wilden we zo dicht als maar mogelijk bij elkaar zijn. En zonder kleren in elkaars armen liggen is echt zo dicht mogelijk bij elkaar zijn. Dat voelden we allebei. Elkaars lichaam te kunnen strelen, zonder dat er dingen tussen zitten, is erg opwindend en heerlijk. Dan voel je pas echt hoeveel je van elkaar houdt.

John zei, op een moment dat we allebei heel erg opgewonden waren, dat als ik aan de pil ging, hij dan wel verder zou willen gaan. Ik beloofde het aan mijn moeder te vragen. We wilden absoluut niet het risico nemen dat ik zwanger zou raken. Hoewel het idee van een heel klein, lief, bruin kindje dat op John leek, ineens heel aantrekkelijk leek. Vreemd.

Was dat wat er met mijn hormonen gebeurde als ik aan seks deed? Dat ik ineens zulke dingen van ons samen ging wensen die absoluut niet verstandig waren op onze leeftijd? Wat zat een lijf toch vreemd in elkaar. Een kindje! Dat was te gek voor woorden! En trouwens, het kon helemaal niet want we hadden afgesproken met Adisa mee te gaan naar Sierra Leone. Daar kon je zeker niet met een baby aankomen. In zo’n klimaat terwijl we alles nog op poten moesten zetten daar? Nee, als we zouden vrijen, dan toch echt met de pil of nog beter met een condoom én de pil. Je moest zulke dingen echt superzeker regelen.

De eerstvolgende keer dat John bij ons was, toonde ik hem het boek met de foto’s van Julia’s sterfbed en begrafenis. Het had een heel speciale plek in onze huiskamer en ofschoon we er lang niet elke week inkeken, wisten we allemaal precies dat het daar stond.

Hij keek en zag de foto's van het ziekenhuisbed met een niet reagerend meisje erin. Alle apparatuur die er omheen stond. De foto's van haar gezicht vlakbij en van nog dichterbij en ten slotte van het engelachtige meisje in haar witte kist en van de uitvaart. Hoe bedroefd we toen waren is duidelijk zichtbaar op de foto's. John was er zichtbaar door aangedaan.

'Goh,' zei hij, 'ik ben blij dat je ze me hebt laten zien. Ik snap het nu beter. Jammer dat ze er niet meer is, dat lieve zusje van je.'

'Ja, dat is zeker. Maar eh, als ze er wel was, zouden wij elkaar misschien niet kennen, dan zou ik waarschijnlijk Adisa niet hebben meegenomen van het station en dan had ik nooit contact met jou durven zoeken, denk ik ...'

'Tja, misschien hebben ze toch wel gelijk dat elk moeilijk ding een positief iets tot gevolg heeft.' John zei het zo wijsgering dat ik hem direct moest gaan kietelen. Heel hard kietelen, daar kon hij niet tegen. Julia had er wel tegen gekund.

Toen kwam de brief.

De brief die ons mededeelde dat er wel een civiele procedure op grond van een onrechtmatige daad zou komen. Wij hadden een onrechtmatige daad tegen hem begaan dus. Hij kwam van de advocaat van de knul die mij nota bene verkracht en die wilde een zaak aanspannen tegen Adisa en mij. De brief had een officieel briefhoofd van een advocaat en ging over het ontvoeren en bijna castreren van een onschuldige man. Over tovenarij. We zouden kunnen worden aangeklaagd, er was de kans op dagvaarding. Allebei, maar vooral Adisa.

Ik las de brief, die aan onze opvoeders gericht was, maar over Adisa en mij ging en moest gaan zitten van de schrik.

Alle nare beelden kwamen ogenblikkelijk weer terug en allerlei vragen bestormden me: begon die ellende nu weer opnieuw en hoe had die vent het in zijn hoofd gehaald om dit te doen? Stond hij zelf niet verschrikkelijk voor gek dan? Hoe kwam hij aan het geld voor een advocaat, die waren toch ontzettend duur? En hoe kwamen wij aan een advocaat, zonder dat mijn vader en moeder die moesten betalen? Konden we er nog onderuit? Hadden die politieagenten dan toch rapport opgemaakt over het teken? Ze hadden toch gezegd dat niet te zullen doen?

Wow, zoveel vragen en helemaal geen antwoorden, want ik was alleen thuis. Ik kreeg het er spaans benauwd van. Wat kon ik doen?

Na wat zenuwachtig rondwandelen in huis wist ik het antwoord ineens. Vlakbij ons was een kantoor van advocaten die mensen die niet veel geld hadden hielpen. Ik had wel eens nieuwsgierig hun etalage bekeken. Misschien konden ze ons ook helpen? Ik wilde niet dat mijn ouders hiervoor opdraaiden. Adisa zou dat zeker ook niet willen.

Ik wachtte tot Adisa uit school kwam. Dat half uur scheen wel uren te duren, maar toen ze eindelijk kwam, las ik haar meteen de brief voor. Zij schrok ook, werd bleek, voor zover dat kan als je zwart bent. Maar het kon. Ik zag het gebeuren.

'O Andrea, wat moeten we doen?'

We gingen meteen. Het Juridisch Loket was open en het was niet zo druk, zodat we na een half uurtje gehoord konden worden.

Het was een vrouwelijke advocaat, ze was nog jong en zag er geleerd uit met haar brilletje. Ze luisterde oplettend naar ons verhaal en maakte aantekeningen. Wij vertelden dat we minderjarig waren en dat we onze ouders niet wilden belasten met grote kosten. Wij hadden het ten slotte gedaan. Ik vertelde alles in het kort en Adisa vulde aan.

Het verhaal verbaasde de advocate, ze probeerde dat een beetje te verbergen, misschien omdat het niet professioneel stond. Maar toen ik vertelde van het teken en hoe we de kerel in ons huis hadden gesleept om hem te castreren, keek ze ons vol verbazing aan en viel ze uit haar rol: ‘Wow, meisjes, castreren? Die knul castreren? Echt? Tjee! Hoe kan dat? Kunnen jullie dat dan?’

Adisa vertelde haar verhaal en de advocate luisterde vol ongeloof. Haar voorhoofd rimpelde ervan en ze keek met nauw verholen bewondering naar ons. Vervolgens vertelde ze ons dat zoiets nog nooit was voorgekomen in de hele praktijk van het collectief van de advocaten daar. Dat ze niet meteen wist hoe te reageren, dat ze eerst na wilde denken en het bespreken in haar team. Maar ze zei nog dat de advocaat van de brief niet goed bekend stond. Het was een man van Marokkaanse afkomst die al een keer door het hof berispt was en die in de gaten werd gehouden. Dus misschien was dit alleen maar een poging om geld van ons los te peuteren. Dat kon goed, maar dan kunnen we wel wat doen, zei ze bemoedigend.

Dat wachten tot het collectief zich erover gebogen had vonden wij niet zo leuk omdat wij zo snel mogelijk wilden weten wat we konden doen. De angsten waren alweer teruggekomen en als Adisa en ik elkaar aankeken wisten we dat zonder iets te zeggen van elkaar. Haar hand op mijn schouder werkte dan goed. Maar het voelde net alsof al die heel nare dingen als akelige klitten in ons haar zaten, pijnlijke klitten die er niet uitwilden.

Dat het die kerel om geld zou kunnen gaan, dat was echt walgelijk! Het idee, dat iemand geld van ons zou willen hebben! Terwijl die persoon zelf zo fout was als het maar kón!

Ze zou het diezelfde dag nog bespreken, had de advocate gezegd. Maar het financiële punt was wel een probleem, onze beide ouders werkten immers. Alleen het feit dat Adisa niet was geadopteerd, maar dat er jaarlijks zou worden bekeken of ze bij ons kon blijven was nu misschien een punt in haar voordeel. De hoogte van de inkomensgrens lag op 33.600 euro per jaar. Nou, daar zouden mijn ouders met hun salarissen waarschijnlijk wel bovenuit komen.

We waren al weer thuis voordat papa of mama er waren en bedachten heel lekker eten, als om hen voor te bereiden op de schok van de brief. Ook om onszelf te troosten.

Maar in de tussentijd gebeurde er nog iets anders. Adisa was alleen beneden, ik stond boven onder de douche, toen er gebeld werd. Er zou een reparateur voor de tv komen en Adisa wist dat, ze deed open en liet de man binnen.

Toen hij een tijdje later weer weg was en ik in mijn duster naar beneden kwam, vertelde ze me hoe het gegaan was met die reparateur.

‘Je snapt het niet, maar ik schrok zo veel toen ik die man van de televisie zag. Hij lijkt veel op de kerel die we gepakt hebben, die jou gepakt heeft. Maar hij had een uniform en een tas technische spullen en geen sweatshirt met capuchon. Ik dacht even, ik schrok, ik dacht wraak! Oei, wat dom van mij, hè? Wraak is dom! Ze zijn toch allemaal niet zo...’

‘Goh,’ was alles wat ik kon zeggen.

‘Ja, de meeste die mannen zijn gewoon, ze werken en zijn natuurlijk aardig en normaal. O, hoe erg dom van mij, hè? Vind je niet, Andrea? Ik schaam mij zo, zus!’

Ik klopte haar op haar rug en zag dat ze zich echt schaamde om haar vooroordeel. Arme Adisa, ze schaamde zich zo dat ze diep kleurde, terwijl ze me per se nog meer erover wilde vertellen: ‘Ik schrok zo van hem dat ik bijna de deur voor zijn neus dicht deed. Toch binnengelaten, de tv moet gemaakt ja. Maar ik merkte helemaal niet dat hij zwart van mij gek of niet goed vond. Helemaal niet. Ik was eerst zo bang, ik keek aldoor naar hem, stiekem en toen hij niet naar mij keek maar gewoon tv repareerde, was ik ineens blij! Zo blij, hij vond mijn zwart niet gek en hij moet ook een moslim zijn. Heel fijn! Gelukkig hè?’

‘Ja, zus, gelukkig dat er heel veel van die mensen bestaan die gewoon zijn, gewoon blij dat ze hier wonen en die het allemaal gewoon goed willen doen, gewoon zoals wij ook doen. Gewoon nieuwe Nederlanders, net zoals jij.’

Jemig, ik voelde me net een dominee terwijl ik dit zei, maar ik meende het echt. Hoe moest je dit anders zeggen? Ik bedoelde gewoon wat ik zei.

‘Televisie oké nou. Ik heb hem voor rekening geld gegeven en footje, goed?’

‘Heel goed.’

Bij papa en mama kwam de klap van de brief echt hard aan. We hadden alle vier gedacht dat die agenten het met een sisser af zouden laten lopen. En nu? Papa vroeg zich af hoe ze aan ons adres waren gekomen. ‘Het komt vaker voor dat er een lek zit bij aangiften, dat ze er via internet toch achter kunnen komen waar de slachtoffers wonen. Dat is heel verkeerd, maar het gebeurt helaas wel.’ Hij streek nadenkend over zijn kin maar hij prees ons om de gang naar het juridische loket, gaf het alleen weinig kans.

‘Ze kijken naar het inkomen van de ouders van minderjarigen,’ zei hij, ‘en bij ons is dat ruim te noemen. Dus...’

Het enige wat we konden doen was wachten op de advocate van het Collectief en dat deden we dus maar. Alleen de nare dromen kwamen in veelvoud op mijn arme nachtelijke dak neer. En op dat van Adisa, we sliepen weer een aantal nachten samen in één bed. Zusterlijke steun was weer goud waard in die dagen!

Een vriend van papa kwam de volgende avond eten. Hij nam de aanklacht niet zo nauw toen we hem alles hadden verteld.

‘Ach,’ zei hij Adisa en mij geruststellend aankijkend, ‘jullie kunnen altijd een beroep op rechtvaardigingsgrond doen, meisjes, zei hij geruststellend. ‘Die kerel heeft jullie een heel groot onrecht aangedaan, een ongelooflijke groot misdrijf gepleegd en jullie hebben destijds wel aangifte gedaan maar geen gericht aangespannen. Daar mag hij heel blij om zijn, want hij had anders een veel zwaardere straf gekregen voor die verkrachting. Hij moet wel ongelooflijk arrogant zijn dat hij deze zaak durft te beginnen en die advocaat van hem ook. Bah bah, wat een akelig lef!’

Iedereen van de familie keek hem gespannen aan, ik zag dat mama haar nagels in haar handpalmen drukte.

‘Het zit hem in de trots en de eer dat zulk soort jongens dergelijke dingen aangaat,’ zei de man terwijl hij ons allemaal apart telkens aankeek. ‘Die eer, die mag niet beschadigd worden

in de ogen van andere mannen en jongens die hen kennen en dat is blijkbaar wel gebeurd. Anderen zijn er achter gekomen dat hij hier in zijn blote kont heeft gelegen en dat twee meisjes dat voor elkaar hebben gekregen. Dat hij bijna zijn mannelijkheid is verloren door toedoen van meisjes, dat is dodelijk voor dit soort jongens! Ontzettend schadelijk voor hun mannelijkheid en dat moet en zal gewroken worden. Daar gaat het om. Als hij wint is zijn eer toch wel deels gered.'

'En als hij verliest?' Ik moest het vragen.

'Ja, als hij verliest dan is zijn eer helemaal naar de Filistijnen.'

'Filistijnen?' Adisa keek vragend.

'Ja helemaal verpest, die eer van hem, hopeloos. Hij kan net zo goed dood zijn.'

'Tjee, hoe kan iemand zo denken! Hij mag blij zijn dat het niet gebeurd is, ook al had hij het echt verdiend!' Ik keek iedereen in de kamer verbijsterd aan en kon er niet over uit dat mensen zo anders dan ik, dan wij, konden denken en zichzelf ook nog écht serieus namen.

De volgende dag mailde de advocate van het Juridisch Loket al dat het waarschijnlijk niet tot een serieuze zaak zou komen. Ze schreef dat ze als advocate namens het Collectief contact had gehad met de advocaat van de kerel en dat de zaak waarschijnlijk helemaal niet door zou gaan wegens gebrek aan duidelijke punten. De kerel had gewoon gebluft waarschijnlijk.

We waren er wel een beetje door gerustgesteld, maar niet helemaal. Stel je toch voor dat de zaak wél door de officier van justitie aangenomen zou worden, dat die advocaat wél vol zou houden dat er wel sprake van duidelijke schuld was, zou het Collectief ons dan bijstaan? Maar als er dan flink betaald zou moeten worden, wat dan?

Maar papa en mama wilden wel betalen, zeiden ze.

'Wij staan onze dochters toch zeker wel bij, wat dacht je dan!' riep papa. En mama knikte toen ze het hoorde: 'Natuurlijk!'

'Ja, als onze dochters zo belaagd worden moeten we ze toch laten verdedigen? Dat kan toch niet anders?' Papa deed laconiek, maar ik zag dat hij het zich wel aantrok. Mama ook, ze was nerveus en begon er telkens weer uit zichzelf over.

Ik zag dat Adisa er ook last van had, maar ze glimlachte wel toen papa het over 'onze dochters' had.

Wat we toen niet wisten was dat papa de advocaat van de kerel had opgebeld. Ze hadden wat gesteggeld over de telefoon en toen was papa rechtstreeks naar het adres dat boven aan de brief stond gestapt, hij was immers thuis en had alle tijd. Hij had niet afgewacht of hij een afspraak kon maken. Hij was gewoon recht door naar het bureau van die meneer gegaan. Het bleek ook een meneer met een buitenlandse achtergrond te zijn.

'Ja, dat maakt mij niets uit, maar deze meneer had toch wel iets sluis waardoor ik heel erg op mijn hoede was,' vertelde hij ons later. Hij had die advocaat heel duidelijk verteld waar het volgens hem op stond, de waarheid dus. Zijn cliënt had het hem echter heel anders verteld, bleek toen. Niet dat er een verkrachting aan vooraf ging, alsmede een diefstal van een portemonnee, zo vertelde hij papa.

Papa zei hem ook dat als hij echt een strafzaak wilde, wij alsnog een aanklacht in zouden dienen en dat wij dan zeker zeer sterk zouden staan. Maar dat een strafzaak in niemands belang was. Dat het wel in het belang van zijn cliënt zou zijn, als die zich zou realiseren dat het hem met een strafblad en een mogelijke gevangenisstraf zeker niet zou lukken om een redelijke baan te bemachtigen. Want in Nederland hield men niet van mensen met strafbladen. Zeker niet.

‘Toen krabbelde hij een beetje terug,’ zei papa vergenoegd. ‘Hij wist een heleboel niet, zijn cliënt had hem maar een paar dingen verteld en zwaar aangedikt dat jullie hem hadden mishandeld. Wat een lef, hè? Tja, het was een man die daar zelf ook erg gevoelig voor zou zijn, zo te zien. Nog een jonge man, waarschijnlijk pas afgestudeerd. Ik heb hem wel gezegd dat hij in het begin van zijn loopbaan heel voorzichtig moest zijn met zaken die aan eer gerelateerd zijn.’

‘Wist hij dat dan nog niet?’ vroeg mama verontwaardigd.

‘Nee, blijkbaar niet. Hij werd boos toen ik dat zei en verkondigde dat dat zijn zaken waren. Helemaal gelijk natuurlijk, maar daarom nou net. Ik denk dat het moeilijk is om je niet door een vriendje dat in de puree zit op te laten juinen, maar dat geldt voor iedereen misschien wel.’

‘Dus die zaak gaat niet door?’ Ik wilde het toch zeker weten.

‘Nou, dat denk ik eigenlijk niet. Ze hadden het nog niet aanhangig gemaakt, ze wilden alleen kijken hoe wij zouden reageren, erg onprofessioneel natuurlijk, echt een beginnersfout van die kerel. Ze hadden niet gedacht dat jullie gelijk naar dat Juridisch Loket zouden rennen.’

‘Gelukkig maar!’ zuchtte Adisa, ‘het was jouw idee, Andrea, goed zo!’

‘Nee, en die vriend van mij, Joop, belde me nog, hij had er wat over opgezocht, hij zei dat als het een zaak werd, we het op noodweer en noodweereces konden gooien, een soort particuliere rechtsverdediging bij gebrek van het daartoe bevoegde overheidsgezag bij een confrontatie tussen recht en onrecht, dus tussen goed en kwaad.’

‘Heb je het helemaal opgeschreven?’ vroeg mama. Papa las het inderdaad voor uit zijn agenda. ‘Ja, zulke moeilijke taal kan ik niet meteen onthouden, hoor.’

‘O ja, hij zei ook, hier staat het, dat er dan niet uitsluitend het individueel belang, dus alleen zelfverdediging, wordt behartigd. In een noodweerhandeling, zoals dus bij jullie, wordt ook een belang van hogere orde gediend, namelijk dat van de handhaving van de rechtsorde. En dat daarin ook de rechtvaardiging van het gedrag ligt en dat het er daarin niet zozeer toe doet of men nu bezig was de eigen, meest fundamentele rechtsbelangen te beschermen of juist die van anderen.’

Papa keek ons trots aan. ‘Hoe zeg ik dat? Mooi, hè? Ik lijk zelf wel een advocaat!’

Mama sloeg hem op de schouder en daarna Adisa en ik ook: ‘Goed zo papa, moet je niet alsnog advocaat worden? Dan kun je tenminste lekker bij ons in Den Bosch blijven!’

‘Hé, ho even, ‘s-Hertogenbosch, zo heet die stad. Zo moet je dat uitspreken en nee hoor, ik blijf mooi bij de vredesmissie van de Blauwe Baretten werken. Dat ligt me toch een stuk beter dan dit soort taal, dacht ik zo.’

En zo liep deze zaak ook echt met een sisser af. Godzijdank. Maar de pijn van wat die kerel ons had aangedaan was weer heftig opgevlamd. Bij Adisa net zo als bij mij. Ik had weer afschuwelijke dromen en de nachtmerrieachtige herinnering was weer zo levend als wat. Op straat keek ik opnieuw niemand aan en maakte dat ik snel weer thuis kwam. Ging bijna nooit meer lopend. Adisa ook niet.

In een afschuwelijke droom was ik zelf die kerel aan het castreren geweest. Met Adisa's mes. De flikkerende weerkaatsing ervan in het lamplicht kwam me de dag erna telkens voor de geest samen met zijn armzalige scrotum. Bah, ik wilde helemaal niet telkens dat beeld voor ogen hebben.. In die droom was het net alsof dat het enig belangrijke was dat van mij verlangd werd in mijn leven. Gelukkig werd ik wakker van blaffende honden op straat en was Adisa ook wakker geworden zodat we erover konden praten.

Toen we de volgende dag een afspraak hadden bij het Juridisch Loket met diezelfde advocate, gaf zij ons te verstaan dat de hele zaak niet doorging. Dat de advocaat van de verkrachter al aangegeven had dat hij zelf de zaak geen doorgang zou geven en dat de Officier van Justitie niet ingelicht zou worden.

‘Normaal gaat een advocaat eerst naar de Officier van Justitie en stelt dan pas de aangeklaagde ervan in kennis. Dan duurt het vaak een of anderhalf jaar voordat er iets gebeurt. Het duurt altijd erg lang voordat de rechtbank in kleinere zaken echt iets doet wat de verdachte aangaat. Deze meneer moet het vak gewoon nog leren, moet je maar denken, meisjes. Jullie hebben geluk, dat wij en je vader er gelijk op gesprongen zijn. Anders had het jullie misschien een hoop geld kunnen kosten. Die meneer was uit op genoegdoening, geld dus.’

Ze keek ons lachend aan. ‘Meisjes, jullie hoeven nu niets te betalen, het is zo'n buitengewoon geval, dat het me een eer is om dit af te handelen. Maar die truc met dat van de aarde afsnijden moeten jullie me toch écht even leren. Ik loop ook vaak genoeg 's avonds laat op straat. Alléén nog wel.’

Nou, dat vonden we allebei geen probleem. Adisa en ik gingen plechtig staan ervoor en ik keek toe hoe Adisa het haar leerde. Na twee keer kende ze het teken al.

Op het laatst vroeg Adisa haar nog wel om er geen grote bekendheid aan te geven: ‘Als heel veel mensen het gaan doen, dan werkt het waarschijnlijk niet meer,’ zei ze in vlekkeloos Nederlands. En daarmee namen we afscheid van de advocate.

Hoofdstuk 13

Het was een hele opluchting voor ons alle vier dat er geen zaak zou komen. Ook al was de aanleiding idioot, het was toch een hele aanslag op onze rust geweest. Adisa en ik liepen nog steeds niet alleen op straat, die knul zou nu helemaal op wraak zinnen, we konden het risico niet nemen. John haalde ons af of papa fietste met ons mee, maar 's morgens naar school gaan moest geen probleem zijn, dan waren er zo veel mensen op straat en gingen we op de fiets. Het gaf wel gedoe, maar dat moest dan maar. Over drie weken zouden we verhuizen en dat was het gelukkig afgelopen met dat begeleiden.

Mama was al bezig dingen in dozen te doen. Zij en papa zouden het weekend met een gehuurde bestelauto naar ons nieuwe huis rijden om te kijken hoe de zaken ervoor stonden. De mensen waren eruit en wij konden er al in. Maar er moest nog veel worden gedaan. Papa's broer van het schildersbedrijf zou dit weekend beginnen met schilderen en pappa wilde een muurtje slopen bij de keuken. Een andere broer van papa zou ook komen helpen.

Adisa en ik konden niet mee, we moesten leren voor de laatste proefwerken van het schooljaar. Maar John zou komen eten, dat was tenminste iets om naar uit te kijken.

En dat eten was al gemaakt. Het stond klaar in de koelkast en hoefde alleen te worden opgewarmd.

Ik zat boven mijn werk en kon mijn hoofd er niet bijhouden. Weggaan hier, zo snel al en nooit meer dat uitzicht op die boomtoppen hier. Nooit meer na school die trap oprennen en mijn spullen hier op de overloop neergooien. Mijn slaapkamer met die leuke glas-in-loodramen, ik zou dit alles nooit meer zien. De badkamer met die fijne harde douchestraal, nooit meer. Het zou gek zijn om hier niet meer te wonen. En de stad, met al die winkel waarin ik goed de weg wist. In onze nieuwe stad moest ik dat allemaal weer zelf uitvinden, weer de weg zoeken vinden. Hè bah, wat moeilijk allemaal. Ik zat gewoon te treuren in mezelf. Verhuizingsblues.

Adisa zat in volle concentratie voor de computer in de voorkamer en merkte niet veel van mijn treurigheid. Ik wilde haar ook niet storen, gewoon lekker wat zeuren bij mezelf. Afscheid nemen was toch altijd rottig?

Maar 's avonds nadat Adisa al naar bed was gegaan en John en ik lekker samen op de bank zaten, papa en mama waren naar de film, kwam het er toch uit. John was ook bedroefd omdat ik zo ver weg ging. Met de armen om elkaar heen verzonnen we een truc om toch tussendoor bij elkaar te kunnen zijn. We zouden elke week een-vijfde lot kopen in de Staatloterij om een dikke prijs te winnen zodat John een snelle auto zou kunnen kopen. Of zwemwedstrijden in 's-Hertogenbosch organiseren, er was daar ook een groot zwembad. Of het laatste jaar van zijn studie daar in de buurt proberen te doen. In Eindhoven of zo. Alles om maar bij elkaar te kunnen zijn.

Toen papa en mama thuiskwamen namen we er een glas wijn op. 'Ach, het zal best wel meevallen,' zei papa. Je komt gewoon om het andere weekend bij ons logeren. In Tilburg kun je ook economie studeren, je bent toch niet zo gebonden aan Rotterdam? Tilburg is ook een heel leuke stad en wij vinden wel een kamer voor je in de buurt, hoor, geen probleem.'

‘Heb je eigenlijk zijn ouders al ontmoet, Andrea?’ vroeg mama toen.

‘Nee, nog niet,’ ontdekte ik toen zelf.

‘Mijn ouders zijn nu in Nairobi, voor een congres voor chirurgen die in ontwikkelingslanden werken en aansluitend blijven ze er een paar maanden werken in het ziekenhuis. Dus voorlopig zien we ze niet. Jammer, want ik mis ze wel.’

‘Kunnen jullie ze dan niet op gaan zoeken daar?’ Papa keek ons met opgetrokken wenkbrauwen aan toen hij dat zei. ‘Eerst een tijdje vakantiewerk om een ticket te verdienen en dan een paar weekjes naar Nairobi, zo duur kan dat toch niet zijn, wel?’

Wow, wat een idee, ik moest er eerst heel even over nadenken, maar was daar al snel mee klaar. John keek me aan en ik wist meteen dat dit het allerbeste idee was dat iemand ooit had kunnen bedenken.

‘En als je zo snel niets kunt vinden als vakantiebaantje daar in mijn stad, en je helpt goed bij de verhuizing en de inrichting daar, nou dan willen je moeder en ik ook wel een beetje bijspringen, hoor.’

‘O papa, je bent een supervader, o wat cool, wat een geweldig idee, mama, ik doe het, ik doe het! John we doen het, hè?’

John zat op dat moment zo geweldig te stralen, dat er geen antwoord gegeven hoefde te worden. ‘Ik heb al gespaard voor een ticket,’ zei hij verlegen. ‘Maar als jij ook mee mag, dan is het helemaal geweldig!’

En Adisa gaat dan alleen op haar fantastische manier helpen met alles in 's-Hertogenbosch, hè? Zij is dan een tijdje onze enige aanwezige dochter, wat vind je daarvan, dochter?’

Mama keek Adisa aan bij die woorden. We keken allemaal naar haar en ze lachte en zei meteen: ‘O, dan ga ik alles leren van 's-Hertogenbosch en dan kan ik alles uitleggen aan Andrea, als ze terugkomt uit mijn Afrika en dan ben ik een keer de leermeester.’

‘De leermeester?’

‘Ja, dan weet ik het allemaal wel en zij een keer niet.’

We moesten allemaal lachen om haar triomfantelijke gezicht.